

# Financieel jaarverslag

---

2018

---

Coöperatie Menzis U.A.

---

## Inhoudsopgave

Jaarverslag .....	3
Kengetallen .....	3
Verslag Raad van Bestuur .....	4
Jaarrekening .....	27
1. Geconsolideerde jaarrekening .....	28
1.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2018.....	29
1.2 Geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2018.....	31
1.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2018 .....	33
1.4 Overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving .....	34
1.5 Risicoprofiel.....	48
1.6 Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2018 .....	59
1.7 Toelichting op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2018 .....	73
2. Enkelvoudige jaarrekening.....	86
2.1 Enkelvoudige balans per 31 december 2018.....	87
2.2 Enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2018 .....	89
2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling enkelvoudige jaarrekening .....	90
2.4 Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2018 .....	91
2.5 Toelichting op de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2018 .....	94
3. Overige gegevens.....	96
3.1 Statutaire bepaling over de bestemming van het resultaat .....	96
3.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	96

# Jaarverslag

## Kengetallen

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
<b>(In miljoenen euro's)</b>		
Omzet (Verdiende premies en bijdragen eigen rekening)	6.416,4	6.140,8
Zorgkosten (schaden eigen rekening)	-6.128,1	-5.909,7
Bedrijfskosten	-218,9	-231,1
Beleggingsresultaat	-40,1	70,3
Resultaat	20,5	45,4
Eigen vermogen	1.487,4	1.467,0
Reservering in verband met premie teruggave in volgende kalenderjaar	65,6	69,0
<b>In percentages</b>		
Solvabiliteit (Solvency II)	150%	147%
Duurzaam belegd vermogen	100%	100%
<b>Aantallen</b>		
Aantal merken	2	2
Aantal regio's waarvoor Menzis Wlz-uitvoerder is	3	3
Aantal leden einde verslagjaar	2.251.500	2.211.495
Aantal leden begin verslag jaar +1	2.270.569	2.243.071
Aantal medewerkers einde verslagjaar (fte's)	1.555	1.611

# Verslag Raad van Bestuur

## 1. Profiel

Menzis is een coöperatie, waarvan alle verzekerden lid zijn. Onze leden beslissen in een Ledenraad over zaken die er echt toe doen. Iedereen is welkom bij Menzis, zonder selectie. We hebben geen winstoogmerk en geen aandeelhouders, het geld dat mensen aan ons toevertrouwen komt weer ten goede aan de zorg.

### 1.1 Kernactiviteiten

- Menzis heeft twee merken: Menzis en Anderzorg. De twee merken bieden basisverzekeringen, aanvullende verzekeringen en tandartsverzekeringen. Deze worden in heel Nederland aangeboden. Menzis heeft vestigingen in Wageningen (hoofdkantoor), Enschede en Groningen.
- Menzis biedt zowel individuele als collectieve zorgverzekeringen aan. We bieden de zorgverzekeringen van Menzis rechtstreeks aan, in een collectiviteit en via tussenpersonen. Naast zorgverzekeringen bieden we dienstverlening aan, zoals zorgadvies.
- Anderzorg is het online merk van Menzis, dat zich richt op mensen die kiezen voor online dienstverlening. Anderzorg biedt alleen individuele zorgverzekeringen en werkt niet met tussenpersonen of collectiviteiten. Overigens werkt Anderzorg wel, net als Menzis, met zorgvergelijkers.
- Onderdeel van Menzis zijn ook de drie zorgkantoren Arnhem, Groningen en Twente. Deze voeren de Wet langdurige zorg (Wlz) uit voor inwoners van de betreffende regio's.
- In Menzis Bemiddeling B.V. zijn activiteiten ondergebracht, waarmee Menzis bemiddelt in samenwerking met andere risicodragende partijen.

### 1.2 Missie en visie

Ons zorgverzekeringsstelsel scoort hoog in internationaal vergelijkingsonderzoek. Maar in Nederland staat het stelsel maatschappelijk en politiek onder druk, en wordt de rol van zorgverzekeraars onvoldoende (h)erkend. In 2022 zijn er weer verkiezingen. Als Menzis voelen wij de noodzaak om vóór die tijd aan te tonen dat het stelsel werkt en waardevol is. Ons doel is om vanuit onze positie als zorgverzekeraar goede zorg voor onze klanten toegankelijk en betaalbaar te houden én meerwaarde te realiseren voor mens en maatschappij. Regelmatig controleren wij daarom onze strategische koers, juist omdat maatschappelijke, politieke en technologische ontwikkelingen elkaar in steeds sneller tempo opvolgen. Voor wat betreft die maatschappelijke ontwikkelingen zijn de toenemende zorgkosten reden om urgent en met een juiste focus te handelen. In 2018 hebben we daarom een aangescherpte concernstrategie opgesteld voor de periode 2019-2022. De missie en visie van onze organisatie bepalen daarbij de strategische koers die we varen, stellen de kaders die we daarbij nodig hebben en inspireren ons bij het maken van keuzes.

#### Missie

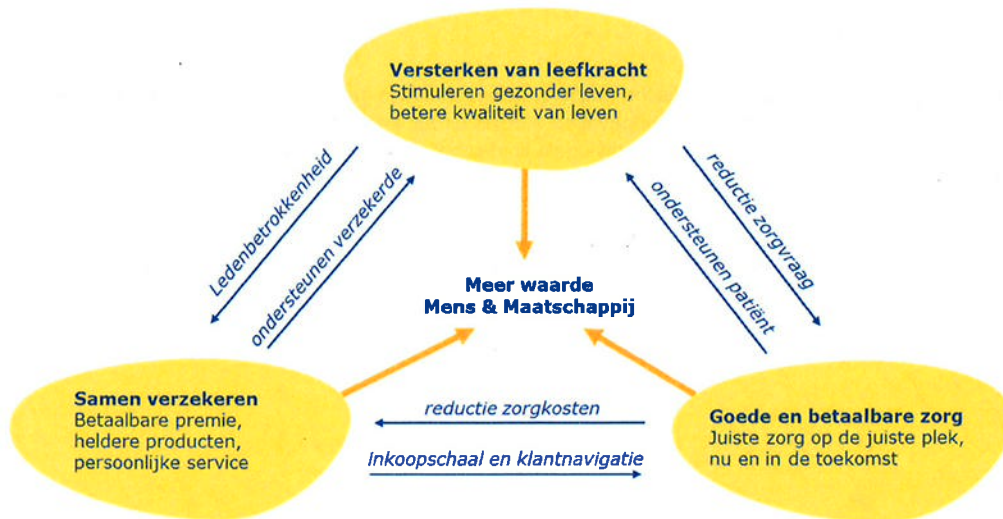
Onze missie is nog steeds actueel en onveranderd:

*"Samen verzekeren wij kwalitatief goede en betaalbare zorg en versterken we de leefkracht van ieder mens".*

#### Visie

Onze visie hebben we aangepast. Daarin onderkennen we drie pijlers, waarmee we inzetten op:

- Samen verzekeren: betaalbare premie, heldere producten, persoonlijke service;
- Goede en betaalbare zorg: de juiste zorg op de juiste plek, nu en in de toekomst;
- Versterken van leefkracht; stimuleren van een gezonder leven en betere kwaliteit van leven.

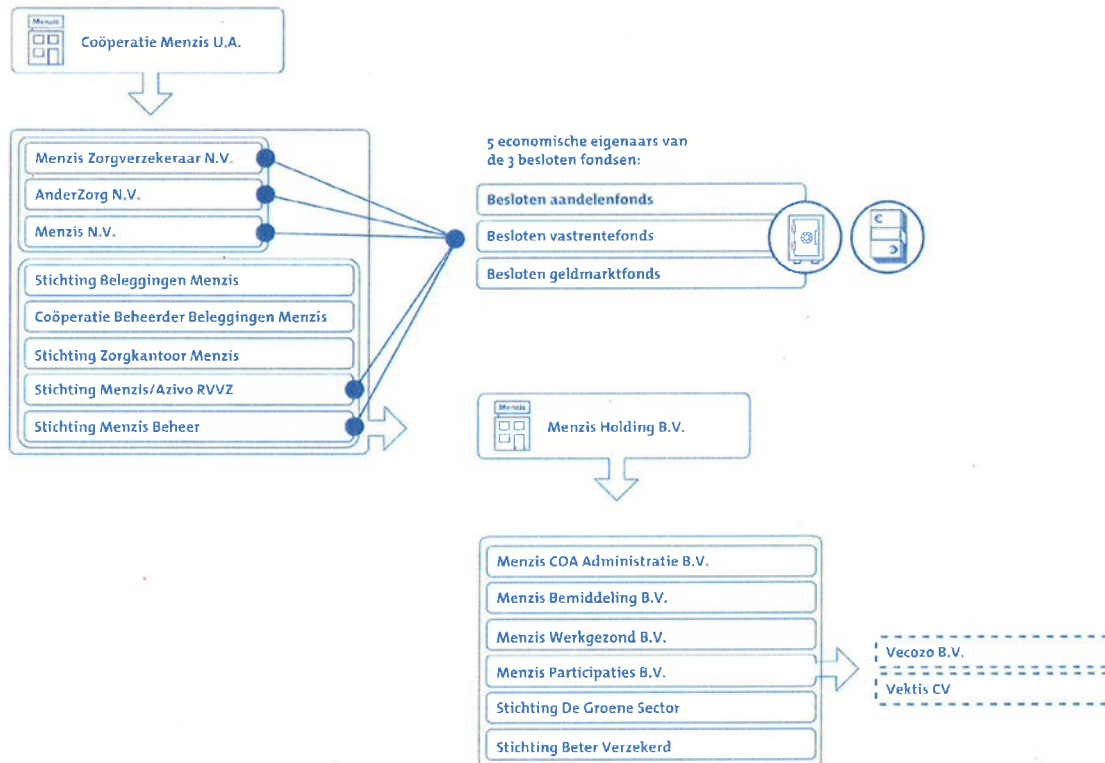


In hoofdstuk 2 is een nadere uitwerking opgenomen van deze drie pijlers.

### 1.3 Juridische structuur

Menzis bestaat uit een groep verschillende juridische entiteiten (een juridische groep). De economische activiteiten van deze entiteiten worden als één onderneming uitgevoerd. Menzis Groep kent geen onderscheid tussen de aansturing van de groep en de aansturing van een individuele juridische entiteit die tot de groep behoort. Er is dus eenheid van bestuur.

Uiteraard wordt onder meer in de strategie, visie, planning & controlcyclus en kapitaalbeleid rekening gehouden met het risicoprofiel van de afzonderlijke entiteiten. In de interne en externe verantwoordingen is onderscheid aangebracht ten aanzien van de verschillende entiteiten.



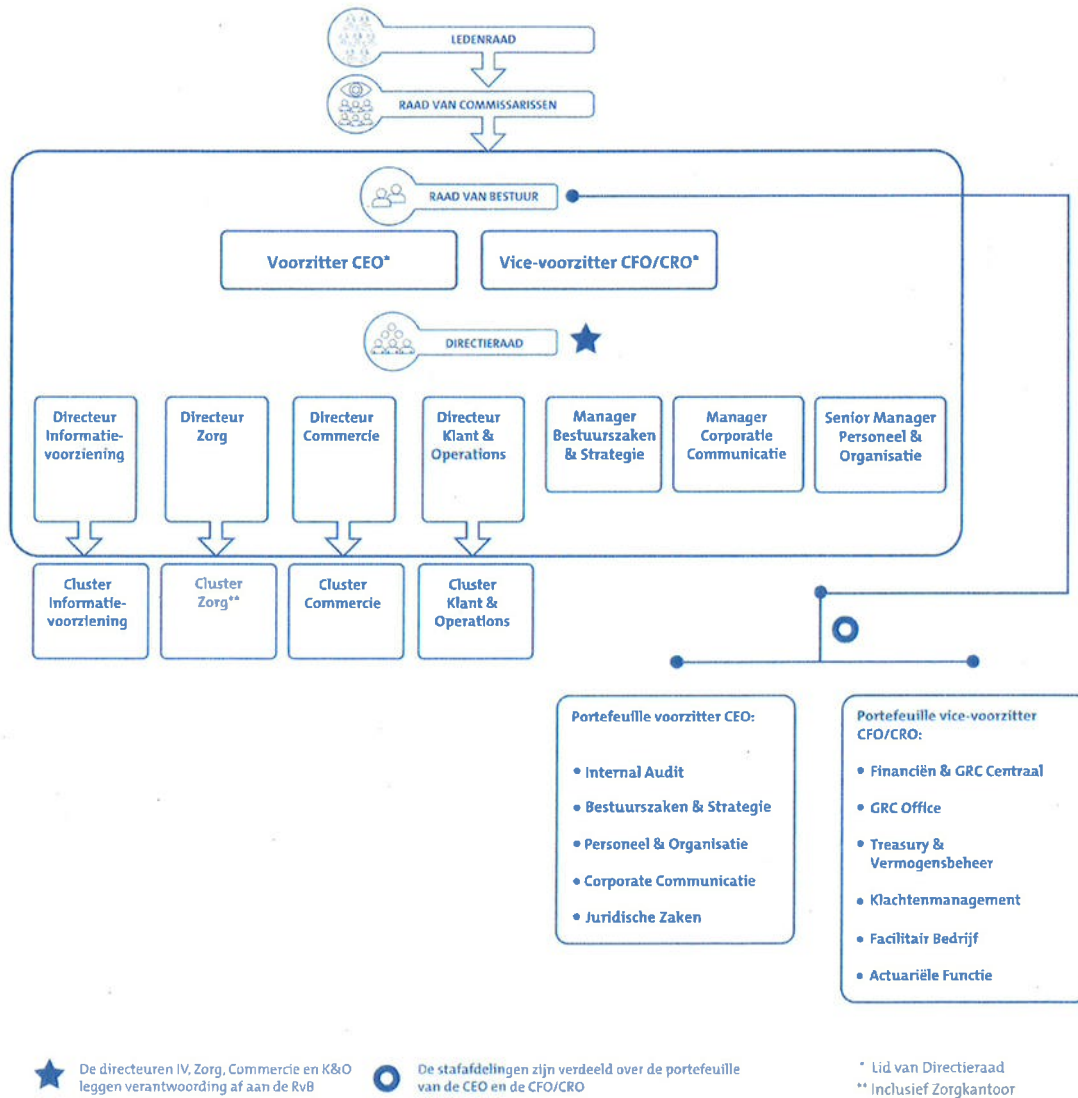
## 1.4 Bedrijfsmodel

Menzis beschikt over een bedrijfsmodel waarin activiteiten zijn uitgewerkt in bedrijfsketens (proceshuis). De activiteiten die samenhangen met het verzekeren van zorgkosten zijn in de volgende bedrijfsketens verdeeld:

- Sturen en verantwoorden: het sturen en verantwoorden van de (financiële) organisatie (Planning & Control cyclus).
- Verkopen van polissen: het berekenen en vaststellen van de premie.
- Incasseren: het factureren (opleggen) van de premie, het verwerken van de ontvangsten daarvan en het beheren van de debiteurenportefeuille.
- Zorgkosten betalen: het controleren en betalen van goedgekeurde facturen van zorgverleners, verhaalactiviteiten en het uitvoeren van formele en materiële controles.
- Inkopen en leveren van zorg: het contracteren van zorgaanbieders en het beheren en monitoren van deze contracten.
- Service verlenen: Menzis informeert alle belanghebbenden over het verzekeren en verzekerd zijn.
- Ondersteunen: intern maken de ondersteunende diensten de uitvoering van de bedrijfsprocessen mogelijk, bijvoorbeeld ICT, Personeel & Organisatie (P&O), Internal Audit (IA) en Financiële Administratie (FA).
- Registreren en controleren: alle financiële gevolgen van de bedrijfsactiviteiten worden door de financiële administratie geregistreerd, gecontroleerd en vervolgens verantwoord.
- Beheren vermogen: de afdeling Treasury en Vermogensbeheer zorgt voor adequaat en beheerst beheer van liquide middelen die niet direct aangewend hoeven te worden.

## 1.5 Organogram

Het organogram van Menzis ziet er eind 2018 zo uit:





## 2. Beleid en resultaten

Vanuit Menzis hebben we ons in 2018 ingezet voor de toegankelijkheid en betaalbaarheid van kwalitatief goede zorg en het versterken van leefkracht. Met de inzet op waardegerichte zorg en de digitale gezondheidscoach van SamenGezond loopt Menzis voorop. Via waardegerichte zorginkoop richten we samen met zorgaanbieders het zorgaanbod in op basis van de beste gezondheidsuitkomsten voor de klant tegen een redelijk tarief. De zorginkoopafspraken reiken veel verder dan het vergoeden van gemaakte zorgkosten. In meerjarige waardegerichte zorginkoopcontracten maken we afspraken met zorgaanbieders over een continu verbeterproces om steeds betere gezondheidsuitkomsten voor de klant te kunnen realiseren.

Menzis richt zich ook actief op preventie; het voorkomen van ziekte bij gezonde mensen én het voorkomen van verergering van de ziektelast voor mensen die een ziekte hebben. Met de digitale gezondheidscoach SamenGezond loopt Menzis voorop, we bereiken steeds meer mensen die zich actief met hun gezondheid bezig willen houden. Ook maatschappelijk gezien bestaat er in 2018 meer aandacht voor een gezonde leefstijl en preventie van chronische ziekten. Staatssecretaris Blokhuis heeft met 70 partijen het Nationaal Preventieakkoord gesloten om Nederland gezonder te maken. Het akkoord is gericht op het terugdringen van roken, overgewicht en van problematisch alcoholgebruik. Menzis ondersteunt dit initiatief van harte, via branchevereniging ZN zijn we ook op dit preventieakkoord aangesloten.

Vanuit de nieuwe concernstrategie bouwt Menzis voort op deze ontwikkelingen om zo ook in de toekomst goede zorg toegankelijk en betaalbaar te houden en de leefkracht van mensen te helpen versterken.

### Terugblik

De resultaten van afgelopen jaren waarin Menzis het huis op orde bracht, werpen hun vruchten af. We hebben een goede en stabiele positie op de verzekerenmarkt weten te behouden ondanks ingrijpende keuzes vanuit de marktstrategie, zoals naast intensivering van de samenwerking met gemeenten binnen onze regio de beëindiging gemeentecollectiviteiten buiten de regio. Daarnaast is per 1 januari 2019 een einde gekomen aan de jarenlange samenwerking met FNV. In de regio hebben we goede relaties met zorgaanbieders die verder worden versterkt via inzet op waardegerichte zorg. We hebben een sterke financiële positie en een stabiele organisatie met klantgerichte medewerkers. Onze processen en systemen zijn adequaat ingericht en voldoen aan de eisen van onze toezichthouders. Dit alles geeft vertrouwen en creëert ruimte om in 2018 de gekozen route in een aangescherpte concernstrategie verder uit te werken.

### Concernstrategie 2022

In 2018 hebben we de Menzis strategie geactualiseerd in een zorgvuldig afgestemd proces met alle stakeholders; medewerkers, Directieraad, Raad van Commissarissen en Ledenraad. Extra aanleiding hiervoor is de toenemende behoefte vanuit politiek en media om onze maatschappelijke rol als zorgverzekeraar en toegevoegde waarde in het stelsel beter aan te tonen. Onze concernstrategie onderscheidt drie pijlers: Menzis is als zorgverzekeraar *landelijk concurrerend* en *krachtig in de regio* vanuit een *gezonde organisatie*.

#### *Landelijk concurrerend*

Al onze 2,3 miljoen klanten van Menzis kunnen rekenen op een marktconform aanbod. Bestaande uit aansprekende en transparante producten, een concurrerende premie, goede service en persoonlijk zorgadvies. Door middel van onze landelijke zorginkoop borgen we dat voor alle klanten voldoende zorgaanbieders worden gecontracteerd en de zorgkosten worden beheerst.

#### *Krachtig in de regio*

In onze regio's hebben we een groot marktaandeel, daar kunnen we onze rol in het stelsel nadrukkelijker inhoud geven en nog meer toegevoegde waarde bieden voor klanten. We nemen in de regio dan ook het initiatief om de juiste zorg op de juiste plek te organiseren. Daarbij wordt duurdere zorg voorkomen, wordt zorg verplaatst (dichtbij als het kan, ver weg als het moet) en wordt traditionele zorg waar mogelijk vervangen door nieuwe zorgvormen, zoals e-health. Ook bieden we ruimte voor innovaties die de kwaliteit van zorg verbeteren en de zorgkosten helpen beheersen. Succesvolle innovaties die in de regio ontstaan, schalen we op naar andere regio's en naar landelijk niveau. Zo profiteren al onze klanten van de zorginnovatie en houden we de premie voor iedereen zo laag mogelijk.

Veel mensen die verschillende vormen van zorg en hulp nodig hebben, vinden het lastig hun weg te vinden in de complexe werkelijkheid van beschikbaar aanbod, vergoedingsregels, verschillende loketten en wet- en regelgeving. In de regio gaan we deze klanten daarom proactief ondersteunen door de verbinding te maken tussen leefkracht, zorg en het sociale domein. Dit doen we in samenwerking met partners in de regio zoals gemeenten, zorgaanbieders, werkgevers en zorgkantoren. Vanuit deze domein-overstijgende aanpak gaan we deze klanten proactief ondersteunen en helpen hun leefkracht te versterken. Denk hierbij aan ondersteuning voor mensen die

zojuist een Wlz-indicatie hebben gekregen en aan inzet op schuldsanering.

#### *Gezonde organisatie*

Om landelijk concurrerend en krachtig in de regio te kunnen zijn, is een gezonde organisatie cruciaal. Menzis is financieel gezond en we zijn op weg om een meer wendbare organisatie te worden met medewerkers die proactief zijn en initiatief tonen. We streven naar een stabiele klantenportefeuille met groei in de regio. Daarnaast richten we alle processen en ICT-systemen professioneel in, toegesneden op onze doelstellingen.

#### **Toezicht**

In 2018 zien we als Menzis de mate van het externe toezicht en de gedetailleerdheid hiervan steeds verder toenemen. Het toezicht spitst zich meer toe op aantoonbaarheid met als gevolg een forse impact op de interne Menzis organisatie. Als gezonde organisatie vinden we toezicht en het toezicht houden behoren bij onze maatschappelijke rol als zorgverzekeraar. We ervaren een goede relatie met zowel de Raad van Commissarissen, de Ledenraad als ook met externe toezichthouders zoals De Nederlandsche Bank (DNB), de Nederlandse Zorgautoriteit (NZa) en de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Daarnaast is Menzis transparant richting haar toezichthouders en werken wij volledig mee aan onderzoeken en informatieverzoeken van onze toezichthouders om onze interne organisatie verder te optimaliseren.

Naar aanleiding van een onderzoek bij Menzis eind 2017, constateerde toezichthouder AP dat Menzis onvoldoende toezag op wie er binnen onze organisatie toegang had tot persoonsgegevens betreffende de gezondheid. Gebleken is dat enkele medewerkers onnodig toegang hadden tot deze gegevens. Hoewel met de toegangsmogelijkheid niet verkeerd is omgegaan en de AP tijdens het onderzoek constateerde dat er geen sprake is van verkeerd of oneigenlijk gebruik van persoonsgegevens, hebben we dit signaal zeer serieus genomen. We hebben de toegang voor deze medewerkers dan ook onmogelijk gemaakt. De AP vindt echter dat deze verbeteringen onvoldoende snel zijn doorgevoerd en heeft ons een boete opgelegd van € 50.000. Wij vinden het vanzelfsprekend dat alleen bevoegde personen toegang hebben tot gezondheidsgegevens van klanten. Onze klanten hebben er recht op dat wij onze taak als zorgverzekeraar goed uitvoeren. In haar onderzoek constateerde de AP dat bij Menzis het bewaken van de privacy op een adequate wijze in de cultuur van het bedrijf is geborgd. Wij betreuren dan ook de oplegging van de boete. Het is voor ons een belangrijk signaal dat wij nog alerter moeten zijn rondom privacy. We zullen ons hier de komende jaren op blijven richten in nauwe samenwerking met toezichthouders zoals de AP, DNB en NZa. Tevens zullen wij naar onze klanten met regelmaat communiceren over de maatregelen die wij nemen om de privacy te blijven borgen.

#### **Leefkracht & SamenGezond**

Leefkracht staat voor de positieve kracht van gezond leven, voor mentale fitheid, bewust bezig zijn met je gezondheid, voor meedoen in de maatschappij. Ieder beleeft zijn eigen leefkracht op zijn eigen manier. Om leefkracht te versterken, is Menzis onder andere koploper als digitale gezondheidscoach met het SamenGezond platform en de SamenGezond app. Hierop blijven we ook doorontwikkelen om de gezonde keuze voor SamenGezond-deelnemers gemakkelijker te maken. Via activatie stimuleren we steeds meer deelnemers om hun gezondheid te verbeteren en hun leefkracht te versterken.

Daarnaast is Menzis in 2018 gestart met het Leefkracht-collectief, waar iedereen in Nederland gebruik van kan maken. Naast een korting op de basisverzekering en de aanvullende verzekering krijgen klanten die meedoen aan SamenGezond nog extra voordelen, zoals gratis gebruik van de persoonlijke gezondheidscheck en gratis leefstijladvies.

SamenGezond is ook toegankelijk voor mensen die (nog) geen klant van Menzis zijn. Dit doen we omdat we het behoud van gezondheid en het versterken van leefkracht zowel persoonlijk als maatschappelijk van belang vinden. Zo helpen we vanuit Menzis ieders leefkracht te versterken.

Door de toegenomen aandacht voor leefstijl en preventie, zijn er steeds meer partijen in de markt die zich hiermee bezig houden. We zijn in 2018 een samenwerking gestart met maatschappelijke partners om krachten te bundelen en werken onder andere samen met Vital 10 aan een initiatief voor gezondheidsbevordering.

## Kerncijfers

In onderstaande tabel staan de belangrijkste resultaten 2018 weergegeven.

Kwantitatieve indicator	2018	2017
Aantal medewerkers in fte per 31 december	1.555	1.611
Ziekteverzuim	4,6%	4,5%
Medewerkertevredenheid	7,3	7,6
Employee promotor score	7,40	7,60
Duurzaam belegd vermogen	100%	100%
Aantal klanten/verzekerden	2,3 miljoen	2,2 miljoen
Klanttevredenheid (NPS)	Menzis 1e in benchmark (+16), AnderZorg 3e in benchmark (+20)	Menzis 2e in benchmark (+7), AnderZorg 1e in benchmark (+25)
Snelheid uitbetalen declaraties aan klanten	6,7 dagen	6,1 dagen
Klantwaardering Zorgbemiddeling (NPS)	+ 23	+ 20
Snelheid polismutaties	2 dagen	2 dagen
Gebruikers mijnomgeving	856.566	811.608
Deelnemers Samengezond*	364.323	819.794
Bedrijfskosten	2,0% van het premiegeld	2,2% van het premiegeld

\* Vanaf 1 januari 2018 worden alleen nog het aantal actieve gebruikers gerapporteerd.

## 3. Governance

### 3.1 Governancestructuur

De functionele scheiding tussen de taken en verantwoordelijkheden van de Ledenraad, de Raad van Commissarissen (RvC) en de Raad van Bestuur (RvB) is geborgd in statuten en reglementen. De rollen en verantwoordelijkheden zijn binnen Menzis als volgt toegewezen:

#### Ledenraad

Wie bij Menzis (of Anderzorg) verzekerd is, is tevens lid van de Coöperatie Menzis. Aan het hoofd van deze coöperatie staat de Ledenraad, een vertegenwoordiging van alle leden. De Ledenraad laat duidelijk zien hoe we bij Menzis mét en vóór elkaar werken. Zo geeft de Ledenraad een stem aan alle klanten (leden) en brengt de buitenwereld binnen. Daarnaast toetst de Ledenraad de missie, de visie en het beleid van Menzis aan de praktijk van alledag én maakt signalen uit de praktijk bespreekbaar. Ook wordt de Ledenraad betrokken bij het ontwikkelen van het zorginkoopbeleid, het vaststellen van de jaarrekening(en), statutenwijzigingen, fusies en benoemingen voor de Raad van Commissarissen. Behalve deze formele rol heeft de Ledenraad ook een toetsende rol en een klankbordfunctie voor de Raad van Bestuur.

#### Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen (RvC) houdt toezicht op het beleid van de Raad van Bestuur (RvB) van Menzis en op de algemene gang van zaken in de coöperatie Menzis en de ondernemingen die daaraan verbonden zijn. Het toezicht gaat onder meer over de strategie, leiding en organisatie, het vermogensbeheer en het uitoefenen van de bestuurszaak. En over de manier waarop de coöperatie zich richt op maatschappelijke en sociale belangen. De RvC staat de RvB met raad ter zijde.

#### Raad van Bestuur

Het bestuur van de coöperatie is opgedragen aan de RvB. De leden van de RvB zijn voor hun bestuurszaak samen en afzonderlijk verantwoording schuldig aan de RvC. De RvB verschaft de RvC tijdig de gegevens die de commissarissen nodig hebben om hun taak uit te oefenen. De RvB vergadert wekelijks met de Directieraad en de besluiten worden door de RvB zoveel mogelijk genomen op basis van consensus.

#### Directieraad

De Directieraad bestaat uit de leden van de RvB en de clusterdirecteuren, aangevuld met de manager P&O en de manager Corporate Communicatie. Tot ultimo 2017 was de senior-manager Strategie en Proposities (S&P) onderdeel van de Directieraad, maar de taken van de afdeling S&P zijn deels overgenomen door het cluster Commercie en deels door de afdeling Bestuurszaken & Strategie. De manager Bestuurszaken & Strategie is vanaf 1 januari 2018 toegetreten tot de Directieraad, daarmee is het onderdeel strategie wederom belegd in de Directieraad.

De RvB is verantwoordelijk voor het opstellen van de lange termijn concernstrategie van Menzis en de vertaling daarvan naar deelstrategieën, jaarplannen en begrotingen. Deze worden getoetst, geëvalueerd en beoordeeld door de RvC en uiteindelijk gezamenlijk vastgesteld. De RvB laat zich leiden door de doelstellingen die zijn afgeleid van de strategie en visie. Daarbij maakt de RvB een zorgvuldige afweging van belangen en risico's, en houdt rekening met alle belanghebbenden en de van toepassing zijnde wet- en regelgeving en gedragscodes. Ook neemt de RvB de door de RvC goedgekeurde risicobereidheid mee in de besluitvorming.

### 3.2 Wet- en regelgeving

Menzis heeft te maken met veel wettelijke regelingen. De belangrijkste zijn:

- Zorgverzekeringswet (Zvw)
- Wet Langdurige Zorg (Wlz)
- Wet marktordening gezondheidszorg (Wmg)
- Wet op het financieel toezicht (Wft)
- Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)
- Wet normering topinkomens (WNT)

- **Wet structurele maatregelen wanbetalers**
- **Europese Solvency II richtlijnen**

Daarnaast zijn verschillende gedragscodes vanuit de sector van toepassing, zoals de Gedragscode Goed Zorgverzekeraarschap en de hiervan onderdeel uitmakende Uniforme Maatregelen en de Gedragscode Verwerking Persoonsgegevens Zorgverzekeraars. Deze worden door Menzis gevolgd.

## 4. Risicomanagement

Om onze bedrijfsdoelen te realiseren, is het van belang dat we continu bewust zijn van risico's. Hierop sturen door middel van risicomanagement. Risicomanagement houdt in dat we in onze (strategische) besluitvorming zorgvuldig afwegen welke risico's er zijn en welke impact deze risico's hebben. Als organisatie onderkennen we financiële en niet-financiële risicocategorieën. Deze categorieën zijn afgestemd op het Menzis bedrijfsmodel en sluiten aan op wet- en regelgeving.

Ons risicomanagement(systeem) kan nog zo goed van opzet zijn, als er geen risicobewustzijn is bij Directieraad, management en medewerkers, dan zal er ook geen sprake zijn van effectief risicomanagement. In 2018 hebben we wederom diverse activiteiten uitgevoerd om risicobewustzijn te vergroten. Zo organiseerden we voor het (nieuwe) management en enkele medewerkers (voor wie van toepassing), workshops op het gebied van risicomanagement. En ook in het kennismakingsprogramma voor nieuwe medewerkers was hier specifieke aandacht voor.

### 4.1 Three lines of defence

Bij Menzis werken we volgens het 'three lines of defence' model. Dit model definieert de taken en verantwoordelijkheden van de bedrijfsfuncties, risk management en internal audit. Het model ondersteunt tevens het realiseren van de doelstellingen op het gebied van risicobeheersing.

#### 'Three Lines of Defence' -model binnen Menzis



#### 1<sup>o</sup> lijn:

In de eerste plaats zijn onze managers verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering en het risicomanagement. Risicomanagement is een integraal onderdeel van onze besturing, waarbij de risico's aansluiten bij onze doelstellingen. De ambitie hebben we als volgt geformuleerd: In het denken, handelen en verantwoording afleggen over risico's worden risico's bewust aangegaan, bewust vermeden of bewust gemitigeerd. De eerste lijn geeft zelf aan in hoeverre zij 'in control' is.

#### 2<sup>o</sup> lijn:

Managers worden in hun risicomanagementtaak ondersteund door de Governance, Riskmanagement en Compliance (GRC) afdelingen. Deze ondersteuning bestaat uit:

- het opstellen van beleid en adviezen;
- monitoren van de uitvoering;
- review van de besluitvorming;
- het afhandelen van incidenten op het gebied van bedrijfscontinuïteit.

#### 3<sup>o</sup> lijn:

Audit toetst periodiek of de eerste en de tweede lijn hun risicomanagementtaken op juiste wijze uitvoeren.

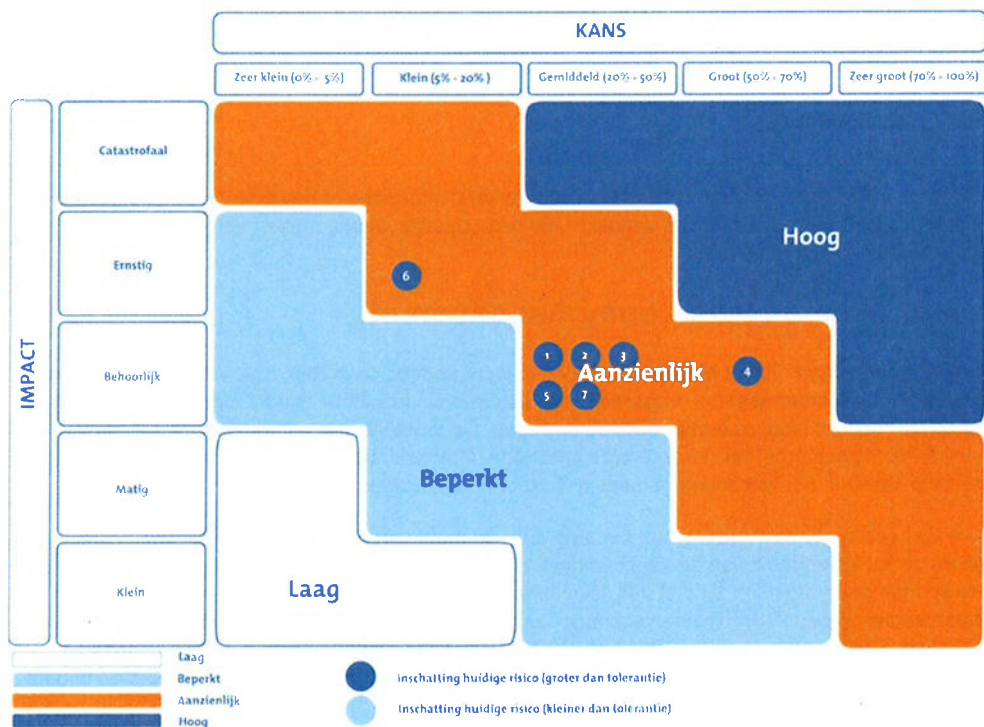
## 4.2 Strategische toprisico's

De Directieraad stelt tijdens het Menzis Risk Assessment (MRA) vast of de hoogte van de risico's acceptabel is en of de risicotolerantie aangescherpt moet worden. Als de risico's hoger zijn dan de vastgestelde tolerantie worden aanvullende beheersmaatregelen bepaald. Elk kwartaal wordt de status van de risico's en de beheersing ervan opnieuw bepaald en besproken. De vastlegging hiervan vindt plaats in een centraal risicodossier waarvoor de applicatie B Wise wordt gebruikt. In de kwartaalrapportages wordt hierover verantwoording afgelegd aan de RvC.

Onderstaande risico's zijn in 2018 door de Directieraad aangemerkt als toprisico's voor Menzis:

1. We ondervinden een financieel nadeel door een onevenwichtige samenstelling van de portefeuille;
2. We hebben een op uitvoering gerichte organisatie en te weinig wendbaarheid en innovatiekracht;
3. De meerwaarde van onze proposities (Menzis WerkGezond, SamenGezond) en overige diensten ontwikkelen zich niet of niet snel genoeg;
4. Privacygevoelige persoons- en bedrijfsinformatie komt in verkeerde handen terecht;
5. De relatieve bruto zorgkostenpositie per verzekerde is te hoog;
6. De overheid grijpt in op de fundamenten van zorgverzekeringsstelsel;
7. Onze organisatie en besturing zijn onvoldoende gericht op de executie van de strategische doelstellingen.

Onderstaand schema, de zogenaamde heatmap, laat zien hoe we de benoemde toprisico's in 2018 inschatten. De verticale as geeft aan hoe groot de gevolgen voor Menzis zijn als een risico zich voordoet. De horizontale as laat zien hoe groot we de kans achten dat een risico zich daadwerkelijk voordoet. Voor deze toprisico's hebben we, waar mogelijk, beheersmaatregelen geformuleerd. We sturen de implementatie van deze maatregelen via de planning- en controlcyclus, een stuur- en beheersinstrument. Maatregelen worden vervolgens uitgevoerd door de verantwoordelijke leidinggevende en/of directeuren.



## 4.3 Risicobereidheidsverklaring

Jaarlijks actualiseren we onze risicobereidheid en stelt de Raad van Commissarissen de risicobereidheidsverklaring (RBV) vast.

### **Voldoen aan verplichtingen**

Uiteraard willen we te allen tijde voldoen aan de verplichtingen naar onze klanten. We zijn een betrouwbare, solide zorgverzekeraar en we houden vermogen aan dat past bij ons risicoprofiel. In ons kapitaalbeleid hebben we dit vermogen als doelsolvabiliteit gedefinieerd. Als het beschikbare vermogen de doelsolvabiliteit overtreft, kunnen we dit surplus teruggeven aan onze klanten. Dit is vastgelegd in het premiebeleid.

### **Verstevigen concurrentiepositie door duurzaamheid**

We hechten grote waarde aan het duurzaam verstevigen van onze concurrentiepositie. We bedoelen daarmee dat we het belangrijk vinden om een duurzaam financieel beleid te voeren om de premie zo stabiel mogelijk te houden. Hoe doen we dat? We sturen actief op een positief budget- en technisch resultaat voor de Coöperatie Menzis U.A.. Daarnaast is het bieden van een betaalbare en concurrerende premie zeer belangrijk. Bij beleggen is, vanuit een risico-oogpunt, het genereren van een redelijk rendement belangrijker dan het realiseren van grote beleggingswinsten.

Andere zaken waar we grote waarde aan hechten zijn:

- een goede reputatie;
- integer zijn en handelen;
- een bedrijfsvoering die voldoet aan wet- en regelgeving en eigen voorgeschreven beleid;
- een actief monitoringsbeleid ten aanzien van de omgeving;
- tijdig kunnen inspelen op ontwikkelingen;
- de afhankelijkheid van externe factoren kunnen beperken;
- proactief communiceren;
- transparant zijn;
- voorbereid zijn op incidenten.

### **Kosten vs. risico's**

We streven naar adequaat werkende interne processen, medewerkers, informatie of systemen en uitbestedingen (beveiliging en externe fraude krijgen hierbij extra aandacht. Bij onze bedrijfsvoering maken we telkens een zorgvuldige afweging tussen kosten en risico's.

## 4.4 ORSA (Own Risk and Solvency Assessment)

Het risicoprofiel dat naar voren komt uit het MRA en de RBV zijn input voor de Own Risk & Solvency Assessment (ORSA). Dit assessment is een instrument om, uitgaande van de strategie, inzicht te krijgen in de impact van interne en externe risico's die op korte en langere termijn kunnen optreden. De ORSA is een onderdeel van Solvency II. Solvency II is het toezichtsregime voor (her)verzekeraars in Europa. Op basis van dit regime worden stringente eisen gesteld aan het vereiste kapitaal, het risicomanagement en toezichtsrappportages.

De financiële positie van een zorgverzekeraar wordt bepaald door de mate van kostendekkendheid van premies/opbrengsten, de toereikendheid van de voorzieningen en de hoogte van het weerstandsvermogen. Om de financiële positie te kunnen beoordelen, moet met alle risicoaspecten rekening worden gehouden. De financiële risicoaspecten komen samen in de ORSA. Diverse scenario- en gevoeligheidsanalyses en reverse stresstesten dienen hiervoor als basis. Per scenario is de ontwikkeling van het vermogen en de kapitaalsvereiste volgens Solvency II inzichtelijk gemaakt. Op deze wijze ontstaat er een beeld van de mogelijke waarschijnlijkheid en impact van risico's op het vermogen van Menzis.

Aansluitend wordt het op termijn benodigde kapitaal vastgesteld op basis van de strategie, risico's en risicobereidheid. Naar aanleiding hiervan kan de strategie worden bijgesteld en kunnen maatregelen getroffen worden om de risico's te verkleinen. Ook kunnen herstelmaatregelen worden opgesteld, die in werking treden



wanneer een risico zich manifesteert. De ORSA wordt minimaal één keer per jaar uitgevoerd en hiermee stelt de RvB vast of Menzis, gegeven het beleid en de onderkende risico's, continu beschikt over voldoende solvabiliteit. De ORSA 2018 heeft aangetoond dat Menzis op basis van de opgestelde worst case scenario's de komende 5 jaar over voldoende solvabiliteit beschikt. In alle situaties blijft het niveau van het beschikbare vermogen van Menzis boven de vereiste solvabiliteit. Deze ORSA laat echter ook zien dat de ruimte om via de premie kapitaal terug te geven aan onze verzekerden steeds kleiner wordt.

## 4.5 Risicocategorieën en onzekerheden

In de paragraaf Risicoprofiel van de jaarrekening worden onderstaande risicocategorieën en onzekerheden nader (kwantitatief) toegelicht.

Ook wordt daar ingegaan op de ontwikkeling van onzekerheden voor zorgverzekeraars in het financieringsstelsel voor de Medisch Specialistische Zorg, Geestelijke GezondheidsZorg en Verpleging en Verzorging.

Menzis hanteert de volgende risicocategorieën, conform Solvency II:

- a. Verzekeringstechnisch risico;
- b. Marktrisico;
- c. Kredietrisico;
- d. Liquiditeitsrisico;
- e. Operationeel risico.

### Ad a. Verzekeringstechnisch risico

Het verzekeringstechnisch risico wordt gedefinieerd als het risico op verliezen, of op een ongunstige verandering, in de waarde van verzekeringsverplichtingen. Dit vanwege een ondeugdelijke prijsstelling en inadequate aannames met betrekking tot de voorzieningen. Voor Menzis is dit het grootste risico.

### Ad b. Marktrisico

Het (financieel) marktrisico betreft het risico dat de waarde van de beleggingsportefeuille verandert vanwege wijzigingen in marktprijzen. Blootstelling aan marktrisico wordt gemeten aan de hand van de impact van schommelingen in de waarde van financiële variabelen, zoals aandelenprijzen, rentestanden, vastgoedwaardes en valutakoersen. De Menzis Groep hanteert een behoudend beleggingsbeleid dat afgestemd is op de maatschappelijke rol die we als verzekeraar hebben. Het primaire doel is het vermogen in stand te houden. Secundair richt Menzis zich op het behalen van een maximaal rendement op de lange termijn. Er wordt gestreefd naar een beleggingsresultaat dat een stabiele ontwikkeling in de tijd laat zien.

### Ad c. Kredietrisico

Menzis loopt kredietrisico over leningen en vorderingen opgenomen onder financiële vaste activa, handels- en overige vorderingen, liquide middelen en de positieve marktwaarde van afgeleide financiële instrumenten. Belangrijke tegenpartijen voor Menzis zijn: verzekerden, zorgverleners (waaronder verleende voorschotten) en financiële instellingen (inclusief partijen in de beleggingsportefeuille). De risico beperkende maatregelen richten zich enerzijds op de beoordeling van de kwaliteit van de tegenpartij en anderzijds op het beperken van de omvang van de uitgeleende gelden aan de tegenpartij, waarbij rekening wordt gehouden met verkregen zekerheden. Vanwege het feit dat zorgverleners steeds vaker in financiële moeilijkheden komen is binnen Menzis het zogenaamde Early Warning Systeem (EWS) verder verbeterd waardoor ontwikkelingen bij zorgverleners meer op de voet kunnen worden gevolgd.

### Ad d. Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat Menzis over onvoldoende middelen beschikt om aan de directe betalingsverplichtingen te voldoen. Menzis beheerst het liquiditeitsrisico door het periodiek opstellen van een liquiditeitsprognose en te beleggen in met name beursgenoteerde effecten.

### Ad e. Operationeel risico

Een operationeel risico is het risico van een (financieel) verlies vanwege inadequate of falende interne processen, personeel en systemen of externe gebeurtenissen. Operationele risico's worden beheerst door het uitvoeren van operationeel risicomanagement waarbij interne controlemaatregelen worden getroffen om risico's in voldoende mate

te beheersen. De operationele risico's en interne controlemaatregelen zijn per cluster/afdeling opgenomen in operationele risk & control frameworks.

#### **Onzekerheden**

Het financieringsstelsel voor de Medisch Specialistische Zorg (MSZ), Geestelijke GezondheidsZorg (GGZ) en Verpleging en Verzorging (V&V) leidt tot een aantal onzekerheden voor de zorgverzekeraars. Deze worden hierna geschetst.

- **Medisch SpecialistischeZorg:** In de afgelopen jaren is meer informatie beschikbaar gekomen over de schadelast van de ziekenhuizen, waardoor de omvang van de schadelast nauwkeuriger kan worden ingeschat. Voor de schadejaren 2017, 2018 en 2019 blijft dit nog onzeker, onder andere vanwege de prestaties op nacalculatiebasis.
- **Geestelijke GezondheidsZorg:** Voor de GGZ-sector geldt een stelsel van prestatiebekostiging, vergelijkbaar met de MSZ. Daarmee is het risico voor de zorgverzekeraars bepaald door de wijze waarop de verzekeraar de GGZ-zorg bij de GGZ-instelling heeft ingekocht. Door de lange doorlooptijd van het contracteringsproces met GGZ-instellingen, en vertraging in de aanlevering van declaraties door GGZ-instellingen, bestaat onzekerheid over de omvang van verwachte schadelasten GGZ.
- **Verpleging en Verzorging:** Per 1 januari 2015 is de wijkverpleging ondergebracht bij de Zorgverzekeringswet. Zorgverzekeraars hebben over de periode 2015 t/m 2018 onvoldoende zicht op de indicatie/dossiers (feitelijke levering). Er bestaat onzekerheid over de verwachte uitkomsten van de materiële controles.
- **Onzekerheid rond niet-gecontracteerde zorg:** Een toename van de niet-gecontracteerde zorg brengt onzekerheden met betrekking tot de toekomstige schadelast met zich mee.
- **Onzekerheden door het risicovereveningssysteem:** De werking van het risicovereveningssysteem brengt met zich mee dat het in de praktijk circa vier jaren duurt voordat tot een definitieve afrekening met de individuele zorgverzekeraars overgegaan kan worden door het Zorgverzekeringsfonds. Dat betekent een cumulatie van onzekerheden ten aanzien van de vereveningsbijdrage in die periode.

De hiervoor weergegeven onzekerheden kunnen invloed hebben op het resultaat over 2018 en de hoogte van de technische voorzieningen voor de basisverzekering per eind 2018.

## **4.6 Ontwikkeling van risicomanagement**

Er zijn in 2018 grote stappen gezet in het verder verbeteren van de aantoonbare beheersing van de bedrijfsvoering van Menzis. In 2018 is B Wise, als tool ter ondersteuning van het risicomanagementproces binnen Menzis, door de clusters en (staf)afdelingen in gebruik genomen. Strategische risico's, cluster/afdeling risico's en operationele risico's (risk & control frameworks) zijn, inclusief huidige en aanvullende controlemaatregelen, in B Wise vastgelegd. Resultaten van uitgevoerde strategische, tactische en operationele riskassessments worden tevens vastgelegd in deze tool. Daarnaast wordt via deze tool managementinformatie gegenereerd. Sinds 2018 steunt de monitoring van de risicobereidheid voor een belangrijk deel op de testresultaten van de interne controlemaatregelen die in B Wise zijn vastgelegd.

## 5. Financiën

### 5.1 Financieel resultaat

Menzis is een financieel gezonde en stabiele coöperatie zonder winstoogmerk. Het behoud van een solide financiële positie is uitgangspunt bij de jaarlijkse premiestelling. Hierbij worden behaalde resultaten zo mogelijk teruggegeven aan onze verzekerden in de vorm van een lagere premie.

Ten opzichte van 2018 heeft Menzis voor 2019 de premies voor de basisverzekering relatief beperkt verhoogd. De premies voor de aanvullende verzekeringen zijn tevens beperkt verhoogd. Om dit mogelijk te maken, heeft Menzis per betalende verzekerde gemiddeld € 35 uit de reserves ingezet. Voor Menzis Groep betekent dat voor 1.878.000 betalende verzekerden een bedrag van € 65,6 miljoen.

Als verzekeraar zijn wij wettelijk verplicht reserves (eigen vermogen) aan te houden om eventuele tegenslagen in zorgkosten en andere risico's op te vangen. Menzis is met het huidige niveau van de reserves een financieel gezond bedrijf.

#### Financieel resultaat

De opbouw van de omzet en het resultaat over 2018 en 2017 naar activiteiten voor Menzis Coöperatie U.A. zijn in onderstaand overzicht weergegeven.

x € 1 miljoen	2018	2017
Premies en bijdragen	6.416,4	6.140,8
Zorgkosten	-6.128,1	-5.909,7
Bedrijfskosten	-218,9	-231,1
Overig	0,0	-8,7
<b>Technisch resultaat</b>	<b>69,4</b>	<b>-8,7</b>
Beleggingsopbrengsten	-40,1	70,3
Overig	-8,8	-16,3
<b>Totaal resultaat</b>	<b>20,5</b>	<b>45,4</b>

Het groepsresultaat na belastingen over 2018 komt uit op € 20,5 miljoen (2017: € 45,4 miljoen). In het resultaat 2018 is € 65,6 miljoen verwerkt ten laste van het resultaat in verband met de lager vastgestelde premie 2019 ten opzichte van de kostprijs van de premie. Het resultaat 2018 bestaat uit het resultaat van het verzekeringsbedrijf (technisch resultaat) van € 69,4 miljoen (2017: -€ 8,7 miljoen) en het resultaat uit met name beleggingen (niet-technisch resultaat) van -€ 40,1 miljoen (2017: € 70,3 miljoen). De lagere beleggingsopbrengsten komen voornamelijk voort uit een negatief beleggingsrendement op aandelen.

De opbrengsten uit premies en bijdragen, onderdeel van het technisch resultaat, kwamen in 2018 voor Menzis Coöperatie U.A. uit op € 6.416,4 miljoen (2017: € 6.140,8 miljoen). Dit is een toename van € 275,6 miljoen of 4,5%.

De zorgkosten, ook onderdeel van het technisch resultaat, namen toe tot € 6.128,1 miljoen (2017: € 5.909,7 miljoen). Een hoger aantal verzekerden in 2018, in vergelijking met 2017, en een toename van de gemiddelde zorgkosten met ca. 1,9% is debet aan deze toename van de zorgkosten. Op basis van het zorginkoopbeleid maakt Menzis afspraken met zorgaanbieders om de zorgkostentoeename zo mogelijk te beperken.

### 5.2 Premiedemping

Alle zorgverzekeraars bieden op dit moment hun zorgverzekeringen onder de kostprijs aan. Zij gebruiken een deel van hun reserves om de premiestijging voor verzekerden te dempen. Het is de vraag hoe lang zorgverzekeraars dit nog kunnen volhouden. Menzis kiest een stabiele koers bij de inzet van de reserves. Dit betekent dat de teruggave van de reserves over meerdere jaren wordt verdeeld om zo mogelijk onnodige schoksgewijze premiestijgingen te voorkomen. Bij de jaarovergang naar 2019 zijn we hierin goed geslaagd. De premie zal de komende jaren toenemen,

maar we willen het effect doseren. Ook in 2018 zijn we erin geslaagd een solide en gezonde financiële positie te behouden.

### 5.3 Solvabiliteit

Het eigen vermogen bedraagt per 31 december 2018 € 1.487,4 miljoen (2017: € 1.467,0 miljoen). De solvabiliteit wordt met ingang van 1 januari 2016 bepaald op basis van Solvency II wetgeving. Solvency II is het toezichtsregime voor (her)verzekeraars in Europa. Op basis van dit regime worden stringente eisen gesteld aan het vereiste kapitaal, het risicomanagement en toezichtsrapportages.

De Europese wet- en regelgeving is in de Nederlandse wet- en regelgeving geïmplementeerd, voor zover deze geen rechtstreekse werking heeft. Het toezicht op de naleving van de Solvency II regelgeving vindt plaats door de nationale toezichthouder (in Nederland De Nederlandsche Bank). EIOPA houdt toezicht op de nationale toezichthouders.

Deze wetgeving betekent onder meer dat de waardering en rubricering van balansposten verschilt ten opzichte van de balans die is opgenomen in dit financieel jaarverslag dat volgens de BW2 norm is opgesteld (Nederlandse waarderingsgrondslagen). In de toelichting op de balans in dit verslag is het eigen vermogen zowel op basis van BW2 als op basis van Solvency II-grondslagen opgenomen.

In het kapitaalbeleid wordt vastgelegd welke solvabiliteit, op basis van de Solvency II-grondslagen, Menzis minimaal wil aanhouden. In 2018 heeft Menzis opnieuw het kapitaalbeleid vastgesteld, waarbij is afgesproken dat de doelsolvabiliteit voor Menzis Groep 128% bedraagt. Voor de afzonderlijke verzekeraars Menzis en Anderzorg bedraagt deze respectievelijk 120% en 125% samenhangend met het risicoprofiel en de omvang van de desbetreffende entiteit.

De wettelijk aan te houden solvabiliteit bedraagt eind 2018 € 987,0 miljoen (2017: € 985,2 miljoen), de doelsolvabiliteit bedraagt € 1.263,4 miljoen. Het beschikbare eigen vermogen op basis van de Solvency II-grondslagen bedraagt € 1.477,4 miljoen (2017: € 1.450,5 miljoen). De solvabiliteitsratio bedraagt daarmee 150% (2017: 147%). In de paragraaf 'Toelichting op de balans, onderdeel Eigen Vermogen', wordt dit verder toegelicht.

### 5.4 Liquiditeit

De liquiditeit nam eind 2018 af tot € 74,0 miljoen; € 110,3 miljoen lager ten opzichte van de stand ultimo 2017 (€ 184,3 miljoen). Het verloop van de liquiditeit in het boekjaar is weergegeven in het kasstroomoverzicht als onderdeel van de jaarrekening.

In de bepaling van het wettelijk aan te houden vermogen en de waardering van balansposten zijn de kasstromen in het boekjaar 2018 en daarna van belang. De hiermee samenhangende onzekerheid is relatief beperkt. Immers, de inkomende kasstromen voor premie zijn goed voorspelbaar, evenals die van de vereveningsbijdragen.

De uitgaande kasstromen hebben betrekking op uit te betalen zorgkosten en beheerskosten. De uit te betalen zorgkosten over 2018 worden over meerdere jaren uitbetaald. Hier speelt de afhankelijkheid van het op gang komen van de declaratieprocessen van ziekenhuizen en GGZ-instellingen en het afsluiten van DOT's een belangrijke rol. We schatten in dat bijna 73% van de zorgkosten van 2018 ook in 2018 is betaald.

Menzis voorziet in haar financieringsbehoefte door inzet van eigen middelen. Middels een rolling forecast van de liquiditeitsbehoefte kunnen eventueel aanvullend benodigde middelen worden onttrokken aan de beleggingen. Andersom kunnen liquide middelen die structureel niet nodig zijn, aanvullend worden belegd.

## 5.5 Fiscale positie

De belangrijkste geldstromen naar de Belastingdienst zijn de af te dragen loonheffing in verband met salarissen van eigen medewerkers en verschuldigde omzetbelasting in verband met out of pocket beheerskosten. Menzis heeft met de fiscus een convenant voor horizontaal toezicht gesloten. Dit ter bevordering van samenwerking en transparantie in haar activiteiten en fiscale verplichtingen. De wijze waarop Menzis omgaat met de beheersing van haar fiscale risico's is beschreven in het Tax Control Framework.

Menzis Groep kent een fiscale eenheid voor zowel vennootschapsbelasting als omzetbelasting ter voorkoming van cumulatie van belastingdruk. Voor de drie zorgverzekeraarsentiteiten van Menzis geldt een vrijstelling van vennootschapsbelasting en omzetbelasting.

## 5.6 Beleggingen en investeringen

De omvang van de overige financiële beleggingen is toegenomen van € 1.629,4 miljoen naar € 1.766,0 miljoen in 2018; een toename van € 136,6 miljoen. Hieraan ten grondslag ligt met name een toename van gelden die voor langere termijn structureel beschikbaar zijn voor beleggingen.

Het beleggingsresultaat bedraagt - € 40,1 miljoen (2017: € 70,3 miljoen), inclusief rente en onder aftrek van de hieraan gerelateerde beheerkosten. Het rendement op het totaal gemiddeld belegd vermogen bedraagt daarmee -2,7% (2017: 4,2%) Menzis kent een behoudende beleggingsstrategie en een duurzaam beleggingsbeleid.

In 2018 is voor € 0,3 respectievelijk € 7,8 miljoen geïnvesteerd in immateriële vaste activa en materiële vaste activa. De financiering hiervan heeft plaatsgevonden uit eigen middelen.

### Duurzaam beleggingsbeleid

Menzis wil alleen beleggen in bedrijven en landen die verantwoord omgaan met mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu en anticorruptie. Daarom passen wij op onze beleggingen duurzaamheidscriteria, oftewel ESG (Environment, Social, Governance) criteria en de beleggingsprincipes van de Verenigde Naties (UNPRI), toe. Wij beleggen bijvoorbeeld niet in wapens, zoals clusterbommen en landmijnen, militaire wapens of vuurwapens. Vanuit onze maatschappelijke verantwoordelijkheid voor gezondheid beleggen we ook niet in tabaksproducenten.

Maatschappelijke betrokkenheid en duurzaamheid zijn voor ons vanzelfsprekend en richtinggevend; ook als belegger volgen we die leidraad. Maatschappelijke impact willen we bereiken door duurzaam beleggen en strategisch investeren. Waar beleggen - naast maatschappelijke impact - ook een financieel rendementsdoel dient, sluiten we met strategische investeringen aan bij onze missie en visie (*samen verzekeren, goede en betaalbare zorg en versterken van leefkracht*). Onze overtuiging is dat financieel en duurzaam rendement elkaar niet uitsluiten. We richten ons niet op kortetermijngewin, maar op duurzaam rendement. Daarom beleggen we voor de lange termijn. We investeren in de toekomst van de (gezondheids)zorg. Bijvoorbeeld door innovatieve concepten, die zorg en gezondheid in Nederland verbeteren, de ruimte te geven om te kunnen groeien. Dit is in het voordeel van (de leefkracht) van iedere Nederlander.

### Bijdragen aan het klimaat

Onze aandelenportefeuille bestaat sinds 2015 voor 8 procent uit bedrijven met een positieve invloed op 'klimaat'. Dat levert dubbele winst op: klanten profiteren van het rendement van de beleggingen en als organisatie leveren wij een bijdrage aan klimaatverandering. Om gericht en effectief te kunnen beleggen volgen we duidelijke criteria, waarin staat welke bedrijfsactiviteiten onder 'klimaat' vallen. Die activiteiten zijn alternatieve energie, energie-efficiëntie, waterinfrastructuur en -technologieën, bestrijding van milieuverontreiniging en afvalverwerkingsoplossingen. Een onderneming die meer dan 50 procent van haar omzet behaalt uit één of meerdere van deze activiteiten past binnen ons beleggingsthema 'klimaat'.

De uitvoering van onze klimaatbeleggingen wordt gedaan door de externe vermogensbeheerder Impax. Deze Engelse vermogensbeheerder, opgericht in 1999, is pionier van en grote speler binnen klimaatbeleggingen. Jaarlijks rapporteert Impax over de (positieve) bijdrage van onze portefeuille aan het klimaat.

### **Groene obligaties voor een duurzame wereld**

De obligatieportefeuille van Menzis bestaat uit staats- en bedrijfsobligaties, beiden op duurzame wijze ingericht:

- een minimale duurzaamheidsnorm voor landen en bedrijven waarvan we de obligaties kopen;
- reserveringen voor Groene obligaties; uitgegeven om een specifiek duurzaam project te financieren op bijvoorbeeld het gebied van duurzame energieopwekking, energiebesparing, afval, duurzaam landgebruik, biodiversiteit, schoon water en dergelijke.

In ons beleggingsbeleid hebben we maximaal 15 procent van de langlopende staats- en bedrijfsobligaties gereserveerd voor Groene obligaties. Per eind 2018 bestaat de langlopende staatsobligatieportefeuille voor ongeveer 11,5 procent uit Groene obligaties en de bedrijfsportefeuille voor 9,5 procent.

## **5.7 Fraudebeheersing**

Ons fraudebeleid sluit aan op de eisen van de Gedragscode Verwerking Persoonsgegevens Zorgverzekeraars, de Gedragscode Persoonlijk Onderzoek, het Protocol Incidenten-waarschuwingssysteem Financiële Instellingen, het Convenant aanpak verzekeringsfraude en het Protocol Verzekeraars & Criminaliteit. Het fraudebeleid is door de Raad van Bestuur vastgesteld en wordt iedere vijf jaar herzien.

Fraudebeheersing is bij ons een integraal onderdeel van de bedrijfsvoering. We proberen het natuurlijk zoveel mogelijk te voorkomen. Indien er toch fraude geconstateerd wordt, proberen we dit in een zo vroeg mogelijk stadium te signaleren en af te handelen. Van het lijnmanagement verwachten we dat het bekend is met de frauderisico's en deze aantoonbaar beheerst.

Als er sprake is van fraude leggen we maatregelen op in overeenstemming met het uniform maatregelenbeleid van Zorgverzekeraars Nederland (ZN). Ons uitgangspunt is dat iedere euro wordt teruggehaald. Vanaf 2018 vorderen we ook de onderzoekskosten bij bewezen fraude terug.

We zien een stijging in het aantal zorgverleners dat zeer bewust besluit om geen contract met de zorgverzekeraar af te sluiten. Met name in Wijkverpleging en de gespecialiseerde GGZ speelt dit. Zonder contract kunnen wij onze controletaak minder adequaat uitvoeren. Dit resulteert in hogere zorgkosten en een hoger risico op fraude. We gaan ons meer richten op preventieve mogelijkheden om rechtmatigheid van zorg beter te controleren.

## 6. Bedrijfsvoering

Menzis is een verzekeraar met meer dan 500 werknemers. Vanaf de jaarrekening 2018 is Menzis dan ook verplicht een niet-financiële verklaring als onderdeel van het bestuursverslag op te nemen. Daarin moet Menzis informatie verschaffen hoe wordt omgegaan met milieu-, sociale en personeelsaangelegenheden, eerbiediging van mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping. In het bestuursverslag van voorgaande jaarrekeningen werd bij veel van deze onderwerpen stil gestaan. Er wordt geen separate niet-financiële verklaring opgenomen. Betreffende informatie staat verspreid over het gehele bestuursverslag. Hieronder worden een aantal onderwerpen op sociaal en milieugebied afzonderlijk toegelicht.

### 6.1 Samenstelling, diversiteit en arbeidsparticipatie

#### Samenstelling RvB en RvC

In 2018 lag het percentage vrouwen in de top van Menzis op 31 procent (ten opzichte van 36 procent in 2017). Dit percentage betreft zowel management- als Directieraadposities. Binnen de Directieraad werkten in 2018 twee vrouwelijke leden; voor Klant & Operations en Corporate Communicatie.

Met betrekking tot diversiteit binnen de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen wordt rekening gehouden met aspecten van (aanvullende) kennis, ervaring, deskundigheid en achtergrond, zodat de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen in staat zijn hun taken adequaat uit te oefenen. Een balans in leeftijd en geslacht speelt daarbij ook een rol. In 2018 was de man/vrouw-verdeling in de Raad van Bestuur 2/0 en in de Raad van Commissarissen 3/3. Indien een bestuurder of commissaris vertrekt, houden we bij de werving van een nieuwe kandidaat rekening met diversiteit op alle vlakken. De man/vrouw-verdeling maakt daarbij ook onderdeel uit van het profiel van te werven kandida(a)t(en).

#### Diversiteit

Menzis onderschrijft het belang van diversiteit. Daar bedoelen we mee een juiste balans in kennis, ervaring, competenties, vaardigheden, maar ook de diversiteit tussen vrouw en man.

Wij zijn van mening dat elke medewerker, ongeacht leeftijd, geslacht, afkomst, nationaliteit, levensovertuiging, handicap of privésituatie, zich thuis moet kunnen voelen bij Menzis.

Voor bestaande functies hebben we een positief aannamebeleid voor sollicitanten uit de doelgroep van de Participatiewet (mensen met een beperking en Wajongers). In het kader van werving en selectie hebben we aandacht voor diversiteit in de volle breedte, dus niet alleen genderdiversiteit, maar ook het stimuleren van verjonging van de organisatie. Zo start jaarlijks een groep trainees en zoeken we actief, en doorlopend, (jonge) mensen die stage willen lopen. Ook investeren we door middel van een Young Potential programma in de persoonlijke ontwikkeling van jonge mensen met 3 tot 5 jaar werkervaring. Zo proberen we ook de jongere generatie binnen Menzis door te laten stromen naar cruciale posities. En daarmee hopen we ze aan ons te binden.

### 6.2 Milieu

Wij zijn een organisatie die continu streeft naar kwaliteit, duurzaamheid, continuïteit en verbetering van milieu- en energieprestaties. Dat willen we niet alleen uitstralen, daar handelen ook we naar.

#### Milieubeleid en -management

Op het gebied van milieueisen voldoet Menzis aan geldende wet- en regelgeving en overige eisen. Daarbij streven we naar continue beheersing en waar mogelijk verbetering. Om dit te kunnen realiseren hebben we een milieumanagementsysteem. Dit systeem voldoet aan de eisen van de NEN-EN-ISO 14001:2015, zodat de werking van dit systeem ook door onafhankelijke partijen kan worden geverifieerd en bevestigd. Na de externe audit in oktober 2018 hebben we, net als het jaar daarvoor, wederom het certificaat 'Milieumanagementsysteem – ISO 14001:2015' gekregen.

Voor 2019 hebben we de ambitie om ons te hercertificeren volgens de eisen van de NEN-EN-ISO 14001:2015. Daarnaast biedt de EED de mogelijkheid om een ISO 14001-certificaat te gebruiken voor het uitvoeren van een energieaudit wanneer daar een CO2-reductiemanagementcertificaat aan wordt toegevoegd, die zekerstelt dat we

voldoen aan de eisen uit de EED. Onze ambitie is dit aanvullende certificatieschema in 2019 te halen.

### Duurzame inkoop

De afdeling Facilitair Bedrijf van Menzis heeft het milieubeleid als onderdeel van het milieumanagementsysteem. Daarin wordt duurzaamheid zoveel mogelijk meegenomen bij het inkopen van facilitaire producten en diensten. In 2018 vonden inkoop- en offertetrajecten plaats op het gebied van energie, het vervangen van slagbomen op onze terreinen, diverse deeltrajecten voor verbouwingen en een slim digitaal vergadersysteem. Duurzaamheid is bij inkooptrajecten dan ook altijd een selectiecriteria en dus een standaard agendapunt in de overleggen met onze (potentiële) leveranciers. Wij verwachten dat zij dezelfde ambitie hebben op het gebied van duurzaamheid en dat zij proactief bijdragen aan het duurzaamheidsbeleid van Menzis.

Kengetallen mobiliteit en verbruik		2018	2017
Lease	CO2 uitstoot in tonnen	1.502	1.602
	Aantal lease auto's (gemiddeld)	231	237
Woon-werkverkeer	Afgelegde kilometers met OV jaarabonnement	465.713	385.176
	Aantal OV-jaarabonnementen	29	27
	Aantal afgelegde kilometers met privé auto om op werk te komen	11.803.714	12.460.552
Zakelijke kilometers (excl. Lease)	Aantal gedeclareerde kilometers (zakelijke ritten met privéauto)	1.560.463	1.680.480
	Aantal vliegkilometers	20.318	57.530
	Afgelegde zakelijke kilometers met trein	509.890	466.045
Poolauto's	Zakelijk gereden kilometers	838.664	873.045
	Aantal reserveringen	2.260	2.500
	Aantal poolauto's	26	25
Videoconference	Aantal reserveringen	18.945	14.516
Leenfietsen	Aantal gereserveerde leenfietsen	2.412	3.047
Verbruik	Papierverbruik in kilogram	127.132	172.488
	Elektriciteitsverbruik in kWh	4.098.040	4.113.187
	Gasverbruik in m3	224.435	214.782
	Waterverbruik in m3	9.739	11.665



## 7. Vooruitblik op 2019

Gesteund door maatschappelijk gedragen ontwikkelingen in 2018, zoals de totstandkoming van de hoofdlijnenakkoorden, het verschijnen van het rapport 'Juiste Zorg op de Juiste Plek' en de toegenomen aandacht voor leefstijl en preventie, wil Menzis in 2019 doorpakken op de ingeslagen weg. We handelen landelijk concurrerend, we zijn koploper als digitale gezondheidscoach en acteren krachtig in de regio vanuit een gezonde organisatie. We tonen onze toegevoegde waarde als zorgverzekeraar in het stelsel duidelijk aan vanuit concrete initiatieven met toegevoegde waarde voor Mens en Maatschappij.

### **Trends en ontwikkelingen**

Hoe gaat onze volksgezondheid en zorg zich de komende jaren ontwikkelen als we op de huidige voet doorgaan? De kernboodschappen van het RIVM in hun 'Volksgezondheid Toekomst Verkenning 2018' laten zien voor welke toekomstige opgaven we als maatschappij staan met betrekking tot onze gezondheidszorg. De vergrijzing zal grote impact hebben op de volksgezondheid en de zorg. Bij kwetsbare groepen ontstaat vaker een opeenstapeling van gezondheids- én sociale problemen. Daarnaast zal de druk op ons dagelijks leven toenemen en hebben leefstijl en leefomgeving een toenemende invloed op onze gezondheid. Het zorgaanbod zal veranderen door technologische ontwikkelingen en de veranderende rol van de patiënt. De zorguitgaven zullen blijven stijgen door de demografische veranderingen en de nieuwe technologische mogelijkheden.

Menzis heeft als zorgverzekeraar de belangrijke opgave om goede zorg voor onze klanten toegankelijk en betaalbaar te houden, nu en in de toekomst. Om dat duurzaam te kunnen realiseren, in het licht van bovenstaande trends en ontwikkelingen, hebben we in 2018 onze concernstrategie aangescherpt.

### **Focus en activiteiten in 2019**

Ons vertrekpunt blijft onze missie: "Samen verzekeren wij kwalitatief goede en betaalbare zorg en versterken wij de leefkracht van ieder mens." Vanuit de visie dat we samen verzekeren, goede en betaalbare zorg toegankelijk houden en leefkracht versterken, vormen drie pijlers het fundament van onze aangescherpte concernstrategie:

#### *Landelijk concurrerend*

We zijn een landelijk concurrerende zorgverzekeraar met een scherpe premie, een goede polis, persoonlijke dienstverlening, toereikende en doelmatige zorginkoop. Daarnaast willen we voorop lopen als digitale gezondheidscoach. Met het Samen Gezond platform (web & app) maken we de gezonde keuze gemakkelijker voor zowel klanten als niet-klanten, vanuit inzet op behoud van gezondheid en het helpen versterken van leefkracht.

#### *Krachtig in de regio*

We zijn krachtig in de regio waar we vanuit onze maatschappelijke positie meer kunnen betekenen voor onze klanten vanwege ons marktaandeel. Vanwege onze historische positie als ziekenfonds in de regio's Groningen, Twente, Achterhoek, Gelderland en Den Haag, zijn we daar nog steeds een belangrijke partner in het zorgveld. We pakken in deze regio's onze maatschappelijke rol op, want hier wonen veel van onze klanten, hier hebben we inkoopkracht en een netwerk van samenwerkingspartners. Met zorgaanbieders maken we waardegerichte inkoopafspraken over goede gezondheidsuitkomsten tegen lagere kosten. We willen de ervaren gezondheid van inwoners in deze regio's verbeteren. We versterken de verbinding tussen leefkracht, zorg en het sociale domein en met proactieve interventies bieden wij onze klanten het juiste advies op het juiste moment. Daarbij werken we nauw samen met partners in de regio zoals zorgverleners, patiëntenorganisaties, werkgevers en gemeenten. Dat betekent ook dat we in de regio's gaan innoveren. Daar gaan al onze klanten van profiteren. Wat we in de regio hebben geleerd, zetten we vervolgens ook landelijk in.

#### *Gezonde organisatie*

We zijn een gezonde organisatie die landelijk concurrerend blijft en krachtig in de regio is. We streven naar een stabiele omvang van onze klantenportefeuille met groei in de regio. Menzis is financieel gezond en wendbaar; onze medewerkers krijgen de ruimte om zich te ontwikkelen en we werken met professionele en op onze doelstellingen toegesneden processen en ICT-systemen. Onze inzet op verdere digitalisering en automatisering heeft in 2019 gevolgen voor de personele bezetting binnen de bedrijfssonderdelen Klant & Operations en Informatievoorziening. Daarnaast investeert Menzis in 2019 verder in een nieuwe werkomgeving voor betere samenwerking en een hogere efficiëntie.

**Solidariteit**

Cruciaal bij deze ontwikkelingen is, tot slot, de instandhouding van het solidariteitsprincipe dat ten grondslag ligt aan het huidige zorgstelsel; met elkaar brengen we de financiële middelen op voor dezelfde goede zorg voor iedereen (jong en oud, ziek en gezond) Om de zorg betaalbaar en toegankelijk te houden voor iedereen, dient de solidariteit te worden bewaakt. Menzis zal ook daar zijn verantwoordelijkheid in blijven nemen.

Namens de Raad van Bestuur Menzis

Drs. R. Wenselaar, voorzitter  
Drs. F.I.G. Janssen, vicevoorzitter

Wageningen, 29 maart 2019

## **Jaarrekening**



1. Geconsolideerde jaarrekening

---

2018

---

Coöperatie Menzis U.A.

---

## 1.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2018

(na bestemming van het resultaat; in duizenden euro's)

ACTIVA	2018		2017	
	€	€	€	€
<b>Immateriële vaste activa</b>				
Concessies, vergunningen en intellectuele eigendom	1	938	1.897	
		938		
<b>Beleggingen</b>	2			
Terreinen en gebouwen		29.373	30.662	
Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen		40	40	
Overige financiële beleggingen		1.765.988	1.629.428	
		1.795.401		1.660.130
<b>Vorderingen</b>	3			
Vorderingen uit directe verzekering op verzekeringnemers		116.771	111.748	
Vordering op Zorginstituut Nederland		1.075.508	1.146.248	
Overige vorderingen		170.027	271.740	
		1.362.306		1.529.736
<b>Overige activa</b>	4			
Materiële vaste activa		15.121	14.019	
Liquide middelen		74.015	184.253	
		89.136		198.272
<b>Overlopende activa</b>	5			
Lopende rente en huur		28	51	
Overige overlopende activa		5.148	7.306	
		5.176		7.357
<b>Afgeleide financiële instrumenten</b>	6			
		5.370		6.407
<b>Totaal activa</b>		<b>3.268.327</b>	<b>3.403.799</b>	

PASSIVA		2018		2017	
		€	€	€	€
<b>Eigen vermogen</b>	<b>7</b>				
Wettelijke reserves		347.370		347.978	
Statutaire reserves		20.769		23.896	
Overige reserves		<u>1.119.288</u>		<u>1.095.097</u>	
			1.487.427		1.466.971
<b>Technische voorzieningen</b>	<b>8</b>				
Voor niet verdiende premies en lopende risico's		65.583		70.697	
Voor te betalen schaden		<u>1.292.881</u>		<u>1.338.581</u>	
			1.358.264		1.409.258
<b>Voorzieningen</b>	<b>9</b>				
Voor pensioenen		6.840		8.461	
Overige voorzieningen		<u>29.449</u>		<u>28.464</u>	
			36.289		36.925
<b>Schulden</b>	<b>10</b>				
Schulden uit directe verzekering		264.997		408.816	
Andere obligaties en onderhandse leningen		2.000		10.000	
Schulden aan kredietinstellingen		16.307		18.707	
Schulden aan Zorginstituut Nederland		13.718		12.445	
Overige schulden		<u>78.879</u>		<u>40.267</u>	
			375.901		490.235
<b>Overlopende passiva</b>	<b>11</b>		446		410
<b>Totaal passiva</b>			<u><b>3.258.327</b></u>		<u><b>3.403.799</b></u>

## 1.2 Geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2018

(In duizenden euro's)

		2018		2017	
		€	€	€	€
<b>TECHNISCHE REKENING SCHADEVERZEKERING</b>	<b>12</b>				
<b>Verdiende premies en bijdragen eigen rekening</b>	<b>13</b>				
Bruto premies		2.873.512		2.834.291	
Bijdrage uit Zorgverzekeringsfonds en Algemene Kassen		3.540.128		3.210.981	
Uitgaande herverzekeringspremies		<u>-2.369</u>		<u>22.305</u>	
			6.411.271		6.067.577
Wijziging technische voorziening niet-verdiende premies en lopende risico's, bruto		3.430		97.921	
Wijziging technische voorziening niet-verdiende premies en lopende risico's, aandeel herverzekeraars		<u>1.683</u>		<u>-24.693</u>	
			5.113		73.228
			<u>6.416.384</u>		<u>6.140.805</u>
<b>Toegerekende opbrengst uit beleggingen</b>	<b>14</b>		0		0
<b>Overige technische baten eigen rekening</b>	<b>15</b>		3.772		1.360
<b>Schaden eigen rekening</b>	<b>16</b>				
Bruto schaden		-6.200.841		-5.934.538	
Aandeel herverzekeraars		<u>3.077</u>		<u>-18.308</u>	
			-6.197.764		-5.952.846
Wijziging voorziening voor te betalen schaden, bruto		72.712		21.721	
Wijziging voorziening te betalen schaden, aandeel herverzekeraars		<u>-3.077</u>		<u>21.385</u>	
			69.635		43.106
			<u>-6.128.129</u>		<u>-5.909.740</u>
<b>Bedrijfskosten</b>	<b>17</b>				
Acquisitiekosten		-45.377		-48.574	
Beheers- en personeelskosten; afschrijvingen bedrijfsmiddelen		<u>-173.542</u>		<u>-182.495</u>	
			-218.919		-231.069
<b>Overige technische lasten eigen rekening</b>	<b>16</b>		-3.665		-10.058
<b>Resultaat technische rekening schadeverzekering (transporteren)</b>			<u><b>69.443</b></u>		<u><b>-8.702</b></u>

(In duizenden euro's)

	2018		2017	
	€	€	€	€
<b>NIET-TECHNISCHE REKENING</b>				
<b>Resultaat technische rekening schadeverzekering</b>		<u>69.443</u>		<u>-8.702</u>
<b>Opbrengsten uit beleggingen</b>	<b>18</b>			
Opbrengst uit niet op netto vermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen		100		103
Opbrengst uit terreinen en gebouwen		4.805		5.336
Opbrengst uit overige beleggingen		23.908		53.049
Gerealiseerde winst op beleggingen		<u>15.496</u>		<u>45.322</u>
		44.309		103.810
Niet gerealiseerde winst op beleggingen		52.582		48.745
<b>Beleggingslasten</b>				
Beheerskosten en rentelasten		-5.716		-5.919
Waardevermindering van beleggingen		-27.314		0
Gerealiseerde verlies op beleggingen		<u>-13.547</u>		<u>-9.155</u>
		-46.577		-15.074
Niet gerealiseerde verlies op beleggingen		-90.798		-67.142
Andere baten	<b>19</b>	2.201		30.961
Andere lasten	<b>20</b>	-10.704		-47.245
<b>Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen</b>		<u>20.456</u>		<u>45.353</u>
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening		0		0
<b>Resultaat na belastingen</b>		<u><u>20.456</u></u>		<u><u>45.353</u></u>



### 1.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2018

Het kasstroomoverzicht is opgesteld op basis van de indirecte methode.

(in duizenden euro's)	2018		2017	
	€	€	€	€
<b>Kasstroom uit operationele activiteiten</b>				
Resultaat na belasting		20.456		45.353
<b>Correcties voor :</b>				
Vermeerdering technische voorziening eigen rekening		-50.994		-116.460
Mutaties van de voorzieningen		-636		3.832
Bijzondere waardevermindervingsverliezen		2.137		7.018
Afschrijving (im)materiële vaste activa		7.079		8.177
Mutatie kortlopende schulden en overlopende passiva		-103.898		43.826
Mutatie vorderingen en overlopende activa		169.611		-129.886
Inbreng Azivo Zorgverzekeraar N.V.		0		0
Ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen en afgeleide financiële instrumenten		39.196		11.847
<b>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten</b>		<b>82.951</b>		<b>-126.293</b>
<b>Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten</b>				
- Beleggingen in terreinen en gebouwen en in aandelen	-81.756		-119.771	
- Overige beleggingen	-4.585.154		-3.158.243	
- Afgeleide financiële instrumenten	-26.277		0	
- (Im)materiële vaste activa	-8.089		-8.424	
		-4.701.276		-3.286.438
<b>Desinvesteringen, aflossingen en verkopen</b>				
- Beleggingen in terreinen en gebouwen en in aandelen	118.158		270.925	
- Overige beleggingen *)	4.375.880		3.072.716	
- Afgeleide financiële instrumenten	0		27.056	
- Aanschafwaarde (Im)materiële vaste activa	6.544		2.733	
- Cumulatieve afschrijvingen (Im)materiële vaste activa	-6.480		-2.635	
		4.494.102		3.370.795
Waardeveranderingen overige financiële beleggingen *)		24.385		-63.232
<b>Totaal kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten</b>		<b>-182.789</b>		<b>21.125</b>
<b>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</b>				
Kapitaalstorting	0		0	
Verstrekte andere obligaties en onderhandse leningen	-8.000		-5.000	
Dividenduitkeringen	0		0	
Aflossing schulden aan kredietinstellingen	-2.400		-2.399	
<b>Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten</b>		<b>-10.400</b>		<b>-7.399</b>
<b>Mutatie liquide middelen</b>		<b>-110.238</b>		<b>-112.567</b>
<b>Beginstand liquide middelen</b>		<b>184.253</b>		<b>296.820</b>
<b>Mutatie liquide middelen</b>		<b>-110.238</b>		<b>-112.567</b>
<b>Eindstand liquide middelen</b>		<b>74.015</b>		<b>184.253</b>

\*) De waardeveranderingen overige financiële beleggingen betreft de gerealiseerde winst op overige financiële beleggingen. Deze is tevens opgenomen onder de verkopen overige beleggingen.

## 1.4 Overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving

### Activiteiten

Coöperatie Menzis U.A. (KvK-nummer 02065142), kantoorhoudende aan de Lawickse Allee 130, 6709 DZ Wageningen en statutair gevestigd te Wageningen heeft als kernactiviteiten:

- de uitvoering als zorgverzekeraar van de verplichte verzekering tegen ziektekosten, voortvloeiend uit de Zorgverzekeringswet (Zvw);
- de uitvoering als Zorgkantoor en als uitvoeringsorgaan van de Wet langdurige zorg (Wlz) voor de instellingen die gevestigd zijn in de regio's Groningen, Arnhem en Twente;
- het verzekeren van aanvullende ziektekostenrisico's, die niet door de verplichte wettelijke verzekering tegen ziektekosten worden gedekt;
- het beheer van het vermogen van de Reserves Voormalige Vrijwillige Ziekenfondsverzekering;
- het beheer, het bestuur en financiering van de met de groep verbonden ondernemingen.

Het COA heeft op 8 maart 2017 bekend gemaakt dat Arts en Zorg het contract voor de zorg voor asielzoekers definitief gegund heeft gekregen. Het contract van kleindochtermaatschappijen MCA en GC A voor de uitvoering van de Regeling Zorg Asielzoekers is daarom per 31 december 2017 beëindigd. De reguliere werkzaamheden voor GC A en MCA zijn daarmee per die datum geëindigd. De (administratieve) afwikkeling van GC A vond plaats in de periode van 1 januari tot 1 mei 2018. MCA zal volgens het contract nog twee jaren na 2017 werkzaamheden verrichten inzake de schadeafhandeling inzake de periode tot en met 2017.

### Groepsverhoudingen

In de geconsolideerde jaarrekening van de Coöperatie Menzis U.A zijn de volgende entiteiten voor 100% meegeconsolideerd, als onderdeel van de Menzis groep:

<u>Entiteit</u>	<u>Statutaire zetel</u>
• Coöperatie Menzis U.A. bestaande uit:	
• Coöperatie Menzis U.A.	Wageningen
• Menzis Zorgverzekeraar N.V.	Wageningen
• AnderZorg N.V.	Wageningen
• Menzis N.V.	Wageningen
• Stichting Beleggingen Menzis	Wageningen
• Coöperatie Beheerder Beleggingen Menzis U.A.	Wageningen
• Stichting Zorgkantoor Menzis	Wageningen
• Stichting Menzis/Azivo RVVZ	Wageningen
• Stichting Menzis Beheer bestaande uit:	
• Stichting Menzis Beheer	Wageningen
• Menzis Holding B.V. bestaande uit:	
▪ Menzis Holding B.V.	Wageningen
▪ Menzis Participaties B.V.	Wageningen
▪ Menzis WerkGezond B.V.	Wageningen
▪ Menzis COA Administratie B.V.	Wageningen
▪ Menzis Bemiddeling B.V.	Wageningen
▪ Stichting de Groene Sector	Wageningen
▪ Stichting Wijkgerichte Zorg	Wageningen
▪ Stichting Beter Verzekerd	Wageningen

De Coöperatie Menzis U.A. wordt als hoofd van de groep aangemerkt.

#### Wijzigingen in de consolidatiekring

Op 29 december 2018 heeft er een juridische fusie plaatsgevonden tussen GC A B.V. en MEZ Holding B.V. Alle rechten en verplichtingen van GC A B.V. zijn overgegaan naar MEZ Holding B.V. Per 30 december 2018 is GC A B.V. opgehouden te bestaan.

Op 30 december 2018 heeft er een juridische fusie plaatsgevonden tussen MEZ Holding B.V. en Menzis Holding B.V. Alle rechten en verplichtingen van MEZ Holding B.V. zijn overgegaan naar Menzis Holding B.V. Per 31 december 2018 is MEZ Holding B.V. opgehouden te bestaan.

Op 19 september 2018 is de Stichting Wijkgerichte Zorg opgehouden te bestaan en uitgeschreven bij de Kamer van Koophandel.

#### **Gebruik van schattingen**

Bij het opstellen van de jaarrekening maakt het bestuur, in overeenstemming met de algemeen geldende grondslagen, bepaalde schattingen en veronderstellingen, die medebepalend zijn voor de opgenomen bedragen. De feitelijke resultaten kunnen van deze schattingen afwijken. Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard en omvang van deze schattingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

#### **Consolidatiegrondslagen**

In de geconsolideerde jaarrekening worden opgenomen de financiële gegevens van de tot de Menzis groep behorende groepsmaatschappijen per 31 december van het boekjaar. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waar door de Menzis groep beslissende zeggenschap wordt uitgeoefend en er sprake is van een groepsmaatschappij vanwege bestuurlijke eenheid. De groepsmaatschappijen worden integraal geconsolideerd vanaf de datum waarop beslissende zeggenschap op de groepsmaatschappij is verkregen.

De groepsmaatschappijen die in de consolidatie betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat zij worden verkocht; deconsolidatie vindt plaats vanaf de datum dat de beslissende zeggenschap wordt overgedragen.

Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld. Deelnemingen waarop geen overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend (geassocieerde deelnemingen) worden niet betrokken in de consolidatie. De posten in de geconsolideerde jaarrekening worden volgens uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling vastgesteld. Alle onderlinge verhoudingen en transacties worden in de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening geëlimineerd.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de Menzis groep zijn gerealiseerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompany-transacties worden ook geëlimineerd tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering.

Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen voor de Menzis groep.

#### **Verbonden partijen**

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook een natuurlijk persoon of juridische entiteit met beleidsbepalende invloed over de verslaggevende entiteit wordt als verbonden partij aangemerkt. Een verbonden partij heeft de mogelijkheid om significante invloed uit te oefenen op het financiële of operationele beleid van de andere partij. Als verbonden partijen zijn te onderscheiden de verschillende dochterondernemingen binnen de groepsconsolidatie Coöperatie Menzis U.A. Als natuurlijke personen zijn dit de leden van de Raad van Commissarissen, Raad van Bestuur, de clusterdirecteuren, manager Bestuurszaken & Strategie, senior manager Personeel & Organisatie, manager Corporate Communicatie en de gedefinieerde sleutelfunctionarissen of nauwe verwanten van deze natuurlijke personen. Sleutelfunctionarissen zijn medewerkers die op basis van hun functie of werkzaamheden het risicoprofiel van de verslaggevende entiteit materieel kunnen beïnvloeden.

Alle transacties met verbonden partijen worden gerealiseerd op marktconforme basis, tegen voorwaarden die vergelijkbaar zijn voor transacties met derden.

#### *Transacties met verbonden partijen als natuurlijke personen*

De natuurlijke personen, zoals bedoeld onder de definitie van verbonden partijen, genieten een remuneratie zoals vermeld in de beloningsparagraaf in de jaarrekening van Coöperatie Menzis U.A. Naast deze bezoldiging kunnen zij op vrijwillige basis, onder marktconforme voorwaarden, een zorgverzekering afsluiten bij één van de gevoerde labels voor zorgverzekeringen bij de werkgeverscollectiviteit.

#### *Transacties met verbonden partijen als dochterondernemingen*

De dochterondernemingen binnen de groep gaan op regelmatige basis transacties met elkaar aan voor de reguliere uitvoering van hun activiteiten. De verrekening van onderlinge transacties worden periodiek verwerkt via interne rekeningcourant verhoudingen. Op maandelijks basis vindt vereffening plaats, waardoor over deze saldi geen renteverrekening hoeft te worden toegepast. Voor de dochterondernemingen worden de volgende materiële transacties uitgevoerd:

#### *Bedrijfskosten*

De beheerskosten worden grotendeels geadmistreerd in Stichting Menzis Beheer en worden naar de desbetreffende entiteiten doorbelast op basis van het principe 'at arms length'. Hierin begrepen zijn de kosten voor erfpacht en huur van de bedrijfspanden.

#### *Deposito's, leningen*

Middels een lastgevingsovereenkomst worden de deposito's via Menzis Zorgverzekeraar N.V. uitgezet. Binnen de groep kunnen leningen worden verstrekt, waarbij de rente op leningen marktconform is.

#### *Ontvangsten premie en uitbetaling zorgkosten*

De premiegelden en uitbetaling van zorgkosten voor de aanvullende verzekeringen worden ontvangen en uitbetaald via de basisverzekeraars.

#### *Overige transacties*

Stichting Menzis Beheer neemt diensten af voor haar werknemers, voor de personeelscollectiviteit voor zorgverzekeringen en gezondheidsmanagement ter bevordering van vitale medewerkers. Op groepsniveau betreffen dit géén materiële transacties.

## **Algemene grondslagen**

### **Algemene grondslagen geconsolideerde jaarrekening**

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW, inclusief de specifieke voorschriften van Afdeling 15 voor verzekeringsbedrijven en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor grote en middelgrote rechtspersonen.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de winst-en-verliesrekening en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Alle bedragen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

### **Continuïteit**

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

### **Vergelijking met voorgaand jaar**

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, met uitzondering van de toegepaste stelsel- en schattingswijzigingen zoals opgenomen in de desbetreffende paragrafen.

**Omrekening van vreemde valuta**

Activa en passiva luidend in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koersen per balansdatum. Transacties in vreemde valuta en de daaruit voortvloeiende baten en lasten worden berekend tegen de koersen op transactiedatum.

Koerswinsten respectievelijk -verliezen worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

**Operationele leasing**

Bij de Menzis groep is sprake van leasecontracten waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan het eigendom verbonden zijn, niet bij de vennootschap ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

**Wet normering bezoldiging topfunctionarissen**

Voor de uitvoering van de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de (semi)publieke sector (WNT) worden de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector gevolgd en deze als normenkader bij het opmaken van de jaarrekening gehanteerd.

## *Grondslagen voor de waardering van activa en passiva*

### **Immateriële vaste activa**

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs onder aftrek van afschrijvingen, gebaseerd op de economische levensduur of tegen lagere marktwaarde. Er wordt rekening gehouden met bijzondere waardeverminderingen indien de boekwaarde van het actief (of van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort) hoger is dan de realiseerbare waarde ervan. De kosten van software anders dan intern gegenereerde activa, waaronder concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendom, worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs en lineair afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur met een maximum van 20 jaar.

### **Beleggingen**

#### Terreinen en gebouwen

De waardering van terreinen, gebouwen en installaties vindt plaats tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Indien er op balansdatum indicaties bestaan dat de realiseerbare waarde duurzaam lager zal zijn dan de boekwaarde vindt een extra bijzondere waardevermindering plaats. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. De bepaling van de realiseerbare waarde vindt ten minste eens per jaar plaats door onafhankelijke en ter zake kundige taxateurs.

### **Bijzondere waardeverminderingen**

Voor immateriële vaste activa, terreinen en gebouwen en materiële vaste activa wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat deze activa onderhevig zijn aan bijzondere waardeverminderingen. Als dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief geschat. De realiseerbare waarde is de hoogste van de bedrijfswaarde en de opbrengstwaarde. Als het niet mogelijk is de realiseerbare waarde te schatten voor een individueel actief, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Wanneer de boekwaarde van een actief of een kasstroom genererende eenheid hoger is dan de realiseerbare waarde, wordt een bijzonder waardeverminderverslies verantwoord voor het verschil tussen de boekwaarde en de realiseerbare waarde. Verder wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er enige indicatie is dat een in eerdere jaren verantwoord bijzonder waardeverminderverslies is verminderd. Als een dergelijke indicatie aanwezig is, wordt de realiseerbare waarde van het betreffende actief of kasstroom genererende eenheid geschat. Terugneming van een eerder verantwoord bijzonder waardeverminderverslies vindt alleen plaats als sprake is van een wijziging van de gehanteerde schattingen bij het bepalen van de realiseerbare waarde sinds de verantwoording van het laatste bijzonder waardeverminderverslies. In dat geval wordt de boekwaarde van het actief (of kasstroom genererende eenheid) opgehoogd tot de geschatte realiseerbare waarde, maar niet hoger dan de boekwaarde die bepaald zou zijn (na afschrijvingen) als in voorgaande jaren geen bijzonder waardeverminderverslies voor het actief (of kasstroom genererende eenheid) zou zijn verantwoord.

## **Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen**

### **Deelnemingen**

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Wanneer 20% of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, wordt ervan uitgegaan dat er invloed van betekenis is.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover de onderneming in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaardering worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Als resultaat wordt verantwoord het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat. Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Als resultaat wordt in aanmerking genomen het in het verslagjaar gedeclareerde dividend van de deelneming, waarbij niet in contanten uitgekeerde dividenden worden gewaardeerd tegen reële waarde.

### **Financiële instrumenten**

Financiële instrumenten omvatten investeringen in aandelen en obligaties, handels- en overige vorderingen, geldmiddelen, leningen en overige financieringsverplichtingen, afgeleide financiële instrumenten (derivaten), handelsschulden en overige te betalen posten. In de jaarrekening zijn de volgende categorieën financiële instrumenten opgenomen: handelsportefeuille (financiële activa en financiële verplichtingen), gekochte leningen en obligaties, verstrekte leningen en overige vorderingen, investeringen in eigenvermogensinstrumenten, overige financiële verplichtingen en derivaten.

Financiële activa en financiële verplichtingen worden in de balans opgenomen op het moment dat contractuele rechten of verplichtingen ten aanzien van dat instrument ontstaan.

Een financieel instrument wordt niet langer in de balans opgenomen indien een transactie ertoe leidt dat alle of nagenoeg alle rechten op economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot de positie aan een derde zijn overgedragen.

Financiële instrumenten (en afzonderlijke componenten van financiële instrumenten) worden in de jaarrekening gepresenteerd in overeenstemming met de economische realiteit van de contractuele bepalingen. Presentatie vindt plaats op basis van afzonderlijke componenten van financiële instrumenten als financieel actief, financiële verplichting of als eigen vermogen. In financiële en niet-financiële contracten kunnen afspraken zijn gemaakt die voldoen aan de definitie van derivaten. Een dergelijke afspraak wordt afgescheiden van het basiscontract en als derivaat verwerkt als zijn economische kenmerken en risico's niet nauw verbonden zijn met de economische kenmerken en risico's van het basiscontract, een afzonderlijk instrument met dezelfde voorwaarden zou voldoen aan de definitie van een derivaat, en het samengestelde instrument niet wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening. Bij de entiteit is geen sprake van in contract opgenomen financiële instrumenten.

Financiële instrumenten worden bij de eerste waardering verwerkt tegen reële waarde, waarbij (dis)agio en de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname worden meegenomen. Indien echter financiële instrumenten bij de vervolgwaardering worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, worden direct toerekenbare transactiekosten bij de eerste waardering direct verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Na de eerste opname worden financiële instrumenten op de hierna beschreven manier gewaardeerd.

#### **Overige vorderingen**

Verstrekte leningen en overige vorderingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode, verminderd met bijzondere waardevermindingsverliezen. De effectieve rente en eventuele bijzondere waardevermindingsverliezen worden direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

#### **Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen**

Kortlopende schulden en overige financiële verplichtingen worden na eerste opname gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. De effectieve rente wordt direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

#### **Saldering in de balans**

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als de onderneming beschikt over een deugdelijk juridisch instrument om het financiële actief en de financiële verplichting gesaldeerd af te wikkelen en de onderneming het stellige voornemen heeft om het saldo als zodanig netto of simultaan af te wikkelen. Als sprake is van een overdracht van een financieel actief dat niet voor verwijdering uit de balans in aanmerking komt, wordt het overgedragen actief en de daarmee samenhangende verplichting niet gesaldeerd.

#### **Bepaling reële waarde**

De reële waarde van een financieel instrument is het bedrag waarvoor een actief kan worden verhandeld of een passief kan worden afgewikkeld tussen ter zake goed geïnformeerde partijen, die tot een transactie bereid en van elkaar onafhankelijk zijn.

- De reële waarde van beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald aan de hand van de biedprijs.
- De reële waarde van niet-beursgenoteerde financiële instrumenten wordt bepaald door de verwachte kasstromen contant te maken tegen een disconteringsvoet die gelijk is aan de geldende risicovrije marktrente voor de resterende looptijd vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.
- De reële waarde van derivaten waarbij collateral wordt uitgewisseld, wordt bepaald door het contant maken van de kasstromen aan de hand van de (Eonia) swapcurve, omdat door de uitwisseling het krediet- en liquiditeitsrisico wordt gemitigeerd.
- De reële waarde van derivaten waarbij geen collateral wordt uitgewisseld, wordt bepaald door het contant maken van de kasstromen aan de hand van de relevante swapcurve vermeerderd met krediet- en liquiditeitsopslagen.

#### **Bijzondere waardeverminderingen financiële vaste activa**

Overige vorderingen die niet individueel onderhevig zijn gebleken aan bijzondere waardevermindering worden collectief beoordeeld of deze onderhevig zijn aan bijzondere waardevermindering, dit door samenvoeging van vorderingen met vergelijkbare risicokenmerken. Bij de beoordeling van de collectieve waardevermindering gebruikt de onderneming historische trends met betrekking tot de waarschijnlijkheid van het niet nakomen van betalingsverplichtingen en de stijging van het aantal betalingsachterstanden in de portefeuille. De uitkomsten worden bijgesteld als de oedememingsleiding van oordeel is dat de huidige economische en kredietomstandigheden zodanig zijn dat het waarschijnlijk is dat de daadwerkelijke verliezen hoger dan wel lager zullen zijn dan historische trends suggereren.

De boekwaarde van vorderingen wordt verminderd met de voorziening voor dubieuze vorderingen. Vorderingen die niet incasseerbaar zijn worden afgeboekt van de voorziening. Andere toevoegingen en onttrekkingen aan de voorziening worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

Als in een latere periode de waarde van het actief, onderhevig aan een bijzondere waardevermindering, stijgt en het herstel objectief in verband kan worden gebracht met een gebeurtenis die plaatsvond na de opname van het bijzondere waardevermindering-verlies, wordt het bedrag uit hoofde van het herstel (tot maximaal de oorspronkelijke kostprijs) opgenomen in de winst-en-verliesrekening.



## **Overige financiële beleggingen**

### **Beleggingen gewaardeerd tegen marktwaarde**

De aandelen, kortlopende vastrentende waardepapieren en obligaties zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde per ultimo boekjaar. De marktwaarde is gelijk aan de beurswaarde. De deposito's zijn gewaardeerd tegen nominale waarde inclusief toe te rekenen rente.

Gerealiseerde, niet-gerealiseerde koersverschillen, (nog te) ontvangen couponrente, dividenden en interest onder aftrek van betaalde administratie- en beheerskosten worden in de winst-en-verliesrekening verantwoord.

### **Langlopende vorderingen**

De onder de overige financiële beleggingen opgenomen langlopende vorderingen omvatten vorderingen uit hypothecaire leningen en andere verstrekte leningen. Deze langlopende vorderingen zijn gewaardeerd tegen aflossingswaarde, rekening houdend met een voorziening voor mogelijke oninbaarheid.

### **Vorderingen uit directe verzekering op verzekeringnemers**

De vorderingen uit directe verzekering op verzekeringnemers worden opgenomen tegen gearmoteerde kostprijs onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid. Bij de bepaling van de voorziening voor vorderingen op verzekeringsnemers is rekening gehouden met de regeling wanbetalers.

### **Vorderingen op Zorginstituut Nederland**

De rekening-courant verhouding met het Zorginstituut Nederland (ZiNL) betreft het per saldo te vorderen bedrag c.q. schuld tegen gearmoteerde kostprijs van de te verrekenen bedragen uit hoofde van de Zorgverzekeringswet.

### **Materiële vaste activa**

De materiële vaste activa wordt gewaardeerd tegen verkrijgingprijs verminderd met lineair bepaalde afschrijving op basis van de geschatte economische levensduur, dan wel lagere realiseerbare waarde.

### **Liquide middelen**

De liquide middelen bestaan uit banktegoeden bij banken. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

### **Afgeleide financiële instrumenten**

In de beleggingsportefeuille wordt gebruik gemaakt van afgeleide financiële instrumenten (derivaten) in de vorm van valutatermijncontracten en renteswaps. Derivaten worden bij eerste opname in de balans opgenomen tegen reële waarde, de vervolgwaaarding van afgeleide financiële instrumenten ('derivaten') is afhankelijk van het feit of het onderliggende van het derivaat beursgenoteerd is of niet. Indien het onderliggende beursgenoteerd is, dan wordt het derivaat tegen reële waarde opgenomen. Indien het onderliggende niet-beursgenoteerd is, wordt het derivaat tegen kostprijs of lagere marktwaarde opgenomen. De wijze van verwerking van waardeveranderingen van het afgeleide financieel instrument hangt af van de vraag of er hedge-accounting wordt toegepast.

De per balansdatum uitstaande valutatermijncontracten worden gewaardeerd tegen reële waarde en onder de afgeleide financiële instrumenten op de balans gepresenteerd. De waardeverandering van de derivaten worden in de winst-en-verliesrekening onder de opbrengst uit overige beleggingen verantwoord.

Menzis past kostprijshedge-accounting toe voor de renteswaps. De eerste waardering en de grondslag van verwerking in de balans en de resultaatbepaling van het hedge-instrument is afhankelijk van de afgedekte post. Dit betekent indien de afgedekte post tegen kostprijs in de balans wordt verwerkt, ook het derivaat tegen kostprijs wordt gewaardeerd. Zolang de afgedekte post in de kostprijshedge-relatie nog niet in de balans verwerkt wordt, wordt het hedge-instrument niet geherwaardeerd.

## Eigen vermogen

### Wettelijke reserves

De wettelijke reserves bestaan uit dat deel van het eigen vermogen waarover de bestuurders van de rechtspersonen op grond van wettelijke regelingen niet vrijelijk kunnen beschikken. De wettelijke reserves bestaan uit:

- de wettelijke reserves Ziekenfondswet die tot en met 31 december 2005 zijn opgebouwd;
- de wettelijke reserve uitvoering Wlz, deze reserve komt ten behoeve van de uitvoering van de Wet langdurige zorg toe aan de zorgkantoren die met ingang van de inwerkingtreding van deze wet in de desbetreffende regio's werken.

Tot en met 2017 was de regelgeving met betrekking tot de Reserve Ziekenfondswet van toepassing op zorgverzekeraars. De wettelijke reserve Ziekenfondswet bedroeg ultimo 2017 € 345,2 miljoen. De Reserve Ziekenfondswet is ontstaan bij de invoering van de Zorgverzekeringswet per 1 januari 2006 waarbij is bepaald dat de (voormalige) ziekenfondsen de reserves die zij tot die tijd hadden opgebouwd mochten houden onder voorwaarde dat in de statuten een bepaling zou worden opgenomen dat de zorgverzekeraar geen winsttoegmerk heeft. Deze verplichting gold tot 1 januari 2018. Menzis heeft aan deze voorwaarden voldaan.

Met ingang van 1 januari 2018 is de beklanning op de Reserve Ziekenfondswet verlopen. In de Tweede Kamer is in 2017 een initiatiefwetsvoorstel inzake een winstuitkeringsverbod voor zorgverzekeraars goedgekeurd, waar de Eerste Kamer echter niet mee heeft ingestemd. De initiatiefnemers hebben gewerkt aan een novelle op het wetsvoorstel om alsnog met terugwerkende kracht de voormalige Reserve Ziekenfondswet onder het winstuitkeringsverbod te brengen. Deze novelle behelst daarnaast een uitkeringsverbod van de winst die na 1 januari 2006 met de basisverzekeringen is behaald. Uitkering van winst uit aanvullende zorgverzekeringen en uitkeringen aan andere (basis)zorgverzekeraars binnen dezelfde groep ter versterking van de solvabiliteit van die andere zorgverzekeraar blijven wel toegestaan. De novelle is nog niet goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer. Zolang er geen nieuwe wetgeving is ten aanzien van de wettelijke reserves Ziekenfonds worden er binnen de Menzis Groep geen uitkeringen gedaan vanuit uit de wettelijke reserve Ziekenfonds.

Het maximum van de wettelijke reserve uitvoering Wet langdurige zorg bedraagt 20% van het beheerskostenbudget van dat jaar.

### Statutaire reserves

De statutaire reserves betreffen het bestemmingsfonds RVVZ en het voormalig Burchtfonds van Stichting De Burcht. Het bestemmingsfonds RVVZ is ontstaan doordat de Voormalig Vrijwillige Ziekenfondsverzekering in 1986 van overheidswege werd opgeheven. Het was van oorsprong een particuliere verzekering die geheel voor eigen rekening en risico van de verzekeraar kwam. Bij de beëindiging van deze verzekering hebben de toenmalige uitvoerders van deze verzekering het beheer gekregen over deze vermogens. Op de opgebouwde vermogens rust een lastgeving. Dit betekent dat het bestemmingsfonds alleen mag worden aangewend voor de in het "Convenant besteding reserves voormalige vrijwillige ziekenfondsverzekering" opgenomen criteria voor aanwending van het fonds.

Het Burchtfonds betreft het in de statuten van Stichting Menzis Beheer genoemde afgescheiden vermogen dat apart wordt beheerd. Het Burchtfonds dient primair ter dekking van arbeidsrechtelijke verplichtingen die Menzis is aangegaan of zal aangaan met haar (oud) werknemers.

## Technische voorzieningen

### Voor niet verdiende premies en lopende risico's

De voorziening voor niet verdiende premies en lopende risico's omvat het voorcalculatorische negatieve resultaat tussen de verwachte voordelen van het jaar, volgend op het boekjaar en de onvermijdbare kosten om aan deze verplichtingen te kunnen voldoen. De onvermijdbare kosten zijn de kosten die tenminste moeten worden gemaakt om van de overeenkomst af te komen, zijnde de laagste van enerzijds de kosten bij het voldoen aan de verplichtingen en anderzijds de vergoedingen of boetes bij het niet voldoen aan de verplichtingen. Deze voorziening wordt berekend op basis van schattingen van toekomstige schadelasten, verdiende premies, vereveningsbijdragen en bedrijfskosten. Tevens wordt er rekening gehouden met de verwachte in- en uitstroom van verzekerden. De voorziening is gewaardeerd op gemortiseerde kostprijs, gezien de looptijd van de voorziening (korter dan één jaar).

Indien van toepassing wordt de mutatie in de bijdrage voor de Hoge Kosten Compensatie verantwoord als aandeel herverzekeraar in de voorziening niet verdiende premie.

#### Voor te betalen schaden

De voorziening voor nog te betalen schaden betreft de kosten van nog uit te keren vergoedingen van behandelingen van verzekerden welke zijn gestart vóór balansdatum. De voorziening is opgebouwd uit een schatting van de na balansdatum nog te ontvangen declaraties en verminderd met de aan zorgverleners verstrekte kortlopende voorschotten en voorschotten voor reeds verrichte, nog niet gedeclareerde zorgverrichtingen en de verwachte opbrengsten van verhaal. De voorziening voor nog te betalen schaden heeft een overwegend kortlopend karakter en is gevormd op basis van ervaringscijfers verkregen uit statistische gegevens over 2018 en eerdere jaren.

Een belangrijk deel van de voorziening heeft betrekking op DBC/DOT-declaraties van ziekenhuizen en GGZ instellingen. De DOT-systematiek brengt met zich mee dat laat inzicht bestaat in de werkelijke kosten, doordat DOT's lang openstaan, maar verantwoord moeten worden op de openingsdatum. Bij het opstellen van de jaarrekening moet derhalve gewerkt worden met schattingen van met name de kosten van Medisch Specialistische Zorg en GGZ. Bij de schatting van de kosten van ziekenhuizen en GGZ-instellingen wordt rekening gehouden met de inkoopplafonds die Coöperatie Menzis U.A. met de ziekenhuizen en GGZ-instellingen heeft afgesproken. Door de toepassing van een inkoopplafond is de omvang van de door de zorgverlener in een jaar te declareren kosten gemaximeerd. Eventuele overschrijdingen van het inkoopplafond worden in het volgende jaar verrekend en zijn verantwoord onder de vorderingen op zorgverleners.

De voorziening voor te betalen schaden bevat een voorziening voor schadeafhandelingskosten inzake de per balansdatum nog lopende schaden. Deze wordt bepaald op basis van de integrale kosten van de afhandeling van de ziektekostendeclaraties.

Indien van toepassing wordt de mutatie in de schade voor de Hoge Kosten Compensatie verantwoord als aandeel herverzekeraar in de voorziening te betalen schaden.

## Voorzieningen

### Algemeen

De voorzieningen hebben betrekking op risico's ter zake van te verwachten verplichtingen en verliezen, die samenhangen met de bedrijfsvoering en op in volgende boekjaren te maken kosten, die hun oorsprong vinden in het boekjaar of in een voorafgaand boekjaar.

Een voorziening wordt gevormd voor verplichtingen waarvan het waarschijnlijk is dat zij zullen moeten worden afgewikkeld en waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Voorzieningen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, met uitzondering van de voorzieningen waarvan het effect van de tijdswaarde materieel is, deze voorzieningen worden tegen contante waarde gewaardeerd.

### Voor pensioenen

De voorziening voor pensioenen betreft de voorziening voor uitkeringsverplichtingen aan (oud) werknemers (VUT) en is gevormd ter voldoening van structurele verplichtingen uit hoofde van collectieve regelingen zoals opgenomen in de Cao voor de Zorgverzekeraars. Waardering vindt plaats tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting nodig zijn om de verplichtingen af te wikkelen en zijn, voor zover relevant gebaseerd op actuariële grondslagen. De voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

### Overige voorzieningen

#### *Ziektekosten*

De voorziening ziektekosten voor (oud)medewerkers en hun gezinsleden betreft de toegezegde verplichting als werkgever tot het doen van een werkgeversbijdrage in de ziektekosten. De hoogte van de bijdrage en de voorwaarden om ervoor in aanmerking te komen zijn opgenomen in de collectieve ziektekostenregeling Menzis én in een set individuele afspraken, die in het verleden zijn gemaakt met oud-medewerkers. Waardering vindt plaats tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting nodig zijn om de verplichtingen af te wikkelen en zijn, voor zover relevant gebaseerd op actuariële grondslagen. De voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

#### *Jubileumvoorziening*

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijkans. Waardering vindt plaats tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting nodig zijn om de verplichtingen af te wikkelen en zijn, voor zover relevant gebaseerd op actuariële grondslagen. De voorziening heeft een overwegend langlopend karakter.

#### *Reorganisatievoorziening*

In deze voorziening zijn de kosten verantwoord die als gevolg van de reorganisatie noodzakelijk zijn en niet in verband staan met de doorlopende activiteiten. De voorziening wordt gewaardeerd tegen contante waarde, als het effect van de tijdswaarde van geld materieel is. De dan gehanteerde discontovoet wordt gebaseerd op het rendement van hoogwaardige ondernemingsobligaties per balansdatum. De voorziening heeft een overwegend kortlopend karakter.

## **Grondslagen voor bepaling van het resultaat**

### **Algemeen**

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Het resultaat wordt tevens bepaald met inachtneming van de verwerking van ongerealiseerde waardeveranderingen van op reële waarde gewaardeerde:

- Onder vlottende activa opgenomen effecten;
- Afgeleide financiële instrumenten die niet zijn aangemerkt als dekkingsinstrument.

### **Verdiende premies en bijdragen eigen rekening**

De verdiende premies betreffen de aan verzekerden in rekening gebrachte bruto premies onder aftrek van kortingen uit hoofde van vrijwillig eigen risico en collectiviteitskortingen alsmede de premiebedragen die het Zorginstituut Nederland (ZiNL) vergoedt voor de verzekerden waarvan het ZiNL de incasso heeft overgenomen in het kader van de wanbetalersregeling.

De bijdragen van het ZiNL bestaan uit de ter beschikking gestelde budgetten voor verstrekkingen en beheerskosten inclusief de (landelijke) vereveningsbijdragen Zvw inzake schade en beheerskosten. Een zorgverzekeraar maakt voor zijn jaarrekening een zo goed mogelijke schatting van de vereveningsbijdragen van het ZiNL. De hoogte van de bedragen wordt bepaald door de meest recente correspondentie vanuit het ZiNL, gecorrigeerd met verwachte aanpassingen. In de schattingen zijn alle geschatte te verrekenen bedragen begrepen uit hoofde van ex-post compensatiemechanismen van de risicoverevening Zvw. Een definitieve afrekening op de exploitatie van 2018 is pas op zijn vroegst mogelijk in het najaar van 2021.

Bij het opstellen van de jaarrekening wordt derhalve gewerkt met schattingen van de bijdragen die betrekking hebben op vooral de kosten ziekenhuis- en GGZ-zorg, waaronder de splitsing in vaste kosten, variabele kosten en de effecten van hoge kosten compensatie en nacalculaties. Bij de bepaling van de vereveningsresultaten is tevens per verstrekings-categorie rekening gehouden met de gevolgen van de onzekerheden zoals genoemd in de paragraaf risico's en onzekerheden. Onder de bijdragen vereveningsfonds is tevens begrepen de bijstelling van de schattingen over voorgaande jaren.

De uitgaande herverzekeringspremie bestaat uit de afdracht aan het Zorgverzekeringsfonds in het kader van de Hoge Kosten Compensatie (HKC) en de premie van de aan de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. (NHT). De Hoge Kosten Compensatie houdt in dat de voor de schaden per verzekerde boven een bepaald normbedrag in een landelijke pool tussen zorgverzekeraars worden verevend. Voor de GGZ was deze regeling van toepassing tot en met tekenjaar 2014 en voor de variabele kosten ziekenhuiszorg en de overige kosten tot en met tekenjaar 2011.

### **Toegerekende Opbrengst uit Beleggingen**

De Toegerekende Opbrengst uit Beleggingen (TOB) is gebaseerd op de gemiddelde hoogte van de technische voorzieningen voor te betalen schaden verminderd met de voorschotten onder aftrek van de vorderingen op het Zorginstituut Nederland uit hoofde van de bijdragen uit het Zorgverzekeringsfonds van het huidig boekjaar, berekend tegen een gemiddeld 1-maands Euribor. Indien de Euribor negatief is zal geen toerekening plaats vinden. De toegerekende opbrengst uit beleggingen wordt toegepast door alle verzekeraars van Menzis (met inbegrip van zorgkantoren).

### **Overige technische baten en lasten eigen rekening**

Onder de overige technische baten en lasten worden de direct met het verzekeringsbedrijf samenhangende technische baten en lasten, welke niet onder de verdiende premie of schaden eigen rekening vallen, verantwoord.

### **Schaden eigen rekening**

De schaden eigen rekening bestaan uit de bruto schaden onder aftrek van het aandeel herverzekeraar. Onder de bruto schaden worden de aan het boekjaar toe te rekenen schaden voortvloeiend uit de uitvoering van de Zorgverzekeringswet, AWBZ, WLZ en aanvullende verzekeringen verantwoord.

Als gevolg van de DBC-systematiek is de hoogte van de post medische zorg in ziekenhuizen en GGZ-instellingen met onzekerheid omgeven. Omdat bij het opmaken van de jaarrekening slechts een deel van de totale jaarlast gedeclareerd is en onbekend welk deel van het totaal dat is en er bovendien onzekerheden zijn met het bepalen van de nog te verrekenen over- of onderdekking van de instellingsbudgetten, is het moeilijk om een goede schatting van de totale kosten te maken. Het financiële risico wordt substantieel gemitigeerd als gevolg van contracteringsbepalingen en het risicovereveningssysteem. Door de overgang naar DOT-zorgproducten en de verkorting van de doorlooptijden van deze producten bij de ziekenhuizen moeten bovendien nieuwe ervaringscijfers opgebouwd worden. Echter, door het karakter van de contracten met de ziekenhuizen en GGZ-instellingen worden deze onzekerheden voor een belangrijk deel weggenomen.

De bruto schaden worden opgenomen inclusief afwikkelingskosten en onder aftrek van opbrengsten uit verhaal. De afwikkelingskosten betreffen de integrale kosten van de interne organisatorische eenheden, die belast zijn met de afhandeling van declaraties. De opbrengsten uit verhaal worden op kasbasis verantwoord. De ingebrachte schaden voor de Hoge Kosten Compensatie zijn verantwoord onder het aandeel herverzekeraar.

### **Bedrijfskosten uit gewone bedrijfsuitoefening**

De bedrijfskosten betreffen alle kosten die betrekking hebben op de bedrijfsvoering van het boekjaar en zijn verdeeld over de categorieën acquisitie-, beheers-, personeels- en afschrijvingskosten. Onder de acquisitiekosten worden de kosten begrepen die middellijk of onmiddellijk samenhangen met het sluiten van verzekeringsovereenkomsten. Alle acquisitiekosten worden direct ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht. De beheerskosten worden grotendeels geadmistreerd in Stichting Menzis Beheer en worden naar de desbetreffende groepsentiteiten doorbelast op basis van het principe 'at arms length'. De kosten voor herstel en groot onderhoud worden jaarlijks ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

### **Opbrengst uit beleggingen**

De opbrengsten uit beleggingen bestaan uit opbrengsten uit:

- niet op netto vermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen;
- opbrengst uit terreinen en gebouwen;
- gerealiseerde winst op beleggingen;
- opbrengsten uit overige beleggingen, deze bestaan uit:
  - o dividenden;
  - o terug (te) ontvangen dividendbelasting;
  - o (te) ontvangen interest;
  - o (te) ontvangen couponrente;
  - o (niet) gerealiseerde koersverschillen van derivaten.

### **Belastingen**

Coöperatie Menzis U.A. is op grond van haar activiteiten belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting, zij is niet belastingplichtig voor de omzetbelasting.

Binnen de Menzis groep zijn een tweetal fiscale eenheden ingericht namelijk één fiscale eenheid voor de omzetbelasting en één fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting.

Voor de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting, wordt de vennootschapsbelasting berekend over het resultaat voor belastingen van de fiscale eenheid tegen het geldende tarief, waarbij rekening wordt gehouden met fiscale faciliteiten. De eventueel verschuldigde vennootschapsbelasting wordt verantwoord in de jaarrekening. Aan de vennootschappen die deel uitmaken van de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting, wordt vennootschapsbelasting doorbelast. De zorgverzekeraars maken gebruik van vrijstelling voor de vennootschapsbelasting.

Voor een fiscale eenheid bestaat hoofdelijke aansprakelijkheid voor de belastingverplichtingen van alle entiteiten die deel uitmaken van de fiscale eenheid.

Tot de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting behoren per 31 december 2018 de volgende entiteiten:

- Menzis Holding B.V.
- Menzis Participaties B.V.
- Menzis Werkgezonderd B.V.
- Menzis COA Administratie B.V.
- Menzis Bemiddeling B.V.

Tot de fiscale eenheid voor de omzetbelasting behoren per 31 december 2018 de volgende entiteiten:

- Stichting Menzis Beheer
- Menzis Zorgverzekeraar N.V.
- Menzis N.V.
- AnderZorg N.V.
- Menzis Holding B.V.
- Menzis WerkGezonderd B.V.
- Menzis COA Administratie B.V.
- Menzis Bemiddeling B.V.
- Stichting Menzis/Azivo RVVZ
- Stichting Zorgkantoor Menzis

### **Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht**

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode, waarbij onderscheid is gemaakt tussen kasstromen uit operationele-, financierings-, en investerings- en beleggingsactiviteiten. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen onder aftrek van de kortlopende schulden aan kredietinstellingen (voor zover van toepassing). Onder de kasstroom uit operationele activiteiten zijn de ontvangen premies, de betaalde schaden en kortingen opgenomen, alsmede de ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest en ontvangen dividenden. Daarnaast zijn hieronder de betaalde bedrijfs- en acquisitiekosten opgenomen en de betaalde belastingen. Kasstromen uit hoofde van aan- en verkopen van beleggingen en materiële en immateriële vaste activa zijn opgenomen onder de kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten. Onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten worden de ontvangsten uit hoofde van nieuw opgenomen langlopende schulden verantwoord alsmede de aflossingen op langlopende schulden. Kapitaalstortingen en terugbetalingen van kapitaal worden eveneens onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten opgenomen.

## 1.5 Risicoprofiel

### 1.5.1 SCR en risicocategorieën

Het vereiste eigen vermogen, ook wel de solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR), is een risicogebaseerde buffer en dus afhankelijk van de risico's die daadwerkelijk op de balans staan. Dit betekent bijvoorbeeld dat verzekeraars met risicovollere beleggingen, zoals aandelen, een hogere buffer moeten aanhouden dan verzekeraars met beleggingen in minder risicovolle activa, zoals staatsobligaties. Het beoogde zekerheidsniveau voor (zorg)verzekeraars is vastgesteld op 99,5% over een eenjarige horizon. Een Solvency II-ratio van 100% betekent dat Menzis zoveel kapitaal heeft dat zij na een zware schok, die naar verwachting eens in de 200 jaar voorkomt, nog steeds in staat is om haar verplichtingen na te komen. Naast de solvabiliteitskapitaalvereiste kennen we de minimumkapitaalvereiste (MCR), ook wel het minimum vereist eigen vermogen.

Menzis is een coöperatie zonder winst oogmerk. Behaalde resultaten worden toegevoegd aan het eigen vermogen en er is geen sprake van winstuitkeringen aan aandeelhouders. Vermogen dat niet nodig is voor de dekking van het verplicht aan te houden vermogen, wordt teruggegeven aan onze klanten middels een lagere premie. Dit is vastgelegd in het premiebeleid. De omvang van het eigen vermogen dient voldoende te zijn om mogelijke tegenvallers op te vangen en daarmee financieel gezond te blijven: Menzis wil een financieel stabiele en betrouwbare zorgverzekeraar zijn. Daarnaast willen we niet nodeloos vermogen aanhouden. Bij de premiestelling voor een volgend jaar is dat steeds de te maken afweging. We hebben in ons kapitaalbeleid vastgelegd dat we te allen tijde aan onze verplichtingen willen kunnen voldoen, ook bij mogelijke tegenvallers. Daarom is een interne doelsolvabiliteit bepaald van 128% van de wettelijk vereiste solvabiliteit. Dit is van toepassing voor de coöperatie als geheel. Daarmee is dit voor de RvB het belangrijkste sturingsmiddel om de solvabiliteit te monitoren. Voor de drie verzekeringsentiteiten van Menzis is eveneens een doelsolvabiliteit vastgesteld. Voor Menzis Zorgverzekeraar N.V. en Menzis N.V. is dit 120% van de SCR en voor AnderZorg N.V. is de doelsolvabiliteit vastgesteld op 125%. De doelsolvabiliteit van AnderZorg N.V. is hoger vastgesteld, omdat de solvabiliteitsratio van AnderZorg N.V. meer volatiel is.

Ultimo boekjaar 2018 is de opbouw van het vermogen ter dekking van de SCR als volgt weer te geven.

Solvabiliteit (x € 1 miljoen)	31-dec-18	31-dec-17
Groepsvermogen in geconsolideerde jaarrekening	1.487	1.467
Aanpassingen in waarderingsgrondslagen	13	10
Eigen vermogen SII	1.500	1.477
Vermogensbestanddelen niet ter dekking van de SCR	-23	-27
<b>Vermogen ter dekking van de SCR</b>	<b>1.477</b>	<b>1.451</b>

Voor de berekening van de SCR hanteert Menzis de standaardformule. De standaardformule is de Europees vastgestelde berekening voor het meten van risico's. In deze standaardformule zijn per risicocategorie, parameters gedefinieerd, op basis waarvan de totale SCR wordt berekend. We kennen vijf risicocategorieën die samen ook de wettelijk vereiste solvabiliteit (SCR) bepalen:

- Verzekeringstechnisch risico;
- Marktrisico;
- Kredietrisico;
- Liquiditeitsrisico;
- Operationeel risico.

Binnen deze hoofdcategorieën zijn subcategorieën gedefinieerd. Voor elk van de subcategorieën wordt een kapitaal eis berekend. Deze verschillende kapitaal eisen worden samengevoegd tot één enkele kapitaal eis (de SCR). Hierbij wordt rekening gehouden met diversificatie-effecten tussen de risicocategorieën. De solvabiliteitseis eind 2018 bedraagt € 987 miljoen (2017: € 985 miljoen) en heeft betrekking op de drie verzekeraars Menzis Zorgverzekeraar N.V., AnderZorg N.V., Menzis N.V. en de niet-verzekeraars binnen Menzis Groep. De



solvabiliteitsratio op groepsniveau ultimo 2018 bedraagt 150% (2017: 147%). Ultimo boekjaar 2018 voldoet Menzis hiermee aan de solvabiliteitseisen van de toezichthouder en is het beschikbare vermogen hoger dan de door Menzis vastgestelde doelsolvabiliteit van 128%.

De beheersing van de (individuele) risicocategorieën wordt hierna toegelicht. In paragraaf 4.5 van het bestuursverslag is al een definitie van onderstaande risico's opgenomen.

#### **Ad a. Verzekeringstechnisch risico**

Het verzekeringstechnisch risico wordt gedefinieerd als het risico op verliezen, of op een ongunstige verandering, in de waarde van verzekeringsverplichtingen. Dit vanwege een ondeugdelijke prijsstelling en inadequate aannames met betrekking tot de voorzieningen. Voor Menzis is dit het grootste risico. Onder Solvency II onderscheiden wij drie subrisico's:

1. premierisico;
2. voorzieningenrisico;
3. rampenrisico.

#### **1. Premierisico**

Het premierisico is het risico dat premies onverwacht onvoldoende zijn om de zorgkosten en de beheerskosten te dekken, door schommelingen in het tijdstip, de frequentie en de ernst van verzekerde gebeurtenissen.

In de zorgverzekeringsmarkt is prijs één van de belangrijkste elementen waarop geconcentreerd wordt. Voor Menzis is een stabiele ontwikkeling van de premie een belangrijk uitgangspunt. Menzis steekt daarom veel energie in het beheersen van de kwaliteit van de zorg en in het beheersen van de hoogte van de zorgkosten. Daarnaast zet Menzis, net als veel andere zorgverzekeraars, de afgelopen jaren telkens een deel van haar reserves in om de premie te dempen.

De verwachte zorgkosten en de te ontvangen risicovereveningsbijdrage zijn de belangrijkste elementen voor het vaststellen van de premie. Andere elementen zijn de verwachte beheerskosten en de kosten en baten vanwege het verplichte en vrijwillige eigen risico.

Door de grote bedragen die in de zorg omgaan, kunnen procentueel kleine afwijkingen al snel een behoorlijke impact hebben. Bij de basisverzekering hebben we bovendien te maken met een complex risicovereveningssysteem, waarvan de uitkomst pas na een aantal jaren bekend is.

#### **2. Voorzieningenrisico**

Het voorzieningenrisico is het risico dat voorzieningen ontoereikend zijn om alle nog te ontvangen declaraties over de afgelopen jaren uit te betalen, inclusief de daarbij behorende beheerskosten.

De prognose van de zorgkosten is gebaseerd op declaraties uit het verleden, de ontwikkelingen die we hierin zien en op de afspraken die we met zorgaanbieders hebben gemaakt. De prognoses worden per schadejaar gemaakt op het niveau van zorgsoorten, zoals huisartsen of ziekenhuizen. Met name bij ziekenhuizen en GGZ-instellingen kan het lang duren voordat Menzis declaraties ontvangt. Hierdoor bestaat er vooral in de meest recente schadejaren een behoorlijke mate van onzekerheid in de prognoses. Voor de aanvullende verzekeringen geldt dat de onzekerheid in de zorgkostenprognoses veel beperkter is. Dit komt voornamelijk doordat de declaraties hier veel sneller worden ontvangen.

#### **3. Rampenrisico**

Het rampenrisico is het risico dat een grote ramp leidt tot onverwachte verliezen. De kans op een catastrofe wordt klein geacht. Bij de aanvullende verzekering is hier, gezien de aard en omvang van de verstrekkingen, nauwelijks sprake van een risico. Bij de basisverzekering is dit risico wel aanwezig.

### Beheersing

Het verzekeringstechnische risico wordt door Menzis beheerd door goede processen in de eerste lijn en adequate toetsing hierop vanuit de tweede lijn. Het premieproces wordt jaarlijks uitgevoerd in een projectgroep, waarin ervaren medewerkers vanuit alle organisatieonderdelen participeren. De zorgkostenprognoses worden opgesteld door kwantitatieve specialisten in samenspraak met de verantwoordelijken voor de inkoop van de zorg. De tweede lijn wordt in beide processen uitgevoerd door de actuariële functie en de Financial Risk Officer.

De beheersing van het rampenrisico bestaat uit twee onderdelen. Allereerst is wettelijk geregeld dat de overheid zorgverzekeraars compenseert ingeval van een grote ramp. Ten tweede is Menzis aangesloten bij de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorisme Schade (NHT).

### Gevoeligheden

In onderstaande tabellen presenteren we de gevoeligheden voor het premierisico en het voorzieningenrisico. De gevoeligheid voor het premierisico wordt door het effect van een onderschatting van de zorgkosten van het komende jaar met 2% weer te geven.

De gevoeligheid voor het voorzieningenrisico wordt weergegeven door het effect van een tekort van 2% in de verwachte schadelast. Beide subrisico's worden weergegeven als een verlaging van het solvabiliteitsoverschot (het verschil tussen het aanwezige en het vereiste solvabiliteitsvermogen).

#### Effect premierisico

In geval de zorgkosten het komend jaar 2% hoger zouden blijken uit te vallen, dan zou de solvabiliteitsratio 2018 van 150% met 8,6% afnemen naar een ratio van 137%.

Effect premierisico (x € 1.000)	Solvency II waarde per 31-dec-18	ratio voor	ratio na	effect op saldo SCR en vermogen	effect op vermogen	effect op SCR
2% hogere schadelast 2019	68.129	1,50	1,37	-127.405	-127.405	0

#### Effect voorzieningenrisico

Als de hoogte van de schadelast met 2% toeneemt betekent dit een verlaging van het vermogen en de liquide middelen en een verhoging van de technische voorziening schade. Ook de SCR neemt toe; de solvabiliteitsratio neemt af van 150% naar een ratio van 136%.

Effect schadelast +2% (x € 1.000)	Solvency II waarde per 31-dec-18	ratio voor	ratio na	effect op saldo SCR en vermogen	effect op vermogen	effect op SCR
Hogere technische voorziening schade	1.752.433	1,50	1,36	-133.374	-130.706	2.667

### Overig

De verzekeringstechnische risico's die samenhangen met de activiteiten van Menzis-groep, zijn ondergebracht in de ziektekosten- en zorgverzekeraarsentiteiten behorende tot de Menzis-groep. Deze entiteiten staan onder toezicht van de Nederlandsche Bank en worden alle bestuurd door de Raad van Bestuur van de Menzis-groep.

#### Ad b. Marktrisico

Het (financieel) marktrisico betreft het risico van veranderingen in de waarde van de beleggingsportefeuille als gevolg van wijzigingen in marktprijzen. Blootstelling aan marktrisico wordt gemeten aan de hand van de impact van schommelingen in de waarde van financiële variabelen zoals aandelenprijzen, rentestanden, vastgoedwaarden en valutakoersen.

Het beleggingsbeleid van Menzis is in lijn met het Prudent Person Principle van Solvency II, wat voorschrijft dat er belegd moet worden op de wijze zoals een prudent persoon dat zou doen. Menzis hanteert een behoudend beleggingsbeleid dat afgestemd is op de maatschappelijke rol die we als verzekeraar hebben. Het Prudent Person Principle is hiermee dus leidend voor Menzis bij haar beleggingsactiviteiten. Het beleggingsbeleid is gericht op het duurzaam in stand houden van het vermogen en het behalen van een duurzaam en maximaal reëel lange termijn rendement op de beleggingen. Hierbij wordt gestreefd naar een beleggingsresultaat dat een stabiele ontwikkeling in

de tijd laat zien. Door middel van periodieke (éénmaal per drie jaar) ALM-studies wordt de samenstelling van de beleggingsportefeuille herijkt. Deze herijking heeft tot doel inzicht te geven in de onderlinge afhankelijkheden in de ontwikkeling van rechten en verplichtingen van de organisatie. Met de uitkomsten van de ALM-studie bepaalt Menzis welke beleggingsrisico's nog acceptabel zijn. Deze mogen geen risico vormen voor het nakomen van de verplichting: het betalen van zorgkosten.

#### **Menzis-portefeuille**

De Menzis-portefeuille bestaat uit twee deelportefeuilles met ieder een eigen beleggingsstrategie:

- Rendementsportefeuille.
- Liquiditeitsportefeuille.

Het onderscheid tussen deze twee deelportefeuilles geeft een duidelijk beeld van de risico's van de beleggingen. Daardoor kunnen betere portefeuilles worden samengesteld, die afgestemd zijn op de individuele Menzis entiteiten.

#### *Rendementsportefeuille*

De Rendementsportefeuille belegt voor de Menzis entiteiten de aanwezige solvabiliteit of, indien lager, de doelsolvabiliteit (volgens Solvency II) van de entiteit voor de lange termijn. Deze portefeuille heeft tot doel een stabiele rendement ontwikkeling te behalen op lange termijn. Dit betekent dat het risicoprofiel van deze deelportefeuille iets hoger mag zijn. De portefeuille die aan deze norm voldoet, bestaat voor 42,25% uit geldmarktbeleggingen, 8,25% uit staatsobligaties, 22,75% uit bedrijfsobligaties en 26,75% uit aandelen.

#### *Liquiditeitsportefeuille*

De Liquiditeitsportefeuille belegt het restant van het belegde vermogen en heeft tot doel negatieve effecten van het risico van grote (gedwongen) kasstromen op te vangen. Deze portefeuille is gericht op het beperken van de kans op enerzijds beleggingsverliezen bij negatieve kasstromen (gedwongen verkoop van beleggingen) en anderzijds onaanvaardbare verhoging van de beleggingsrisico's bij grote positieve kasstromen. De beleggingen moeten snel beschikbaar kunnen zijn. Daarom hebben ze een korte looptijd. Het risicoprofiel van deze deelportefeuille is dus zeer defensief. Dat betekent: gericht op het behouden van het vermogen en zo min mogelijk beleggingsverlies maken. De portefeuille die het best aan deze norm voldoet bestaat voor 100% uit geldmarktbeleggingen.

#### **Risicotolerantie**

Afwijkingen van de strategische asset mixen kunnen passief ontstaan door verschil in (autonome) waardemutaties tussen beleggingscategorieën. Aan dergelijke passieve afwijkingen is binnen de Liquiditeitsportefeuille en Rendementsportefeuille een grens gesteld van plus en min 2,5%. Bij een overschrijding hiervan zal er een herallocatie plaatsvinden om terug te gaan naar de Strategische Asset Mix.

Voor de verschillende financiële risico's binnen het marktrisico hebben we aanvullende beheersmaatregelen genomen, te weten voor het: renterisico, aandelenrisico, vastgoedrisico, spreadrisico, valutarisico en concentratierisico.

#### *1. Renterisico*

Renterisico is de gevoeligheid voor veranderingen in de rentetermijnstructuur of in de volatiliteit van de rente.

Menzis meet het renterisico van de beleggingsportefeuille (vastrentende waarden) met de modified duration-maatstaf. Modified duration is de gevoeligheid van de waarde van de portefeuille voor een 1%-punt verandering van de marktrente. Daarbij geldt dat bij een stijgende marktrente de waarde van de obligaties daalt. Het renterisico van de langlopende vastrentende waarden is gemaximeerd op een modified duration van 8. De langlopende vastrentende waarden kent op dit moment een gemiddelde modified duration van 6,13 per 31 december 2018. De geldmarktbeleggingen kennen een zeer korte looptijd en zijn daardoor nauwelijks gevoelig voor rentewijzigingen.

De gevoeligheid van het renterisico op de betreffende balansposities is in onderstaand overzicht opgenomen. Het effect op de SCR en het eigen vermogen wordt met name gevormd door de beleggingen (langlopende vastrentende waarden).

Effect rente schok 1% (x € 1.000)	Solvency II waarde per 31-dec-18	ratio voor	ratio na	effect op saldo SCR en vermogen	effect op vermogen	effect op SCR
verhoging rentecurve +1%	activa: 2.754.493	1,50	1,47	-27.842	-31.529	-3.687
verlaging rentecurve -1%	passiva: 2.157.409	1,50	1,53	33.994	38.028	4.034

Er is een berekening gemaakt met een renteschok van + 1% en – 1% op de van toepassing zijnde rentecurve per 31 december 2018, zoals vastgesteld door EIOPA. Het effect van een rentestijging van 1% heeft een negatief gevolg voor de SCR-ratio. Het effect is in de ratio echter niet zichtbaar.

## 2. Aandelenrisico

Het aandelenrisico is de gevoeligheid voor veranderingen in het niveau of in de volatiliteit van de marktprijzen van aandelen. Met de beleggingen in de aandelenportefeuille neemt Menzis bewust en beheerst dit risico, met als doel om op de langere termijn een positief rendement te behalen binnen de gestelde risiconormen. In onderstaand overzicht is de gevoeligheid voor het aandelenrisico weergegeven door de aandelenportefeuille met een daling van 40% te schokken.

Het effect van een daling van de aandelenportefeuille heeft een negatief gevolg voor de SCR-ratio, die dan daalt van 150% naar een waarde van 140%.

Effect waarde aandelen - 40% (x € 1.000)	Solvency II waarde per 31-dec-18	ratio voor	ratio na	effect op saldo SCR en vermogen	effect op vermogen	effect op SCR
Aandelenportefeuille	290.715	1,50	1,40	-100.710	-116.286	-15.576

## 3. Vastgoedrisico

Vastgoedrisico is de gevoeligheid voor veranderingen in het niveau of in de volatiliteit van de marktprijzen van vastgoed. Menzis heeft het beleggen in vastgoed uitgesloten in haar strategisch beleggingsbeleid. Menzis kent alleen vastgoedrisico voor het vastgoed dat voor eigen gebruik dient.

Als de waarde van het vastgoed vermindert met 40%, betekent dit een verlaging van de SCR-ratio met 0,02 naar een SCR-ratio van 148%.

Effect waarde vastgoed - 40% (x € 1.000)	Solvency II waarde per 31-dec-18	ratio voor	ratio na	effect op saldo SCR en vermogen	effect op vermogen	effect op SCR
Waarde onroerend goed	44.143	1,50	1,48	-16.281	-17.657	-1.377

## 4. Spreadrisico

Het spreadrisico vloeit voort uit de gevoeligheid voor veranderingen in het niveau of in de volatiliteit van de kredietverspreiding boven de risicovrije rentetermijnstructuur. Hoe lager de kredietwaardigheid van de vastrentende waarden, hoe hoger het risico. Het effect is groter voor de langer lopende vastrentende waarden. Er wordt met name spreadrisico gelopen in de bedrijfsobligaties portefeuille. De kredietwaardigheid wordt weergegeven met een kredietrating, zoals afgegeven door rating bureaus (Standard & Poors, Moody's en Fitch). Om het spreadrisico te beheersen, moeten beleggingen in langlopende staatsobligaties minimaal een rating van AA hebben. Langlopende bedrijfsobligaties moeten minimaal een rating van BB hebben en de geldmarktbeleggingen een minimale rating van BBB.

De totale portefeuille vastrentende waarden (langlopende en kortlopende obligaties) kent de volgende inrichting naar kredietrating:

Kredietrating (x € 1.000)	Staatsobligaties	Bedrijfsobligaties	Totaal obligaties	%
AAA	142.486	6.237	148.723	10,9%
AA	229.388	294.801	524.188	38,5%
A	226.588	88.036	314.624	23,1%
BBB	213.696	149.285	362.980	26,7%
BB	-	10.019	10.019	0,7%
B	-	-	-	0,0%
N/C	-	-	-	0,0%
<b>Totaal</b>	<b>812.158</b>	<b>548.377</b>	<b>1.360.535</b>	<b>100,0%</b>

#### 5. Valutarisico

Valutarisico vloeit voort uit veranderingen in het niveau en de volatiliteit van valutakoersen. Er is alleen valutarisico aanwezig in de beleggingsportefeuille. Om risicospreiding in de beleggingsportefeuille te realiseren, wordt er wereldwijd belegd. Hierdoor zitten er beleggingen in de portefeuille die in andere valuta zijn genoteerd dan de euro. Het beleid is om het valutarisico grotendeels af te dekken middels valutatermijncontracten (derivaten). Over ca. 94% van de beleggingen lopen we geen valutarisico.

#### 6. Concentratierisico

Marktrisicoconcentratie is het risico dat ontstaat door een gebrek aan diversificatie in de beleggingsportefeuille of door een sterke blootstelling aan het risico van wanbetaling van een enkele emittent van effecten of een groep van verbonden emittenten.

De beleggingsportefeuille is breed gespreid en bevat slechts enkele grote vastrentende waarden posities uitgegeven door landen.

Vastrentende waarden naar land (x € 1.000)	%	2018	2017
Spanje	23,1%	187.586	135.154
Italië	21,8%	176.646	108.167
België	15,5%	125.586	211.531
Nederland	13,5%	109.549	7.236
Ierland	4,8%	39.002	50.234
Frankrijk	4,7%	38.167	84.156
Verenigd Koninkrijk	4,6%	37.230	41.861
Portugal	4,6%	37.050	-
Duitsland	2,9%	23.680	25.725
Oostenrijk	2,9%	23.595	51.091
Zweden	0,5%	4.409	4.762
Finland	0,4%	3.475	2.956
Zwitserland	0,3%	2.496	1.825
Denemarken	0,3%	2.140	1.945
Noorwegen	0,2%	1.264	958
Luxemburg	0,0%	282	285
Europa	0,0%	-	51.342
<b>Totaal</b>	<b>100%</b>	<b>812.158</b>	<b>779.226</b>

\*Europa: dit betreffen vastrentende waarden die zijn uitgegeven door de Europese Unie.

Onderstaande tabel laat per beleggingscategorie zien op basis van welke methode de balanswaarde is bepaald.

Levels (x € 1.000)	Staatsobligaties	Bedrijfsobligaties	Aandelen	Deposito's	Totaal overig	Totaal
Genoteerde marktprijzen	812.158	548.377	290.719	-	-	1.651.254
Onafhankelijke taxaties	-	-	-	-	-	-
Netto-contante waardeberekening	-	-	-	94.491	-	94.491
Overige methode	-	-	19.849	-	29.444	49.293
<b>Totaal</b>	<b>812.158</b>	<b>548.377</b>	<b>310.569</b>	<b>94.491</b>	<b>29.444</b>	<b>1.795.039</b>

#### **Ad c. Kredietrisico**

Kredietrisico (vorderingenrisico) is het risico op verliezen - of op een ongunstige verandering in de financiële situatie - vanwege schommelingen in de kredietwaardigheid van tegenpartijen en debiteuren, waaraan Menzis blootstaat in de vorm van een tegenpartijrisico.

Menzis onderscheidt binnen het vorderingenrisico de volgende subcategorieën:

- zorgverlenersrisico;
- financiële instellingen en overheden risico;
- verzekerdensrisico.

#### **Zorgverlenersrisico**

Menzis kan risico lopen dat zorgverleners niet of niet tijdig aan hun betalingsverplichtingen voldoen. Het zorgverlenersrisico bestaat voor Menzis uit een aantal onderdelen, namelijk:

- a) voorschotten onderhanden werk (GGZ, ziekenhuizen);
- b) declaratievoorschotten;
- c) opbrengstverrekening incl. onverschuldigde betalingen boven een plafond/aanneemsom;
- d) vorderingen uit formele en materiële controles (incl. zelfonderzoeken).

Instellingen die medisch specialistische zorg of GGZ-zorg verlenen, declareren in de vorm van zorgproducten. Omdat zorgproducten pas na afronding van de behandeling gedeclareerd mogen worden, ontstaat bij ziekenhuizen en GGZ-instellingen een liquiditeitsbehoefte. Hiervoor zijn door Menzis aan zorgverleners voorschotten verstrekt op reeds verrichte, maar nog niet gedeclareerde prestaties (het onderhanden werk). Voor de toegankelijkheid van de zorg is het namelijk van belang dat zorgverleners voorschotten ontvangen. Menzis is gebonden aan het Hoofdlijnenakkoord Ziekenhuizen en het Hoofdlijnenakkoord GGZ.

Bij de beheersing van dit risico wordt uitgegaan van het risico op faillissement, het uitstaande bedrag aan voorschotten en de mogelijkheid om in geval van faillissement dit bedrag te kunnen verrekenen met de nog niet gedeclareerde prestaties. Menzis wil vorderingen die niet door onderhanden werk worden gedekt (overschrijding van plafondbedragen, FMC vorderingen, opbrengstverrekening) zo snel mogelijk na ontstaan verrekenen en voert een actief debiteurenbeheer uit. De voorschotten GGZ kunnen niet geheel gedekt worden door onderhanden werk posities.

#### **Financiële instellingen en overheden risico**

Kredietrisico op financiële instellingen en overheden ontstaat op het moment dat Menzis een vordering heeft op banken, verzekeraars of overheidsinstanties (waaronder een (deel) staat, provincie of gemeente) die niet wordt aangemerkt als belegging. Menzis heeft vorderingen op deze partijen als gevolg van de dagelijkse bedrijfsuitoefening. Kredietrisico wordt standaard uitgedrukt in een maatstaf voor kredietwaardigheid, de kredietrating. Een kredietrating zegt iets over de kans dat de partij niet meer in staat is kredieten terug te betalen. Kredietratings worden uitgegeven door internationale ratingbureaus en kennen een schaal van AAA (hoogste kredietwaardigheid) tot C/D (laagste kredietwaardigheid).

De bereidheid van Menzis risico's te lopen bij het financiële instellingen en overheden risico is beperkt, omdat het 100% afdekken van vorderingen risico voor financiële instellingen en overheden onmogelijk is. Menzis heeft uit hoofde van de dagelijkse bedrijfsuitoefening posities met aan de overheid gelieerde instanties en de huisbank.

#### **Verzekerdensrisico**

Het debiteurenrisico is het risico dat een verzekerde van Menzis een vordering niet zal voldoen. Het betreft hier een groot aantal vorderingen voor premies en eigen risico/eigen bijdragen met een beperkte omvang per verzekerde. Binnen het debiteurensaldo zijn geen grote concentraties aanwezig. Tussen de overheid en zorgverzekeraars zijn voor de basisverzekering specifieke afspraken gemaakt om het risico van wanbetaling door verzekerden/debiteuren te verminderen. Het tegenpartijrisico voor de verzekeraar blijft bij deze maatregelen beperkt tot maximaal zes maandpremies basisverzekering per verzekerde. Voor de aanvullende verzekeringen zal, bij wanbetaling door een verzekerde, de polis opgeschort of beëindigd worden.

Effect vorderingspositie + 100% (x € 1.000)	Solvency II waarde per 31-dec-18	ratio voor	ratio na	effect op saldo SCR en vermogen	effect op vermogen	effect op SCR
Hoogte vorderingen op zorgverleners	64.383	1,50	1,50	-2.164	0	2.164

Met betrekking tot vorderingen op verzekeringnemers en vorderingen op zorgverleners dient kapitaal te worden aangehouden. Bij een 100% hogere vorderingspositie per 31 december 2018 (waarover tegenpartijkredietrisico wordt gelopen) vermindert het saldo van eigen vermogen en SCR met € 2,2 miljoen. Op de solvabiliteitsratio van 150% heeft dit echter nauwelijks effect.

#### Ad d. Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat Menzis over onvoldoende middelen beschikt om aan de directe betalingsverplichtingen te voldoen. Menzis beheerst het liquiditeitsrisico door het periodiek opstellen van een liquiditeitsprognose en te beleggen in met name beursgenoteerde effecten.

Alle beleggingen, met uitzondering van de beleggingen in de zorg van ca. € 20,0 miljoen, zijn liquide en vrij verhandelbaar.

Menzis heeft in 2018 geen bijzondere liquiditeitsrisico's en/of kasstroomrisico's gelopen.

#### Ad e. Operationeel risico

Het operationeel risico is het risico van een (financieel) verlies dat zich voordoet als gevolg van: inadequate of falende interne processen, personeel, systemen of externe gebeurtenissen.

Menzis onderscheidt binnen het operationeel risico de volgende subcategorieën:

1. Keten-/ procesbeheersing: het risico van onvoldoende doelmatige en/of onvoldoende doeltreffende bedrijfsketens /-functies / -processen inclusief (keten)samenwerking.
2. Personeel (incl. kwaliteit van management): het risico van inadequate bedrijfsvoering door een kwantitatief en/of kwalitatief tekort aan personeel (incl. management).
3. Informatie: het risico op niet tijdige, verkeerde of onjuiste informatie door bijvoorbeeld onvoldoende controles of overmatig gebruik van spreadsheets, waardoor externe verantwoordingen (zoals jaarrekeningen en Solvency II rapportages) onjuist zijn of er onvoldoende sturing op de bedrijfsvoering mogelijk is.
4. IT: het risico dat de Menzis bedrijfsfuncties onvoldoende worden ondersteund met een betrouwbare en flexibele informatievoorziening door veroudering of verkeerde keuzes, waardoor de Menzis-strategie niet kan worden verwezenlijkt of IT-dienstverlening niet voldoet aan de eisen.
5. Beveiliging: het risico op verlies, misbruik of vernietiging van gegevens en/of informatiesystemen door aanvallen of malware (cyber dreiging), molest of verlies van apparatuur, of ontoereikende toegangsbeveiliging waardoor systemen corrupt raken of uitvallen, of (persoons)gegevens worden geopenbaard.
6. Continuïteit: het risico dat de continuïteit van de (kritische) bedrijfsprocessen, of van heel Menzis, in gevaar komt door (externe) gebeurtenissen.
7. Fraude: het risico dat personen of organisaties buiten Menzis bewust handelingen uitvoeren die een effect hebben op de realisatie van de Menzis-doelstellingen en die in strijd zijn met wet- en regelgeving, of het opzettelijk niet tijdig, onjuist of onvolledig verstrekken van gegevens.
8. Uitbesteding: het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van (een deel van) de bedrijfsvoering van Menzis wordt geschaad door tekortkomingen in uitbestede werkzaamheden of door derden ter beschikking gestelde apparatuur en personeel.
9. Integriteit: het risico dat de integriteit van Menzis (negatief) wordt beïnvloedt, doordat medewerkers van Menzis wet- en regelgeving, maatschappelijke en/of door Menzis opgestelde normen overtreden (niet integere, onethische gedragingen). Ook het risico op interne fraude valt hieronder.
10. Compliance: het risico dat ontstaat als het beleid en/of de bedrijfsvoering van Menzis niet voldoen aan wet- en regelgeving, alsmede de eigen voorgeschreven beleidskaders, processen en procedures.
11. Omgeving: het risico op onverwachte externe gebeurtenissen.

Menzis wil haar doelen op een beheerste wijze realiseren door in voldoende mate in control te zijn in haar bedrijfsvoering op bovengenoemde sub-risicocategorieën. De risicobereidheid voor het bedrijfsvoeringrisico is

beperkt met uitzondering van de sub-risicocategorieën fraude, beveiliging en integriteit. Deze hebben een lage risicobereidheid. Menzis voert periodiek risicoanalyses/risk assessments uit en stelt hierbij de risicoblootstelling vast van specifieke risico's binnen bovengenoemde sub-risicocategorieën. Daarnaast toetst Menzis de bedrijfsfuncties periodiek aan de kaders voor de beheersing van integriteit en andere compliance thema's.

## **1.5.2 Onzekerheden in de zorgkosten**

Het financieringsstelsel voor de Medisch Specialistische Zorg (MSZ), Geestelijke GezondheidsZorg (GGZ) en Verpleging en Verzorging (V&V) leidt tot een aantal onzekerheden voor de zorgverzekeraars. Deze worden hierna geschetst.

### **1.5.2.1 Medisch specialistische zorg**

In de afgelopen jaren is meer informatie beschikbaar gekomen over de schadelast van de ziekenhuizen, waardoor de omvang van de schadelast nauwkeuriger kan worden ingeschat. Voor de schadejaren 2017, 2018 en 2019 blijft dit nog onzeker, onder andere vanwege de prestaties op nacalculatiebasis.

Het vaste kostensegment is afgelopen periode grotendeels afgebouwd, waardoor de omvang van onzekerheden met betrekking tot de inschatting van de vast/variabel verhouding laag is.

Op dit moment loopt het traject van zelfonderzoeken bij de ziekenhuizen over de periode 2016/2017. Op basis van de uitkomsten van de zelfonderzoeken over oude jaren is de verwachting dat de resultaatseffecten beperkt zijn. De uitkomsten worden veelal verrekend in de plafondafspraken.

### **1.5.2.2 GGZ**

Voor de GGZ-sector geldt een stelsel van prestatiebekostiging, vergelijkbaar met de MSZ. Daarmee is het risico voor de zorgverzekeraars bepaald door de wijze waarop de verzekeraar de GGZ-zorg bij de GGZ-instelling heeft ingekocht. Door de lange doorlooptijd van het contracteringsproces met GGZ-instellingen, en vertraging in de aanlevering van declaraties door GGZ-instellingen, bestaat onzekerheid over de omvang van verwachte schadelasten GGZ.

Op dit moment loopt het traject van het zelfonderzoek 2016 bij de deelnemende GGZ-instellingen. Het onderzoek wordt in het voorjaar 2019 afgerond. Op basis van de uitkomsten van het voorgaande zelfonderzoek is de verwachting dat de resultaatseffecten beperkt zijn. De uitkomsten worden veelal verrekend in de plafondafspraken.

De grootste onzekerheid voor het vereveningsjaar 2016 zien we bij de gGGZ. Belangrijkste component hierin is de bezwaarprocedure ten aanzien van de NZA-tarieven, voor de schadejaren 2014 en 2015 (onzekerheid van € 20 miljoen per jaar). Het CBb heeft de tarieven vernietigd. Onze verwachting is dat de NZa geen nieuwe tarieven gaat formuleren voor deze jaren. De NZa organiseert binnenkort naar verluidt een ronde tafel met marktpartijen over het onderwerp tarieven.

De NZa heeft namelijk aangegeven een nieuwe berekeningsmethode toe te gaan passen voor de bepaling van de tarieven. Deze nieuwe berekeningsmethode zal door een externe partij opgesteld worden, maar het is nog niet bekend welke partij dat zal zijn.

Los van herstellatarieven over 2014 en 2015, zal een eventuele nieuwe berekeningsmethode voor Menzis pas een potentieel effect gaan hebben op de tarieven voor evenementsjaar 2020. Voor de tussenliggende jaren (2016 t/m 2019) hanteert Menzis namelijk een eigen prijslijst.

### **1.5.2.3 Verpleging en verzorging**

Per 1 januari 2015 is de wijkverpleging ondergebracht bij de Zorgverzekeringswet. Zorgverzekeraars hebben over de periode 2015 t/m 2018 onvoldoende zicht op de indicatie/dossiers (feitelijke levering). Er bestaat onzekerheid over de verwachte uitkomsten van de materiële controles.



#### 1.5.2.4 Onzekerheid rond niet-gecontracteerde zorg

Een toename van de niet-gecontracteerde zorg brengt onzekerheden met betrekking tot de toekomstige schadelast met zich mee.

#### 1.5.2.5 Onzekerheden door het risicovereveningssysteem

De werking van het risicovereveningssysteem brengt met zich mee dat het in de praktijk circa vier jaren duurt voordat tot een definitieve afrekening met de individuele zorgverzekeraars overgegaan kan worden door het Zorgverzekeringsfonds. Dat betekent een cumulatie van onzekerheden ten aanzien van de vereveningsbijdrage in die periode. De resultaten van de definitieve vaststelling 2015 zijn beschikbaar. Hierdoor heeft de zorgverzekeraar een redelijk inzicht in de uitkomsten van de risicoverevening onder de Zorgverzekeringswet tot en met 2015. Ook zijn als gevolg van de doorontwikkeling van het verdeelmodel de onzekerheden over de effecten van verdeelfouten in het model afgenomen.

In de ex-ante budgetbepaling wordt door het Zorginstituut Nederland (ZiNL) op basis van gegevens uit het verleden een inschatting gemaakt van de te verwachten opbrengsten en kosten per zorgverzekeraar. De ramingen die daarmee samenhangen, zullen afwijken van de werkelijkheid. Afwijkingen zullen zich manifesteren in aantallen kenmerken en drempelbedragen. Het risico is dan ook groot dat de werkelijke opbrengsten afwijken van de ex-ante budgetbrief en tussentijdse afrekeningen. Inschatting van dit effect is lastig door de late indiening van de gegevens hierover bij ZiNL. Voor de jaren 2017, 2018 en 2019 geldt bij de belangrijkste kenmerken criteriumneutraliteit, deels in de vorm van klasseneutraliteit, waardoor de budgetonzekerheid wordt beperkt. Uitzondering hierop vormt het verdeelkenmerk meerjarig hoge kosten (MHK). Hiervoor geldt geen criteriumneutraliteit terwijl dit kenmerk in 2018 een belangrijke wijziging heeft ondergaan, waardoor sprake is van een verschuiving van de vereveningsbijdragen van verzekerden met meerjarig lage kosten naar verzekerden met meerjarig hoge kosten. Per saldo is de onzekerheid in de vereveningsbijdragen ultimo 2018, mede ook gezien de mutaties in de portefeuille, ten opzicht van 2017 dan ook iets groter geworden.

De hiervoor weergegeven onzekerheden kunnen invloed hebben op het resultaat over 2018 en de hoogte van de technische voorzieningen voor de basisverzekering per eind 2018.

#### Het risicovereveningsmodel

Verzekeringstechnisch is de combinatie van *acceptatieverplichting* en *verbod op premiedifferentiatie* onmogelijk tenzij er een systeem van inkomstenverrekening buiten de verzekerde om is. Ook is een risicomitigerend systeem nodig in verband met de hiervoor genoemde onzekerheden bij de financiering van de ziekenhuiszorg, de GGZ en de Verpleging en Verzorging (waar de Zvw-PGB's onderdeel van vormen). Dit systeem, het risicovereveningsmodel, bestaat uit twee delen; het ex-ante en het ex-post deel.

Gedurende een jaar (ex-ante) krijgt een zorgverzekeraar per verzekerde een bijdrage uit het vereveningsfonds, dat is gebaseerd op een aantal vereveningscriteria. Op deze bijdrage wordt een *rekenpremie* in mindering gebracht. Deze rekenpremie is de basis voor de vaststelling van de *nominale premie* van de zorgverzekeraar. Door de ex-ante-bijdrage ontvangt de zorgverzekeraar per saldo een bijdrage per verzekerde die overeenkomt met de vooraf verwachte zorgconsumptie van die verzekerde. Hoewel hierdoor op verzekeraarsniveau de verwachte zorgkosten grotendeels gedekt worden door de verwachte opbrengsten, wijken de werkelijke zorgkosten af van de verwachting. Daarom wordt de bijdrage uit het vereveningsfonds achteraf deels aangepast aan de werkelijke zorgkosten. Daarmee wordt ook een deel van de onzekerheden in de ziekenhuiszorg-, GGZ- en verpleging-en-verzorgingsfinanciering gemitigeerd. Dit is het ex-post deel, bestaande uit een aantal stappen.

#### Ex-post compensatiemechanismen

De precieze vormgeving en de mate van inzet van de ex-postcompensatie mechanismen ligt vooraf vast. Zorgverzekeraars kunnen dus bij de premiecalculaties rekening houden met de consequenties van de ex-post compensatiemechanismen. Deze mechanismen bestaan in 2018 uit de volgende twee componenten:

#### **a. Flankerend beleid macrokosten**

Bij het flankerend beleid<sup>[1]</sup> worden de macrokosten (zijnde alle schadelasten van de Nederlandse zorgverzekeraars tezamen voor een bepaalde zorgsoort) in kaart gebracht. Daarna wordt de vereveningsbijdrage gecorrigeerd naar het niveau van de macrokosten. Vervolgens wordt het verschil tussen macrokosten en vereveningsbijdrage verrekend met de vereveningsbijdrage van de zorgverzekeraars op basis van een gelijk bedrag per premiebetalende verzekerde. Door deze correctie wordt voorkomen dat overschrijdingen onevenredig doorwerken naar zorgverzekeraars met een sterk afwijkend risicoprofiel. Vorengenoemde verrekening kan tot een verhoging of een verlaging van de vereveningsbijdrage leiden.

#### **b. Integrale nacalculatie vaste kosten (ziekenhuisverpleging)**

De vaste kosten (een deel van de kosten ziekenhuisverpleging) worden voor 100% na gecaluleerd. In 2018 zijn deze vaste kosten overigens gering en bedragen ze circa 0,6% van de totale ziekenhuiskosten.

#### **1.5.2.6 Rechtmatigheid PGB schadelasten**

De interne accountantsdienst van de SVB heeft een niet goedkeurende accountantsverklaring over de rechtmatigheid van de PGB schadelasten over 2015, 2016 en 2017 verstrekt. Op grond van de tussentijdse resultaten tot en met september 2018 verwacht de SVB over 2018 wederom geen goedkeurende controleverklaring te overleggen. ZN is de gesprekken met VWS en NZa over het verkrijgen van een VWS coulancebrief voor 2018 gestart. In de afgelopen jaren heeft VWS steeds een coulancebrief verstrekt, waardoor de kosten ten laste van de WLZ mogen worden gebracht. Hierdoor worden de risico's voor de WLZ-uitvoerders beperkt.

---

<sup>[1]</sup> Het 2e deel van het flankerend beleid is dat bij wijzigingen in het te verzekeren pakket in de periode tussen de toekenning van de vereveningsbijdrage en 1 januari van het vereveningsjaar een separate bijstelling van de vereveningsbijdrage plaatsvindt

## 1.6 Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2018

### 1. Immateriële vaste activa

Immateriële vaste activa

	Totaal 2018	Totaal 2017
	€	€
Stand per 1 januari		
Aanschafwaarde	18.421	18.289
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-16.524</u>	<u>-14.773</u>
	1.897	3.516
Mutaties:		
Investerings	318	609
Desinvesteringen	-777	-477
Afschrijving desinvesteringen	777	476
Bijzondere waardevermindering	0	-104
Afschrijvingen	<u>-1.277</u>	<u>-2.123</u>
	-859	-1.619
Stand per 31 december		
Aanschafwaarde	17.962	18.421
Cumulatieve afschrijvingen	<u>-17.024</u>	<u>-16.524</u>
	<u>938</u>	<u>1.897</u>

De onder de kosten van verwerving ter zake concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendommen geactiveerde immateriële vaste activa betreffen de van derden betrokken software.

De kosten van verwerving ter zake concessies, vergunningen en rechten van intellectuele eigendommen worden in maximaal vijf jaar afgeschreven. De afschrijvingspercentages bedragen per jaar: 20%-33,33%.

### 2. Beleggingen

#### Terreinen en gebouwen

	Terreinen	Bedrijfs- gebouwen	Terreinen en gebouwen voor eigen gebruik	Overige terreinen en gebouwen	Totaal 2018	Totaal 2017
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari						
Aanschafwaarde per 31 december	7.527	83.522	91.049	429	91.478	87.160
Aanpassing stand per 1 januari	0	-4.393	-4.393	0	-4.393	0
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	0	-60.480	-60.480	-336	-60.816	-53.277
Aanpassing stand per 1 januari	0	4.334	4.334	0	4.334	0
	<u>7.527</u>	<u>22.983</u>	<u>30.510</u>	<u>93</u>	<u>30.603</u>	<u>33.883</u>
Mutaties:						
Investerings	0	104	104	0	104	4.529
Afschrijvingen	0	-1.324	-1.324	-10	-1.334	-1.877
Desinvesteringen	0	0	0	0	0	-211
Afschrijving desinvesteringen	0	0	0	0	0	74
Bijzondere waardevermindering	0	0	0	0	0	-5.736
Totaal mutaties	<u>0</u>	<u>-1.220</u>	<u>-1.220</u>	<u>-10</u>	<u>-1.230</u>	<u>-3.221</u>
Stand per 31 december						
Aanschafwaarde	7.527	79.233	86.760	429	87.189	91.478
Cumulatieve afschrijvingen	<u>0</u>	<u>-57.470</u>	<u>-57.470</u>	<u>-346</u>	<u>-57.816</u>	<u>-60.816</u>
	<u>7.527</u>	<u>21.763</u>	<u>29.290</u>	<u>83</u>	<u>29.373</u>	<u>30.662</u>

#### Aanpassing stand per 1 januari

Vanaf 2017 zijn er investeringen gedaan in het kader van het project werkomgeving 2020. Deze investeringen bestaan met name uit verbouwingen en installaties en inventaris. Het gedeelte van de investeringen dat betrekking heeft op verbouwingen is in de jaarrekening 2017 ten onrechte geclassificeerd als 'gebouwen' (30 jaar gebruiksduur).

Voor de jaarrekening 2018 is de betreffende activa (aanschafwaarde en cumulatieve afschrijvingen 2017) geclassificeerd naar de rubriek 'Verbouwingen en installaties' (10 jaar gebruiksduur) welke is opgenomen onder de Materiële Vaste Activa (paragraaf 4 overige activa).

Alle bedrijfsgebouwen zijn voor eigen gebruik en in 2018 getaxeerd door onafhankelijk ter zake deskundige taxateurs. De taxatiewaarden zijn schattingen van de marktwaarde gebaseerd op de comparatieve methode (verkoopopbrengstvergelijking) ondersteund door de markthuurkapitalisatiemethode. De comparatieve methode is gebaseerd op het direct vergelijken van de in de markt gerealiseerde transacties met het te waarderen object. Het uitgangspunt bij de markthuurkapitalisatiemethode is de bruto markthuur van de verhuurde oppervlakten van het object. De waarde van de onroerende zaak wordt bepaald door kapitalisatie van de bruto en / of netto markthuur (bruto markthuur verminderd met de onroerende zaak gebonden lasten).

De marktwaarden van de terreinen en gebouwen inclusief installaties en verbouwingen bedragen ultimo 2018 € 45,1 miljoen.

De afschrijvingspercentages bedragen per jaar:

Terreinen: 0 %

Gebouwen: 3,33%

Overige gebouwen en terreinen: 10% - 33,33%

Ten aanzien van de hypothecaire leningen is het bedrijfspand aan het Winschoterdiep 70 te Groningen als onderpand gesteld. Daarnaast zijn de te vorderen huurtermijnen inzake dit bedrijfspand tot zekerheid verstrekt.

#### Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen

	<u>Totaal 2018</u>	<u>Totaal 2017</u>
	€	€
Stand per 1 januari	40	40
Overige mutaties	0	0
	0	0
Stand per 31 december	<u>40</u>	<u>40</u>

De andere deelnemingen bestaan uit kapitaalbelangen in Vecozo B.V. en Vektis C.V. waarbij géén invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend.

#### Overige financiële beleggingen

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Beleggingen gewaardeerd tegen marktwaarde	1.765.594	1.629.027
Langlopende vorderingen	394	401
	<u>1.765.988</u>	<u>1.629.428</u>

### Beleggingen gewaardeerd tegen marktwaarde

	Aandelen, certificaten van aandelen, deelnemingsbewijzen en andere niet-vastrrentende waardepapieren	Obligaties en andere vastrrentende waardepapieren	Deposito's bij banken	Totaal 2018	Totaal 2017
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari	366.879	1.224.651	37.497	1.629.027	1.681.266
Mutaties:					
Aankopen	81.711	4.163.654	421.500	4.666.865	3.273.485
Verkopen	-118.158	-4.011.425	-364.448	-4.494.031	-3.343.501
Gerealiseerde winst	15.490	6	0	15.496	45.322
Ongerealiseerde winst	36.331	16.251	0	52.582	48.745
Gerealiseerd verlies	-84	-13.414	-49	-13.547	-9.148
Ongerealiseerd verlies	-71.601	-19.188	-9	-90.798	-67.142
	-56.311	135.884	56.994	136.567	-52.239
Stand per 31 december	<b>310.568</b>	<b>1.360.535</b>	<b>94.491</b>	<b>1.765.594</b>	<b>1.629.027</b>
Aanschafwaarde per 31 december	<b>281.573</b>	<b>1.372.482</b>	<b>94.600</b>	<b>1.748.555</b>	<b>1.573.771</b>

Menzis heeft drie Besloten Beleggingsfondsen namelijk: Het Geldmarkt Fonds, het Vastrrentend Fonds en het Aandelen Fonds. In deze Besloten Beleggingsfondsen mogen alleen Menzis entiteiten participeren. Er wordt via deze fondsen belegd in staatsobligaties, bedrijfsobligaties, geldmarktinstrumenten, aandelen en derivaten conform een van tevoren vastgelegd risicoprofiel. Rentefutures, aandelenindex futures en valutatermijncontracten zijn toegestane derivaten die worden gebruikt uit hoofde van efficiënt portefeuillebeheer en voor het afdekken van bepaalde beleggingsrisico's. Dit is in lijn met voorschriften vanuit DNB (De Nederlandsche Bank).

De deposito's hebben een resterende looptijd van 21 dagen en een rentepercentage van -0,21%.

De overige financiële beleggingen zijn direct opeisbaar, met uitzondering van beleggingen in de zorg voor € 19,8 miljoen.

### Langlopende vorderingen

	Vorderingen uit hypothecaire leningen o.d.	Andere vorderingen uit leningen	Totaal 2018	Totaal 2017
	€	€	€	€
Stand per 1 januari	401	0	401	404
Opname	0	1.035	1.035	1.297
Aflossing	-7	0	-7	-3
Bijzondere waardevermindering	0	-1.164	-1.164	-1.370
Overige mutaties	0	129	129	73
Stand per 31 december	<b>394</b>	<b>0</b>	<b>394</b>	<b>401</b>

De vorderingen uit hypothecaire leningen betreffen aan personeelsleden verstrekte hypothecaire leningen met woonhuizen als onderpand. De resterende looptijd van de hypotheke bedraagt gemiddeld 14,3 jaar. Het gemiddeld rentepercentage is 2,2% per jaar (2017: 2,1%).

De opname andere vorderingen uit leningen betreft de verstrekte lening aan Stichting Pharmagister. Over de hoofdsom is schuldenaar een rente verschuldigd van 5% per jaar. De verschuldigde rente wordt toegevoegd aan de hoofdsom op basis van samengestelde interest. Aflossings- en rentebetalingen worden gestart zodra Stichting Pharmagister geldstromen genereert. Lopende rente betreft de rente inzake leningen aan Neokidney Holding B.V., Stichting HUB Diagnostics en Stichting Pharmagister.. De bijzondere waardevermindering betreft de afwaardering van de opgenomen lening boekjaar en interest boekjaar van alle verstrekte leningen.

### 3. Vorderingen

#### Vorderingen uit directe verzekering op verzekeringnemers

	2018	2017
	€	€
Bruto vorderingen op verzekeringsnemers	228.466	233.962
Voorziening vorderingen op verzekeringsnemers	-111.695	-122.214
	<u>116.771</u>	<u>111.748</u>

Op de vorderingen op verzekeringsnemers is een voorziening in verband met verwachte oninbaarheid in mindering gebracht. De voorziening bedraagt het verschil tussen het nominale bedrag van de vorderingen op balansdatum en een schatting van de bedragen die uiteindelijk zullen worden ontvangen. De schatting is gebaseerd op historische betaalpatronen.

De vorderingen op verzekeringsnemers hebben een looptijd korter dan één jaar.

#### Vorderingen op Zorginstituut Nederland

Dit betreft de vorderingen inzake de uitvoering van de Zorgverzekeringswet. De met het Zorgverzekeringsfonds te verrekenen bedragen betreffende de Hoge Kosten Compensatie zijn als herverzekering verantwoord onder de technische voorzieningen.

De vorderingen op ZINL in 2018 ad € 1.075,5 miljoen hebben betrekking op vereveningsjaren die nog niet definitief zijn afgerekend. Deze verdeling naar vereveningsjaren is als volgt: 2018: € 1.074,5 miljoen, 2017: € - 4,4 miljoen en € 5,4 miljoen op eerdere jaren.

Per ultimo 2017 (€ 1.146,3 miljoen) is de verdeling naar vereveningsjaren als volgt: 2017: € 1.134,4 miljoen, 2016: € 0,4 miljoen en € 11,5 miljoen op eerdere jaren.

De vereveningsjaren worden op drie momenten afgerekend, de eerste afrekening is in het volgend boekjaar (t+1), de tweede afrekening in drie boekjaren later (t+3) en de definitieve afrekening vijf boekjaren (t+5) later, waarbij de tweede afrekening nagenoeg gelijk is aan de definitieve afrekening.

#### Overige vorderingen

	2018	2017
	€	€
Vordering PGB	3.358	5.337
Vorderingen beleggingen	57.066	4.791
Handelsdebiteuren	1.282	15.037
Vordering op zorgaanbieders	101.928	241.219
Vordering CAK	3.605	3.404
Belastingen en sociale premies	1.338	1.375
Kortlopende deel lening	7	33
Rekening courant derden	12	11
Overige	1.431	533
	<u>170.027</u>	<u>271.740</u>

Vorderingen beleggingen bestaan voornamelijk uit vorderingen op participanten in de beleggingsfondsen inzake aangegane transacties.

De vordering PGB bestaat uit € 2.921.000 inzake AWBZ en € 437.000 inzake Wlz.

De vordering op zorgaanbieders is afgenomen door de afname van de vordering overschrijding van afspraken (plafond en aanneemsommen) op zorginstellingen. Hierdoor is de voorziening oninbaarheid van deze vordering ook afgenomen.

De overige vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar, behalve de vorderingen PGB inzake AWBZ.

#### 4. Overige activa

##### Materiële vaste activa

	Verbouwingen en Installaties	Inventaris	Transport- middelen	Hardware	Totaal 2018	Totaal 2017
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari						
Aanschafwaarde per 31 december	14.577	6.102	13	17.142	37.834	32.275
Aanpassing stand per 1 januari	4.393	0	0	0	4.393	0
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december	-5.325	-4.638	-11	-13.841	-23.815	-20.619
Aanpassing stand per 1 januari	-4.393	0	0	0	-4.393	0
	<u>9.252</u>	<u>1.464</u>	<u>2</u>	<u>3.301</u>	<u>14.019</u>	<u>11.656</u>
Mutaties:						
Investerings	4.455	698	0	2.618	7.771	7.815
Desinvesteringen	-1.288	-1.499	0	-2.980	-5.767	-2.256
Afschrijvingen	-1.873	-335	0	-2.260	-4.468	-4.177
Afschrijving desinvesteringen	1.285	1.439	0	2.979	5.703	2.159
Bijzondere waardevermindering	-2.137	0	0	0	-2.137	-1.178
Totaal mutaties	<u>442</u>	<u>303</u>	<u>0</u>	<u>357</u>	<u>1.102</u>	<u>2.363</u>
Stand per 31 december						
Aanschafwaarde	22.137	5.301	13	16.780	44.231	37.834
Cumulatieve afschrijvingen	-12.443	-3.534	-11	-13.122	-29.110	-23.815
	<u>9.694</u>	<u>1.767</u>	<u>2</u>	<u>3.658</u>	<u>16.121</u>	<u>14.019</u>

##### Aanpassing stand per 1 januari

Voor een toelichting op de aanpassing stand per 1 januari wordt verwezen naar de toelichting opgenomen onder 2. Beleggingen (terreinen en gebouwen).

De afschrijvingspercentages bedragen per jaar:

Verbouwingen en installaties: 10 %

Inventaris: 0% - 20%

Transportmiddelen: 25% (restwaarde 20%)

Hardware: 20 – 33,33%

##### Liquide middelen

Een bedrag van € 53.000 (2017: € 84.000) staat niet ter vrije beschikking in verband met afgegeven bankgaranties.

#### 5. Overlopende activa

##### Overige overlopende activa

	2018	2017
	€	€
Vooruitbetaalde kosten	5.148	7.306
	<u>5.148</u>	<u>7.306</u>

De overlopende activa hebben een looptijd korter dan één jaar.

## 6. Afgeleide financiële instrumenten

De financiële instrumenten (derivaten) betreffen valutatermijncontracten, futures en renteswaps.

De valutatermijncontracten dienen ter afdekking van de valutarisico's in de beleggingsportefeuille en hebben een looptijd korter dan één jaar. De valutaderivaten hebben ultimo 2018 een actuele waarde van € 5,4 miljoen positief (2017: € 6,4 miljoen). Waardeveranderingen worden in de winst- en verliesrekening onder de opbrengst uit overige beleggingen verantwoord. De onderliggende waarde die wordt afgedekt middels de valutatermijncontracten bedraagt ultimo 2018 € 484,5 miljoen.

De future contracten betreffen aandelenindex futures en rente futures die worden gebruikt in het kader van efficiënt portefeuillebeheer. De aandelenindex futures worden bij met name stortingen/onttrekkingen gebruikt en de rente futures worden gebruikt om de duration aan te passen van de vastrentende waarden portefeuille. De aandelenindex futures hebben ultimo 2018 een actuele waarde van € 105.000 negatief (2017: € 30.000 positief) en de rente futures een actuele waarde van € 483.000 positief (2017: € 22.000 negatief). Waardeveranderingen worden in de winst- en verliesrekening onder de opbrengst uit overige beleggingen verantwoord. De onderliggende waarde van de aandelenindex futures bedraagt ultimo 2018 € 3 miljoen en van de rente futures € 88,4 miljoen.

De renteswaps zijn afgesloten om het opwaartse renterisico van twee rollover leningen af te dekken, zodat een vaste rente wordt betaald. De renteswaps hebben een looptijd resp. tot 2020 en 2025. Voor de renteswaps past Menzis kostprijs hedge-accounting toe en is de renteswap op nihil gewaardeerd. Er is sprake van een negatieve marktwaarde ultimo 2018 van € 3,5 miljoen negatief (2017: € 4,1 miljoen negatief). Contractueel is vastgelegd dat een tussentijdse marktwaardeverrekening niet aan de orde is.

## 7. Eigen vermogen

	Wettelijke reserves	Statutaire reserves	Overige reserves	Totaal 2018	Totaal 2017
	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari	347.978	23.896	1.095.097	1.466.971	1.421.618
Resultaat boekjaar	-608	-3.127	24.191	20.456	45.353
Rechtstreekse mutaties Eigen Vermogen	0	0	0	0	0
Stand per 31 december	<u>347.370</u>	<u>20.769</u>	<u>1.119.288</u>	<u>1.487.427</u>	<u>1.466.971</u>

Het resultaat boekjaar betreft het geconsolideerde resultaat na belasting.

Er hebben geen andere mutaties op het eigen vermogen plaatsgevonden dan de toerekening van het onverdeelde resultaat aan de reserves.

### Wettelijke reserves

De wettelijke reserves bestaan uit de reserve inzake de uitvoering van de ziekenfondswet ad € 345,2 miljoen (tot en met 2005) en een reserve inzake de uitvoering van de Wet langdurige zorg, voorheen de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ).

De wettelijke reserves ziekenfondswet zijn in 2014 definitief vastgesteld. De wettelijke reserve *ziekenfondswet* is voor twaalf jaar (tot en met 2017) beklemd. Met ingang van 1 januari 2018 is de beklekking op de Reserve Ziekenfondswet verlopen. In de Tweede Kamer is in 2017 een initiatiefwetsvoorstel inzake een winstuitkeringsverbod voor zorgverzekeraars goedgekeurd, waar de Eerste Kamer echter niet mee heeft ingestemd. De initiatiefnemers hebben gewerkt aan een novelle op het wetsvoorstel om alsnog met terugwerkende kracht de voormalige Reserve Ziekenfondswet onder het winstuitkeringsverbod te brengen. Deze novelle behelst daarnaast een uitkeringsverbod van de winst die na 1 januari 2006 met de basisverzekeringen is behaald. Uitkering van winst uit aanvullende zorgverzekeringen en uitkeringen aan andere (basis)zorgverzekeraars binnen dezelfde groep ter versterking van de solvabiliteit van die andere zorgverzekeraar blijven wel toegestaan. De novelle is nog niet goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer. Zolang er geen nieuwe wetgeving is ten aanzien van de wettelijke reserves Ziekenfonds worden er binnen de Menzis Groep geen uitkeringen gedaan vanuit uit de wettelijke reserve Ziekenfonds.



De wettelijke reserve Wlz (2018: € 2,2 miljoen; 2017: € 2,8 miljoen) bedraagt maximaal 20% van het budget beheerskosten Wlz.

#### Statutaire reserves

De statutaire reserves betreffen het bestemmingsfonds RVVZ van € 0,8 miljoen (2017: € 2,3 miljoen) en het voormalig burchtfonds van Stichting de Burcht van € 19,9 miljoen (2017: € 21,6 miljoen). Voor het bestemmingsfonds RVVZ stelt de Toetsingscommissie jaarlijks een (minimum) rendement vast welke de zorgverzekeraars tenminste dienen toe te voegen aan de reserves. Naast het resultaat op projecten is in 2018 0,47% rente (€ 11.000) aan het bestemmingsfonds toegevoegd (2017: 0,39% of € 16.000).

#### Overige reserves

Onder de overige reserves zijn tevens opgenomen de reserveringen van ingehouden winsten voor Menzis Zorgverzekeraar N.V., AnderZorg N.V. en Menzis N.V. Ingevolge de statutaire bepalingen kunnen deze deelnemingen behaalde winsten slechts uitkeren mits zij geschiedt aan een instelling ten bate van de volksgezondheid (artikel 5, eerste lid, onderdeel e van de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969).

#### Solvabiliteit

Coöperatie Menzis U.A. loopt financieel risico over haar verzekeringsactiviteiten, op de beleggingen en uitstaande vorderingen en in de bedrijfsvoering. Om verliezen op te kunnen vangen houdt Coöperatie Menzis U.A. kapitaal aan. Menzis heeft hiervoor een kapitaalbeleid geformuleerd dat op alle verzekeringsentiteiten van de groep van toepassing is. In het kapitaalbeleid zijn doelen geformuleerd met betrekking tot de hoogte van het kapitaal, de doelsolvabiliteit, en zijn maatregelen beschreven die kunnen worden uitgevoerd als de werkelijke of verwachte solvabiliteit onder de norm zakt of boven een grenswaarde uitkomt.

De doelsolvabiliteit van Coöperatie Menzis U.A. bedraagt 128% van de wettelijk vereiste solvabiliteit. Wanneer de werkelijke solvabiliteitsratio 10 procentpunt lager of hoger dan de doelsolvabiliteit dreigt te komen, treedt het kapitaalbeleid in werking om de solvabiliteitspositie weer binnen de grenzen van de doelsolvabiliteit te brengen. De doelsolvabiliteit is hoger dan de wettelijk vereiste solvabiliteit om de kans dat het eigen vermogen onder het wettelijk minimum daalt zo beperkt mogelijk te houden. De marge is gebaseerd op evaluaties van de hierboven genoemde risico's en de mogelijke impact daarvan op de kapitaalpositie. Voor de impactanalyse wordt onder andere gebruik gemaakt van de jaarlijks uitgevoerde 'ORSA' (Own Risk and Solvency Assessment) en van ALM-studies. In de ORSA wordt nadrukkelijk meerdere jaren vooruitgekeken zodat rekening gehouden wordt met de onzekerheden in de toekomst. De uiteindelijke keuzes die hierin worden gemaakt zijn ondersteund door scenario- en impactanalyses. Deze zijn zo gekozen, dat de belangrijkste variabelen van het risicoprofiel van Menzis groep geraakt worden.

Solvency II is sinds 1 januari 2016 het wettelijk kader waaraan de solvabiliteitspositie van verzekeraars moet voldoen. De vereiste solvabiliteit van Coöperatie Menzis U.A. op basis van Solvency II (de 'Solvency Capital Requirement', SCR) bedraagt per ultimo 2018 € 987 miljoen. De aanwezige solvabiliteit bedraagt €1.477 miljoen.

Voor de toelichting op de solvabiliteit in deze jaarrekening is de waardering van het beschikbaar eigen vermogen op basis van Solvency II relevant. Deze is in onderstaand overzicht nader toegelicht.

#### Eigen vermogen

	<u>Totaal 2018</u>	<u>Totaal 2017</u>
	€	€
Eigen vermogen per 31 december op basis van BW2 Titel 9	1.487.427	1.466.971
Herwaardering Terreinen en gebouwen en hypothecaire leningen	5.075	4.742
Waardering technische voorziening op basis van best estimate - vorming risico marge	13.799	7.173
Vrijval voorziening "Niet kostendekkende premies	65.574	74.701
Vorming voorziening premierisico's	-68.130	-71.249
Discontering en overige	-3.369	-5.028
Eigen vermogen per 31 december op basis van Solvency II	<u>1.500.376</u>	<u>1.477.310</u>
Niet beschikbaar ter dekking Solvency Capital Requirement	-22.974	-26.709
Beschikbaar eigen vermogen per 31 december ter dekking SCR	<u><u>1.477.402</u></u>	<u><u>1.450.601</u></u>

Enkele reserves binnen de Menzis groep staan niet vrijelijk ter beschikking. Deze zijn in mindering gebracht van het eigen vermogen dat dient ter dekking van de SCR.

	<u>Totaal 2018</u>	<u>Totaal 2017</u>
Stichting Menzis Beheer, Statutaire reserve	19.941	21.613
Stichting Menzis/RVZ, Statutaire reserve	828	2.283
Stichting Zorgkantoor Menzis, Wettelijke reserve	2.205	2.813
	<u>22.974</u>	<u>26.709</u>

Alle vermogensbestanddelen, behoudens de hierboven genoemde reserves ten bedrage van € 22,9 miljoen, worden als TIER-1 vermogen aangemerkt.

De solvabiliteitsvereiste eind 2018 bedraagt € 987,0 miljoen (2017: € 985,2 miljoen) en heeft betrekking op de drie verzekeraars Menzis Zorgverzekeraar N.V., AnderZorg N.V., Menzis N.V. en de niet-verzekeraars binnen de Menzis Groep. Menzis hanteert een standaardmodel voor de berekening van de solvabiliteitskapitaaleis (Solvency Capital Requirement).

**Opbouw van de Solvency Capital Requirement in miljoenen euro's**

	<u>Totaal 2018</u>	<u>Totaal 2017</u>
	€	€
Marktrisico	150,5	186,1
Tegenpartijkrediet risico	30,5	62,1
Verzekeringstechnische risico	735,3	714,2
Diversificatie	-120,6	-160,5
Operationeel risico	191,4	183,3
<b>Totaal Solvency Capital Requirement</b>	<u>987,0</u>	<u>985,2</u>

Gegeven de SCR eind 2018 ad € 987 miljoen en het beschikbare eigen vermogen ter dekking van de SCR eind 2018 ad € 1.477 miljoen, voldoet Menzis aan de wettelijke solvabiliteitsvereiste. De solvabiliteitsratio van Menzis Groep bedraagt 150% (2017: 147%).

Menzis voert vanuit een gezonde financiële positie met continuïteit op de lange termijn, een stabiel en concurrerend premiebeleid. Menzis hecht daarbij aan een goede solvabiliteitsratio: de verhouding tussen de aanwezige solvabiliteit en de wettelijke vereiste solvabiliteit.

Voor de aansluiting van het geconsolideerd op het enkelvoudig eigen vermogen wordt verwezen naar de toelichting van de enkelvoudige jaarrekening.

## 8. Technische voorzieningen

### Voor niet-verdiende premies en lopende risico's

	<u>Niet kosten- dekkende premies</u>	<u>Herverzekerings- deel</u>	<u>Totaal 2018</u>	<u>Totaal 2017</u>
	€	€	€	€
Stand per 1 januari	69.004	1.693	70.697	143.925
Dotatie	65.573	11	65.584	70.697
Vrijval	-69.004	-1	-69.005	-166.925
Onttrekkingen	0	-1.693	-1.693	23.001
Stand per 31 december	<u>65.573</u>	<u>10</u>	<u>65.583</u>	<u>70.697</u>

De voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's omvat het voorcalculatorische negatieve resultaat tussen de verwachte premies van het jaar, volgend op het boekjaar en de onvermijdbare kosten om aan deze verplichtingen te kunnen voldoen. Deze voorziening wordt berekend op basis van schattingen van toekomstige schadelasten, verdiende premies, vereveningsbijdragen en bedrijfskosten.

De voorziening herverzekering betreft de bijstelling van de inschatting van de afdracht ten aanzien van oude jaren van de Hoge Kosten Compensatie pool.

#### Voor te betalen schaden

	<u>To betalen schaden</u>	<u>Afhandelingskosten</u>	<u>Aandeel herverzekeraars</u>	<u>Voorschotten</u>	<u>Totaal 2018</u>	<u>Totaal 2017</u>
	€	€	€	€	€	€
Stand per 1 januari	1.875.899	13.023	-3.077	-547.084	1.338.561	1.381.793
Betaalde schade	-1.756.410	-10.689	3.077	0	-1.764.022	-1.760.571
Vrijval	0	0	0	0	0	8
Dotatie	1.683.289	11.102	0	0	1.694.391	1.717.459
Verstrekt/verrekend	0	0	0	23.751	23.751	-125
Stand per 31 december	<b>1.802.578</b>	<b>13.436</b>	<b>0</b>	<b>-523.333</b>	<b>1.292.681</b>	<b>1.338.561</b>

De voorziening voor nog te betalen schaden betreft de kosten van nog uit te keren vergoedingen van behandelingen van verzekerden welke zijn gestart vóór balansdatum. De voorziening is opgebouwd uit een schatting van de na balansdatum nog te ontvangen declaraties en verminderd met de aan zorgverleners verstrekte kortlopende voorschotten en voorschotten voor reeds verrichte, nog niet gedeclareerde zorgverrichtingen en de verwachte opbrengsten van verhaal. De voorziening voor nog te betalen schaden heeft een overwegend kortlopend karakter en is gevormd op basis van ervaringscijfers verkregen uit statistische gegevens over 2018 en eerdere jaren. Er is zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve toereikendheidstoets uitgevoerd, waarbij is vastgesteld dat de technische voorziening toereikend is.

De voorziening voor te betalen schaden bevat een voorziening voor schadebehandelingskosten inzake de per balansdatum nog lopende schaden. Deze wordt bepaald op basis van de kosten van de afhandeling van de ziektekostendeclaraties. Indien van toepassing wordt de mutatie in de bijdrage voor de Hoge Kosten Compensatie verantwoord als aandeel herverzekeraar in de voorziening te betalen schaden.

De voorschotten op ziekenhuizen en geestelijke gezondheidszorginstellingen (GGZ) zijn voorschotten die verzekeraars hebben moeten verstrekken ter compensatie van liquiditeitstekorten bij ziekenhuizen en GGZ-instellingen. Dit is het gevolg van de DOT/DBC-systematiek, waarbij pas na afronding van de behandelperiode door de zorginstelling gedeclareerd kan worden. De verstrekte voorschotten per instelling zijn maximaal gelijk aan de waarde van de verrichte zorg van instellingen verstrekt aan verzekerden van Menzis.

## 9. Voorzieningen

### Voor pensioenen

	<u>Totaal 2018</u>	<u>Totaal 2017</u>
	€	€
Stand per 1 januari	8.461	11.499
Onttrekkingen	-1.176	-1.421
Vrijval	-445	-1.617
Stand per 31 december	<b>6.840</b>	<b>8.461</b>

De voorziening voor pensioenen betreft volledig de voorziening voor uitkeringsverplichtingen aan (oud) werknemers (VUT) en is gevormd ter voldoening van structurele verplichtingen uit hoofde van collectieve regelingen zoals opgenomen in de cao voor Zorgverzekeraars.

Het kortlopende deel (korter dan één jaar) bedraagt € 0,9 miljoen (2017: € 1,3 miljoen).

Het middellange deel (langer dan één jaar en korter dan vijf jaar) bedraagt € 5,2 miljoen (2017: € 5,3 miljoen).

Het langlopende deel (langer dan vijf jaar) bedraagt € 0,7 miljoen (2017: € 1,9 miljoen).

In deze dotatie zit een verlagend effect van € 8.000 (2017: € 38.000 verlagend) aangaande de disconteringsvoet. De voorziening is berekend op basis van de Solvency II risicovrije rentecurve van EIOPA per 30-11-2018.

## Overige voorzieningen

	Ziektekosten €	Jubileum €	Reorganisatie €	Overige €	Totaal 2018 €	Totaal 2017 €
Stand per 1 januari	5.772	1.956	18.589	2.147	28.464	21.594
Onttrekkingen	-298	-111	-5.422	-1.192	-7.023	-5.210
Dotaïe	9	158	6.465	1.414	8.046	13.313
Vrijval	0	0	-30	-10	-40	-1.233
Stand per 31 december	<b>5.483</b>	<b>2.003</b>	<b>19.604</b>	<b>2.359</b>	<b>29.449</b>	<b>28.464</b>

### Ziektekosten:

In de mutatie van de ziektekostenvoorziening zit een verlagend effect als gevolg van oprenting en verandering in de disconteringsvoet van € 11.000 (2017: € 170.000 verlagend). De voorziening is berekend op basis van de Solvency II risicovrije rentecurve van EIOPA per 30-11-2018.

### Jubileum:

In de mutatie van de jubileumvoorziening zit een verlagend effect als gevolg van oprenting en verandering in de disconteringsvoet van € 2.000 (2017: € 40.000 verlagend). De voorziening is berekend op basis van de Solvency II risicovrije rentecurve van EIOPA per 30-11-2018.

### Reorganisatie:

In de mutatie van de reorganisatievoorzieningen (betreft wachtgeld) zit een verlagend effect als gevolg van oprenting en verandering in de disconteringsvoet van € 25.000 (2017: € 128.000 verlagend). De wachtgeldvoorzieningen zijn berekend op basis van de Solvency II risicovrije rentecurve van EIOPA per 30-11-2018. De reorganisatievoorziening en de MCM voorziening zijn niet contant gemaakt, gezien de korte looptijd van deze voorzieningen.

### Overige:

De overige voorziening bestaat onder andere uit een voorziening SamenGezond. SamenGezond betreft een spaarprogramma voor verzekerden op basis van een gezonde leefstijl. De voorziening representeert de financiële verplichting uit hoofde van de gespaarde (gezondheids) punten per balansdatum. De voorziening Samengezond is niet contant gemaakt, gezien de korte looptijd van de voorziening.

Voor de ziektekosten-, jubileum- en reorganisatievoorziening heeft een impactanalyse plaatsgevonden waarbij de berekende voorzieningen zijn afgezet tegen de Solvency II risicovrije rentecurve van EIOPA per 31-12-2018. De impact van de rentecurve per 31-12-2018 op de verschillende voorzieningen is beperkt en heeft derhalve geen effect op de stand van de opgenomen voorzieningen.

De looptijd van de overige voorzieningen per onderdeel is als volgt:

	Ziektekosten €	Jubileum €	Reorganisatie €	Overige €	Totaal 2018 €	Totaal 2017 €
Kortlopend bedrag	342	112	8.227	1.105	9.786	9.194
Middellang lopend bedrag	1.203	512	6.087	1.021	8.823	7.038
Langlopend bedrag	3.938	1.379	5.290	233	10.840	12.232
	<b>5.483</b>	<b>2.003</b>	<b>19.604</b>	<b>2.359</b>	<b>29.449</b>	<b>28.464</b>

## 10. Schulden

### Schulden uit directe verzekeringen

Dit betreffen schulden aan zorgverleners en verzekerden die direct voortvloeien uit hoofde van de Zorgverzekeringswet.

### Andere obligaties en onderhandse leningen en schulden aan kredietinstellingen

Het verloop van de andere obligaties en onderhandse leningen en de schulden aan kredietinstellingen (Hypothecaire leningen) is als volgt:

	Andere obligaties en onderhandse leningen	Hypothecaire leningen	Totaal 2018	Totaal 2017
	€	€	€	€
Stand per 1 januari	10.000	18.707	28.707	36.106
Aflossing	-8.000	-2.400	-10.400	-7.399
Stand per 31 december	<u>2.000</u>	<u>16.307</u>	<u>18.307</u>	<u>28.707</u>

### Andere obligaties en onderhandse leningen

In 2009 is door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers een voorschot verstrekt van € 10 miljoen voor het borgen van de kaspositie, het voorschot is in 2016 verhoogd met € 5 miljoen naar € 15 miljoen.

In 2017 is € 5 miljoen afgelost van het voorschot en in 2018 is € 8 miljoen afgelost.

Over het voorschot wordt een variabele bankrente vergoed. De variabele rente bedroeg in 2018 gemiddeld 0,0% (2017: 0,0%).

### Schulden aan kredietinstellingen: hypothecaire leningen

In 2005 zijn twee hypothecaire leningen opgenomen voor in totaal € 48,7 miljoen. Voor deze hypothecaire leningen zijn respectievelijk rentepercentages van 5,14% vast (hypothecaire lening van € 23,1 miljoen voor een rente vast periode van 15 jaar) en 5,36% vast (hypothecaire lening van € 25,6 miljoen voor een rentevast periode van 30 jaar) van toepassing. De aflossing geschiedt lineair op basis van een afgesproken aflossingsschema.

Om het opwaartse renterisico van de twee rollover leningen af te dekken, heeft Menzis twee renteswaps afgesloten, waarbij de variabele rente is ingeruild voor een vaste.

Menzis past kostprijs hedge-accounting toe voor de renteswaps. Door middel van de renteswaps wordt het renterisico vanwege de rollover leningen afgedekt. Per saldo betaalt Menzis hierdoor een vaste rente over deze leningen. Hierbij is sprake van een directe koppeling tussen de afgesloten renteswaps en de onderliggende rollover leningen. Zo sluiten het aflossingsschema van het derivaat en de rollover leningen exact op elkaar aan. Omdat de kritische kenmerken van de renteswaps en de onderliggende rollover leningen aan elkaar gelijk zijn, is er sprake van een effectieve hedge. Contractueel is vastgelegd dat een tussentijdse marktwaardeverrekening ('margin calls') niet aan de orde is. De marktwaarde op 31 december 2018 bedraagt € 3,5 miljoen negatief (2017 : € 4,1 miljoen negatief).

Ten aanzien van de hypothecaire leningen is het bedrijfspand aan het Winschoterdiep 70 te Groningen als onderpand gesteld. Daarnaast zijn de te vorderen huurtermijnen inzake dit bedrijfspand tot zekerheid verstrekt.

Van de hypothecaire lening ad € 16,3 miljoen heeft € 9,7 miljoen (2017 € 10,6 miljoen) een looptijd langer dan vijf jaar. De aflossingsverplichting langer dan één jaar maar korter dan vijf jaar bedraagt € 4,2 miljoen (2017: € 5,7 miljoen). De aflossingsverplichting binnen één jaar bedraagt € 2,4 miljoen (2017: € 2,4 miljoen).

### Schulden aan Zorginstituut Nederland

Dit betreft een schuld inzake de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten van € 12,6 miljoen en een schuld inzake de Wet Langdurige Zorg van € 1,1 miljoen, per saldo een schuld van € 13,7 miljoen.

De schuld op ZINL in 2018 ad € 13,7 miljoen heeft betrekking op schadejaren die nog niet definitief zijn afgerekend. Deze verdeling naar schadejaren is als volgt: 2018: € 1,4 miljoen, 2017: € 4,5 miljoen en € 7,8 miljoen op eerdere jaren.

## Overige schulden

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Schulden beleggingen	51.072	1.533
Nog te betalen kosten	14.284	17.289
Handelscrediteuren	5.413	11.156
Nog te betalen vakantiedagen	3.877	3.515
Belastingen en sociale premies	2.848	5.650
Rekening courant derden	164	0
Pensioenpremie	111	331
Overige	1.110	793
	<u>78.879</u>	<u>40.267</u>

De schulden beleggingen bestaan voornamelijk uit nog te betalen bedragen als gevolg van aangekochte beleggingen. De overige schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

## 11. Overlopende passiva

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Vooruitontvangen bedragen	49	49
Overige	397	361
	<u>446</u>	<u>410</u>

De overlopende passiva hebben een looptijd korter dan één jaar.

## **Niet in de balans opgenomen regelingen**

### **Huurverplichtingen**

Stichting Menzis Beheer heeft een gemiddelde jaarlijkse huurverplichting van contracten voor onroerende zaken van € 0,1 miljoen. De gemiddelde looptijd van de huurverplichtingen bedraagt 1,6 jaar. De totale huurverplichting voor de resterende looptijd bedraagt € 0,2 miljoen. Het kortlopende deel (korter dan één jaar) bedraagt € 0,1 miljoen. Het gedeelte langer dan één jaar maar korter dan vijf jaar bedraagt € 0,1 miljoen.

### **Leaseverplichtingen**

Stichting Menzis Beheer heeft een gemiddelde jaarlijkse leaseverplichting voor het wagenpark van € 1,9 miljoen. De looptijd van de leaseovereenkomsten is gemiddeld 1,9 jaar. De totale leaseverplichting voor de resterende looptijd bedraagt € 3,5 miljoen. Het kortlopende deel (korter dan één jaar) bedraagt € 1,7 miljoen. Het gedeelte langer dan één jaar maar korter dan vijf jaar bedraagt € 1,8 miljoen.

Stichting Menzis Beheer heeft een gemiddelde jaarlijkse leaseverplichting voor ICT middelen van € 10,6 miljoen. De looptijd van de leaseovereenkomsten is gemiddeld 1,8 jaar. De totale leaseverplichting voor de resterende looptijd bedraagt € 19,0 miljoen. Het kortlopende deel (korter dan één jaar) bedraagt € 8,4 miljoen. Het gedeelte langer dan één jaar maar korter dan vijf jaar bedraagt € 10,6 miljoen.

### **Bankgaranties**

In verband met afgegeven bankgaranties bestaat nog een verplichting van € 53.000.

### **Terrorismeschaden**

Coöperatie Menzis U.A. is aangesloten bij de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. De Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden biedt herverzekeringsdekking voor aanspraken tot maximaal € 1 miljard per kalenderjaar. Dit is de gecombineerde maximumcapaciteit. De eerste layer hiervan (tot € 200 miljoen) betreft een gepoolde capaciteit, opgebouwd door de aangesloten verzekeraars. Het aandeel van Coöperatie Menzis U.A. in deze eerste layer bedraagt voor 2019 € 8,7 miljoen. Dit is tevens het maximumbedrag dat de Coöperatie Menzis U.A. in enig jaar als gevolg van terrorisme aan eigen risico draagt, ongeacht of de schade als gevolg van terrorisme haar eigen polishouders of die van andere, bij de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden aangesloten verzekeraars, treft.

### **Overige verplichtingen**

Er is een verplichting aangegaan voor sponsoring. Deze verplichting bedraagt € 1,1 miljoen. De verplichting kent een resterende looptijd tot en met 2022. Het kortlopende deel (korter dan één jaar) bedraagt € 0,5 miljoen. Het gedeelte langer dan één jaar maar korter dan vijf jaar bedraagt € 0,6 miljoen.

Daarnaast zijn er overige verplichtingen aangegaan. Deze verplichting bedraagt € 0,8 miljoen. De verplichting kent een resterende looptijd tot en met 2021. Het kortlopende deel (korter dan één jaar) bedraagt € 0,6 miljoen. Het gedeelte langer dan één jaar maar korter dan vijf jaar bedraagt € 0,2 miljoen.

Menzis investeert in de toekomst van de gezondheidszorg. Een deel van de aandelenportefeuille wenden we daarom aan voor beleggingen in de Nederlandse zorg. Coöperatie Menzis U.A. heeft zich hierbij gecommitteerd voor kapitaaldeelname in een zestal fondsen. Per balansdatum bedraagt de resterende verplichting € 31,7 miljoen. De hiervoor benodigde middelen worden vrijgemaakt vanuit de bestaande aandelenbeleggingen. Het kortlopende deel (korter dan één jaar) bedraagt € 11,1 miljoen. Het gedeelte langer dan één jaar maar korter dan vijf jaar bedraagt € 18,7 miljoen. Het gedeelte langer dan vijf jaar bedraagt € 1,9 miljoen.

### **Fiscale eenheid**

Binnen Menzis maken bepaalde entiteiten deel uit van een fiscale eenheid voor de omzetbelasting en vennootschapsbelasting. Op grond daarvan bestaat hoofdelijke aansprakelijkheid voor de belastingverplichtingen van alle entiteiten die deel uitmaken van de fiscale eenheid.

**Gebeurtenissen na balansdatum**

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum.



## 1.7 Toelichting op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2018

### 12. Technische rekening schadeverzekering

Het technische resultaat schadeverzekering heeft betrekking op de branche ziektekosten.

Het groepsresultaat na belastingen over 2018 komt uit op € 21 miljoen (2017: € 45 miljoen). In het resultaat 2018 is € 66 miljoen verwerkt ten laste van het resultaat in verband met de lager vastgestelde premie 2019 ten opzichte van de kostprijs van de premie (technische voorziening premie). Het resultaat 2018 bestaat uit het resultaat van het verzekeringsbedrijf ('technisch resultaat') van € 69 miljoen (2017: € -9 miljoen) en het resultaat uit met name beleggingen ('niet-technisch resultaat') van € -49 miljoen (2017: € 54 miljoen).

Het technisch resultaat 2018 van € 69,4 miljoen bestaat uit het behaalde technisch resultaat basisverzekeringen van € 51,9 miljoen, aanvullende verzekeringen van € 18,1 miljoen en overige van € -0,6 miljoen.

Het resultaat van de aanvullende verzekeringen van € 18,1 miljoen in 2018 hebben het mogelijk gemaakt dat de premies 2019 niet of beperkt zijn verhoogd ten opzichte van 2018.

De opbrengsten uit premies en bijdragen, onderdeel van het technisch resultaat, kwamen in 2018 uit op € 6.416 miljoen (2017: € 6.141 miljoen). Dit is een stijging van € 275 miljoen of 4,5%. De bijdrage uit het Zorgverzekeringsfonds licht in lijn met voorgaand jaar € 3.540 miljoen (2017: € 3.211 miljoen). De schaden, ook onderdeel van het technisch resultaat, liggen eveneens in lijn met voorgaand jaar € 6.128 miljoen (2017: € 5.910 miljoen).

	ZVW	Aanvullend	AWBZWiz	Totaal 2018	Totaal 2017
	€	€	€	€	€
<b>Verdiende premies en bijdragen eigen rekening</b>					
Bruto premies	2.361.255	512.257	0	2.873.512	2.834.291
Bijdrage uit Zorgverzekeringsfonds en Algemene Kassen	3.498.398	0	41.730	3.540.128	3.210.981
Uitgaande herverzekeringspremies	-2.369	0	0	-2.369	22.305
Mutatie technische voorziening niet verdiende premies en lopende risico's	3.430	0	0	3.430	97.921
Mutatie technische voorziening herverzekeringspremie	1.683	0	0	1.683	-24.693
	<u>5.862.397</u>	<u>512.257</u>	<u>41.730</u>	<u>6.416.384</u>	<u>6.140.805</u>
<b>Toegerekende opbrengst uit beleggingen</b>	0	0	0	0	0
<b>Overige technische baten eigen rekening</b>	3.772	0	0	3.772	1.360
<b>Schaden eigen rekening</b>					
Bruto schaden	-5.745.105	-433.183	-22.553	-6.200.841	-5.934.538
Herverzekeringsschade	3.077	0	0	3.077	-18.308
Mutatie technische voorziening schade en lopende uitkeringen	74.962	-2.231	-19	72.712	21.721
Mutatie technische voorziening herverzekeringsschade	-3.077	0	0	-3.077	21.385
	<u>-5.670.143</u>	<u>-435.414</u>	<u>-22.572</u>	<u>-6.128.129</u>	<u>-5.909.740</u>
<b>Bedrijfskosten</b>					
Acquisitiekosten	-29.655	-15.722	0	-45.377	-48.574
Beheers- en personeelskosten; afschrijvingen bedrijfsmiddelen	-111.516	-42.330	-19.696	-173.542	-182.495
	<u>-141.171</u>	<u>-58.052</u>	<u>-19.696</u>	<u>-218.919</u>	<u>-231.069</u>
<b>Overige technische lasten eigen rekening</b>	-2.940	-725	0	-3.665	-10.058
<b>Resultaat technische rekening schadeverzekering</b>	<u>51.915</u>	<u>18.066</u>	<u>-538</u>	<u>69.443</u>	<u>-8.702</u>

### 13. Verdiende premies en bijdragen eigen rekening

Op de bruto premies is € -0,6 miljoen (2017: € 6,9 miljoen) in mindering gebracht in verband met het risico van oninbaarheid. Verzekerden zijn ingezet van Nederland of woonachtig in Nederland waardoor de omzet valt toe te rekenen aan Nederland.

Door Zorginstituut Nederland wordt jaarlijks de ex ante bijdrage bepaald. Hiertoe maakt Zorginstituut Nederland inschattingen van de ontwikkeling van de landelijke schadelasten. Voor het deelbudget DKG's 2016 is een inschatting gemaakt van het effect van de doorlooptijdverkorting van de DOT's van 365 naar 120 dagen. In 2017 is gebleken dat de werkelijkheid zich anders heeft ontwikkeld dan eerder voorzien. Hierdoor is het DKG-budget door Zorginstituut Nederland landelijk met € 440 miljoen neerwaarts bijgesteld. Voor de Menzis Groep betreft dit een negatief effect van € 45 miljoen op het resultaat over 2017.

### 14. Toegerekende opbrengst uit beleggingen

Voor het jaar 2018 bedraagt het rekenpercentage -0,37% (2017: -0,37%), wat betekent dat er in 2018 geen opbrengst uit beleggingen aan de technische rekening wordt toegerekend.

### 15. Overige technische baten en lasten eigen rekening

Onder de overige technische baten en lasten worden verwerkt de direct met het verzekeringsbedrijf samenhangende technische baten en lasten welke niet onder de verdiende premie en bijdragen eigen rekening of schaden eigen rekening vallen.

<b>Overige technische baten</b>	<b>2018</b>	<b>2017</b>
	<b>€</b>	<b>€</b>
Mutatie voorziening overige debiteuren	1.073	154
Overige technische baten	<u>2.699</u>	<u>1.206</u>
	<b>3.772</b>	<b>1.360</b>

<b>Overige technische lasten</b>	<b>2018</b>	<b>2017</b>
	<b>€</b>	<b>€</b>
Coulance	587	284
Mutatie voorziening overige debiteuren	-2	6.994
Formele materiële controle	1.046	452
Overige technische lasten	<u>2.034</u>	<u>2.328</u>
	<b>3.665</b>	<b>10.058</b>

De mutatie voorziening overige debiteuren betreft met name de dotatie van de voorziening oninbare vorderingen op Zorginstellingen.

## 16. Schaden eigen rekening

Onder de schaden eigen rekening is € 18,0 miljoen (2017: € 16,0 miljoen) opgenomen aan betaalde schadeafwikkelingskosten.

### Schaden uitloop

Het duurt meerdere jaren voordat een schadejaar definitief is afgewikkeld, waardoor in de jaren na boekjaar (t) onder meer als gevolg van correcties en herdeclaraties zogenaamde uitloopresultaten ontstaan.

In onderstaand overzicht is de uitloop van de bruto cumulatieve uitkeringen en (een schatting van) de bruto cumulatieve claims weergegeven. In de bruto cumulatieve claims is de verwachte teruggave inzake overfinanciering opgenomen.

De negatieve technische voorziening voor te betalen schade oude jaren en boekjaar 2016 betreffen nog terug te vorderen schaden FMC, plafondoverschrijdingen en verhaal.

Bruto cumulatieve uitkeringen	Oude jaren	2015	2016	2017	2018	Totaal
	Ultimo schadejaar	41.592.438	3.412.001	4.123.460	4.184.670	4.424.860
Eén jaar later	43.645.576	5.387.522	5.820.656	5.918.464		
Twee jaar later	43.706.284	5.422.185	5.843.564			
Drie jaar later	43.708.304	5.421.980				
Vier jaar later	43.709.809					

Schatting bruto cumulatieve claims	Oude jaren	2015	2016	2017	2018	Totaal
	Ultimo schadejaar	43.942.149	5.501.893	5.937.267	6.116.569	6.036.427
Eén jaar later	43.747.092	5.464.467	5.880.480	6.097.641		
Twee jaar later	43.712.739	5.425.511	5.856.265			
Drie jaar later	43.708.042	5.421.728				
Vier jaar later	43.709.196					
<b>Te betalen schaden</b>	<b>-613</b>	<b>-254</b>	<b>12.701</b>	<b>179.177</b>	<b>1.611.567</b>	<b>1.802.578</b>
Afhandelingskosten	0	0	13	1.335	12.088	13.436
Aandeel herverzekeraars	0	0	0	0	0	0
Voorschotten	0	0	0	0	-523.333	-523.333
<b>Totaal Technische Voorziening voor te betalen schaden</b>	<b>-613</b>	<b>-254</b>	<b>12.714</b>	<b>180.512</b>	<b>1.100.322</b>	<b>1.292.681</b>

## 17. Bedrijfskosten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Acquisitiekosten	45.377	48.574
Beheers- en personeelskosten, afschrijvingen bedrijfsmiddelen		
Personeelskosten	133.881	132.663
Beheerskosten	36.604	44.530
Afschrijvingen	3.057	5.302
	<u>173.542</u>	<u>182.495</u>
Bedrijfskosten	<u>218.919</u>	<u>231.069</u>

### Acquisitiekosten

Hieronder is € 32,7 miljoen (2017: € 35,3 miljoen) aan betaalde provisie opgenomen.

### Personeelskosten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Lonen en salarissen	73.676	75.825
Pensioenlasten	11.908	11.429
Sociale lasten	10.901	11.052
Overige personeelskosten	37.396	34.357
	<u>133.881</u>	<u>132.663</u>

Voor de personeelskosten van niet verzekeringsactiviteiten wordt verwezen naar toelichting bij andere lasten.

Onder de *overige personeelskosten* zijn opgenomen de kosten voor inleen van personeel (2018: € 21,9 miljoen; 2017: € 19,7 miljoen).

Het gemiddeld aantal medewerkers (fte), allen werkzaam in Nederland, was in 2018: 1.572 fte (2017: 1.900 fte). De onderverdeling naar clusters is als volgt:

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
Staf	120	123
GRC	149	168
Informatie voorziening	325	336
Zorg	336	336
Commercie	117	106
Klant & Operations	525	571
Gezondheidscentra voor Asielzoekers	1	260
Totaal aantal fte's	<u>1.672</u>	<u>1.900</u>

## Pensioenlasten

Stichting Menzis Beheer kent een pensioenregeling, gebaseerd op middelloon, voor haar medewerkers die is ondergebracht bij het pensioenfonds Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Zorgverzekeraars (SBZ).

Het SBZ voert de pensioenregeling uit voor de medewerkers van organisaties die opereren op het terrein van de zorgverzekering of die daarmee zijn verwant en die zich hebben aangesloten bij het SBZ. De wederzijdse verantwoordelijkheden, bevoegdheden, rechten en (financiële) plichten zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst tussen Menzis en SBZ. Een aantal belangrijke kenmerken van de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement zijn hieronder nader toegelicht:

- De feitelijke premie wordt vastgesteld op basis van een berekening gebaseerd op actuariële grondslagen (waaronder interest, sterfte, opslag voor toekomstige kosten).
- Afhankelijk van de financiële positie van SBZ kan er een korting worden verleend op de feitelijke premie of de feitelijke toeslagkoopsom.
- Op de pensioenrechten en pensioenaanspraken wordt jaarlijks op 1 januari toeslag verleend van maximaal de stijging van het prijsindexcijfer. Het bestuur beslist evenwel jaarlijks in hoeverre pensioenrechten en pensioenaanspraken worden aangepast. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd. In afwijking op het voorgaande wordt op de opgebouwde pensioenaanspraken van actieve deelnemers jaarlijks op 1 januari een toeslag verleend conform het in de CAO overeengekomen percentage van de loonontwikkeling vanaf 2 januari in het daaraan voorafgaande jaar tot en met genoemde 1 januari.
- De werkgever kan geen aanspraak maken op vermogensoverschotten in SBZ.
- Bij onderdekking respectievelijk een reservetekort volgt het pensioenfonds de daarop betrekking hebbende procedures zoals voorgeschreven in de Pensioenwet.

De beleidsdekkingsgraad van SBZ bedraagt op 31 december 2018 op basis van de UFR-methode 112,4% (31 december 2017 112,0%).

De pensioenpremies over 2018 zijn ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

### **Beloningsparagraaf**

Wij voeren een zorgvuldig, beheerst en duurzaam beloningsbeleid dat in lijn is met onze strategie, risicobereidheid, doelstellingen en waarden. Hierbij wordt rekening gehouden met de langetermijnbelangen van de organisatie, de relevante internationale context en het maatschappelijk draagvlak.

### **Beloningsbeleid**

Uitgangspunt is dat Menzis marktconform beloont binnen de geldende wettelijke regelingen. Dat wil zeggen dat het beloningsniveau gelijk is aan de mediaanbeloning van vergelijkbare functies in de referentiemarkt, voor zover passend binnen het voor de sector vastgestelde beloningsmaximum.

Om recht te doen aan het publieke karakter van de Menzis activiteiten en ook de privaat georganiseerde commerciële activiteiten binnen de complexe financiële sector is met betrekking tot de beloning van topfunctionarissen gekozen voor een gemengde referentiemarkt. De referentiemarkt wordt bepaald door een gelijke weging van de (semi)publieke sector en de zakelijke (financiële) dienstverlening.

Het beloningsbeleid van Menzis kent geen regeling voor een variabele beloning. Dat gold al sinds 2012 voor de topfunctionarissen. Het beleid omvat verder het volgende:

- Toepassing Cao voor de zorgverzekeraars. Voor de topfunctionarissen die boven Cao worden beloond, zijn de afspraken vastgelegd in een individuele overeenkomst. Loonsverhogingen op basis van de Cao worden voor de topfunctionarissen toegepast voor zover er ruimte is binnen het vastgestelde beleid op basis van de WNT kaders;
- Secundaire personeelsregelingen conform de Menzis regelingen;
- Pensioenregeling conform de Cao (uitgevoerd door bedrijfstakpensioenfonds SBZ);
- Branche brede pensioenspaarregeling voor salarisdeel boven € 105.075;
- Het beloningsniveau is gekoppeld aan de functiezwaarte volgens een erkend systeem van functiewaardering;
- Voor sleutelfunctionarissen (risk, compliance, interne audit, actuaariaat, juridisch) geldt hetzelfde beloningsbeleid als voor overige medewerkers.

Het beloningsbeleid voor de gehele organisatie voldoet aan de verschillende wettelijke regelingen, waaronder de Regeling Beheerst Beloningsbeleid DNB (RBB), Wet op het Financieel Toezicht (Wft), Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (kortweg WNT) en de Wet beloningsbeleid financiële ondernemingen (Wbfo).

### **Excedent-regeling pensioenen**

Met ingang van 2018 is het maximum salaris waarover reguliere pensioenopbouw bij het pensioenfonds SBZ plaatsvindt gemaximeerd op € 105.075 per jaar. Voor dat deel van de salarissen dat uitstijgt boven de € 105.075 per jaar kan worden deelgenomen in een branche brede netto pensioenspaarregeling.

### **Verslag remuneratiecommissie**

De Remuneratiecommissie bestaat sinds 1 januari 2018 uit de commissarissen Van Asselt (voorzitter) en Van Lieshout en vergaderde in 2018 twee maal. De Remuneratiecommissie bereidt onder meer de besluitvorming van de RvC voor omtrent:

- het beloningsbeleid voor bestuurders en commissarissen;
- de goedkeuring van het beleid van de Raad van Bestuur m.b.t. de beloning van directie, senior management en sleutelfunctionarissen;
- de goedkeuring van de beginselen van het organisatie brede beloningsbeleid.

De commissie doet dat op basis van de taken en bevoegdheden, zoals vastgelegd in het reglement remuneratiecommissie.

### **Besluitvorming**

In de RvC (voorbereid door de remuneratiecommissie) is besloten en/of vastgesteld dat:

- De beloning 2018 van de commissarissen, bestuurders en overige topfunctionarissen van Menzis voldoet aan de WNT normen;
- Er geen sprake is van enige vorm van variabele beloning voor zowel top- als sleutelfunctionarissen;
- Per 1 januari 2018 de beloning van de bestuurders en commissarissen conform de indexatie van de geldende WNT norm, is verhoogd met 2,25% en daarmee binnen de nieuwe WNT norm blijft;
- Het salaris van de bestuursvoorzitter bedraagt per 1 januari 2018 € 260.634 = 94,1% van de WNT norm. Inclusief fiscale bijtelling van de leaseauto ligt de beloning ook onder de WNT norm;
- Het salaris van de vice-voorzitter is gesteld op € 247.601 = 89,4 % van de WNT norm. Inclusief fiscale bijtelling van de leaseauto ligt de beloning onder de WNT norm.
- Het beloningsbeleid 2018 voor de directeuren en senior management is goedgekeurd;
- De beloning voor bestuurders per 1 januari 2019 wordt verhoogd met 1,5%. Zie voor een toelichting de paragraaf Ontwikkelingen 2019;
- De beloning voor commissarissen per 1 januari 2019 eveneens wordt verhoogd met 1,5%.

### **Deskundigheid**

De remuneratiecommissie doet dat op basis van de taken en bevoegdheden, zoals vastgelegd in het reglement remuneratiecommissie. De commissieleden hebben op grond van eerdere functies en rollen in bestuurs- of toezichthoudende organen ruime kennis- en ervaring in beleid en instrumenten met betrekking tot arbeidsvoorwaarden en beloning.

### **Ontwikkelingen WNT**

Per 1 januari 2013 is de WNT van kracht geworden. Dat betekent dat de beloning volgens uitgangspunten van Menzis, waar nodig, aan de bovenkant wordt begrensd op het WNT niveau.

Menzis valt als zorgverzekeraar binnen het regime met een sectoraal bezoldigingsmaximum. Voor het kalenderjaar 2018 bedraagt de sectorale bezoldigingsnorm voor zorgverzekeraars € 277.000 aan beloning, inclusief belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen, vermeerderd met de voorzieningen ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn, bestaande uit ten hoogste het voor de betreffende topfunctionaris vastgestelde bedrag aan werkgeversbijdrage in de premie voor de reguliere pensioenafspraken van de geldende pensioenregelingen (ook de in de sector afgesproken pensioenspaarregeling voor het salarisdeel boven € 105.075).

In de WNT is geregeld dat de bezoldiging van commissarissen is gerelateerd aan het voor de organisatie geldende bezoldigingsmaximum. Daarbij is bepaald dat de beloning van een lid van de RvC maximaal 10% van de voor de sector geldende norm plus werkgeversdeel van de pensioenpremie mag zijn. Voor een voorzitter RvC geldt een maximum van 15%.

Voor het jaar 2019 geldt een sectorale bezoldigingsnorm van € 282.000. Voor de overige beloningscomponenten verandert er niets.

### **Uitgekeerde beloning 2018**

#### *Raad van Commissarissen*

Op basis van de WNT wordt de maximum bezoldiging voor leden van de Raad van Commissarissen gemaximeerd op 15% en 10%, voor respectievelijk de voorzitter en overige leden, van het bezoldigingsmaximum voor de organisatie. Dit betekent dat de bezoldiging van commissarissen (excl. BTW) wordt gerelateerd aan de maximum jaarbeloning vermeerderd met het werkgeversdeel beloningen betaalbaar op termijn (van de voorzitter). De maximale bezoldigingsnorm is voor de voorzitter gesteld op € 53.068 (2017: € 51.993) en voor leden op € 35.379 (2017: € 34.662). Voor het jaar 2018 wordt voldaan aan deze bezoldigingsnorm.

Per 1 januari 2018 is de heer Scheele toetreden tot de Raad van Commissarissen.

2018

Functie(s)	Naam	Datum aanvang dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Duur en omvang van het dienstverband	Beloning	Belaste onkosten-vergoedingen	Werkgevers deel beloningen betaalbaar op termijn	Fiscale bijtelling auto	Uitkering wegens beëindiging dienstverband
Voorzitter	prof. dr. P.A.H. van Lieshout			0 flt - 12 mnd	€ 40	€	€	€	€
Lid, voorzitter GRC Commissie	drs. J.M.A. Kemna			0 flt - 12 mnd	€ 29	€ 1			
Lid	drs. M.B.T. Molenaar			0 flt - 12 mnd	€ 27				
Lid	drs. C.S.M. van Asselt			0 flt - 12 mnd	€ 27				
Lid	T. Rinsema			0 flt - 12 mnd	€ 27	€ 1			
Lid	prof. dr. F. Scheele	1-1-2018		0 flt - 12 mnd	€ 27				

2017

Functie(s)	Naam	Datum aanvang dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Duur en omvang van het dienstverband	Beloning	Belaste onkosten-vergoedingen	Werkgevers deel beloningen betaalbaar op termijn	Fiscale bijtelling auto	Uitkering wegens beëindiging dienstverband
Voorzitter	prof. dr. P.A.H. van Lieshout			0 flt - 12 mnd	€ 39	€	€	€	€
Vicevoorzitter	prof. dr. R.P. Zwierstra		31-12-2017	0 flt - 12 mnd	€ 32	€ 2			
Lid, voorzitter GRC Commissie	drs. J.M.A. Kemna			0 flt - 12 mnd	€ 29	€ 1			
Lid	drs. M.B.T. Molenaar			0 flt - 12 mnd	€ 26				
Lid	drs. C.S.M. van Asselt			0 flt - 12 mnd	€ 26				
Lid	T. Rinsema	1-1-2017		0 flt - 12 mnd	€ 26	€ 1			

Directieraad

Per 1 januari 2018 is de heer Groot Koerkamp, manager Bestuurszaken & Strategie toegetreden tot de Directieraad.

2018

Functie(s)	Naam	Datum aanvang dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Duur en omvang van het dienstverband	Beloning	Belaste onkosten-vergoedingen	Werkgevers deel beloningen betaalbaar op termijn	Fiscale bijtelling auto	Uitkering wegens beëindiging dienstverband
Voorzitter Raad van Bestuur	drs. R. Wenselaar			1 flt - 12 mnd	€ 261	€	€ 77	€ 13	€
Vicevoorzitter Raad van Bestuur	drs. F.I.G. Janssen			1 flt - 12 mnd	€ 248	€	€ 65	€ 4	€
Directeur Zorg	drs. J.P.J. van Eijck MBA			1 flt - 12 mnd	€ 189	€	€ 39	€ 3	€
Directeur Klant & Operations	drs. H.J. Setz - Bakker			1 flt - 12 mnd	€ 189	€	€ 45	€ -	€
Directeur Commercie	drs. H.G.J. Rotteveel			1 flt - 12 mnd	€ 189	€	€ 45	€ 4	€
Directeur Informatievoorziening	D. van de Wetering			1 flt - 12 mnd	€ 189	€	€ 45	€ 13	€
Senior manager P&O	drs. P. Stevens			1 flt - 12 mnd	€ 135	€	€ 33	€ 8	€
Manager Corporate	drs. M. Poesse			1 flt - 12 mnd	€ 116	€	€ 26	€ 4	€
Communicatie									
Manager Bestuurszaken & Strategie	R.J.B. Groot Koerkamp MSc	1-1-2018		1 flt - 12 mnd	€ 99	€	€ 17	€ -	€

2017

Functie(s)	Naam	Datum aanvang dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Duur en omvang van het dienstverband	Beloning	Belaste onkosten-vergoedingen	Werkgevers deel beloningen betaalbaar op termijn	Fiscale bijtelling auto	Uitkering wegens beëindiging dienstverband
Voorzitter Raad van Bestuur	drs. R. Wenselaar			1 flt - 12 mnd	€ 255	€	€ 77	€ 14	€
Vicevoorzitter Raad van Bestuur	drs. F.I.G. Janssen			1 flt - 12 mnd	€ 242	€	€ 66	€ 4	€
Directeur Zorg	drs. J.P.J. van Eijck MBA			1 flt - 12 mnd	€ 187	€	€ 39	€ 3	€
Directeur Klant & Operations	drs. H.J. Setz - Bakker			1 flt - 12 mnd	€ 187	€	€ 45	€ -	€
Directeur Commercie	drs. H.G.J. Rotteveel			1 flt - 12 mnd	€ 172	€	€ 39	€ 4	€
Directeur Informatievoorziening	D. van de Wetering			1 flt - 12 mnd	€ 187	€	€ 46	€ 11	€
Senior Manager S&P	drs. B.J. de Greeff		31-12-2017	1 flt - 12 mnd	€ 152	€	€ 32	€ 11	€
Manager P&O	drs. P. Stevens			1 flt - 12 mnd	€ 134	€	€ 33	€ 8	€
Manager Corporate	drs. M. Poesse	1-1-2017		1 flt - 12 mnd	€ 109	€	€ 25	€ 4	€
Communicatie									

Openbaarmakingsregime voor reguliere functionarissen

Voor reguliere functionarissen valt Menzis binnen het openbaarmakingsregime (regime 3). Indien een functionaris op jaarbasis een bezoldiging heeft ontvangen hoger dan de vastgestelde ministeriële norm van € 189.000 (2017: €



181.000) wordt de bezoldiging gepubliceerd. De publicatieplicht voor uitkering wegens beëindiging dienstverband ten aanzien van niet-topfunctionarissen boven de algemene bezoldigingsnorm is per 1 januari 2017 vervallen.

2018								
Functie(s)	Datum aanvang dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Duur en omvang van het dienstverband	Beloning	Belaste onkostenvergoedingen	Werkgevers deel beloningen betaalbaar op termijn	Fiscale bijtelling auto	Uitkering wegens beëindiging dienstverband
				€	€	€	€	€
Accountmanager			1,11 fte - 12 mnd	€ 150		€ 45	€ 10	
Leidinggevende			1,11 fte - 12 mnd	€ 144		€ 47	€ -	

2017								
Functie(s)	Datum aanvang dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Duur en omvang van het dienstverband	Beloning	Belaste onkostenvergoedingen	Werkgevers deel beloningen betaalbaar op termijn	Fiscale bijtelling auto	Uitkering wegens beëindiging dienstverband
				€	€	€	€	€
Accountmanager			1,11 fte - 12 mnd	€ 151		€ 47	€ 10	
Leidinggevende			1,11 fte - 12 mnd	€ 141		€ 47	€ -	

De uitgekeerde bezoldiging voor overige functionarissen is gebaseerd op bestaande beloningsafspraken en worden derhalve gerespecteerd.

### Beheerskosten

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Huisvestingskosten	7.883	13.745
Automatiseringskosten	15.043	15.207
Kantoorkosten	3.598	5.333
Telefonie	960	1.062
Communicatie	125	205
Overige beheerskosten	8.995	8.978
	<u>36.804</u>	<u>44.630</u>

De daling van de huisvestingskosten wordt met name veroorzaakt doordat de onderhoudskosten installaties en de afschrijvingen op geactiveerde installaties met ingang van 2018 worden verantwoord onder de overige andere lasten (€ 2,0 miljoen). Daarnaast heeft er een correctie plaatsgevonden op de doorbelasting van de onderhoudskosten 2017 ad € 1,7 miljoen waardoor een bate ontstaat in de huisvestingskosten 2018.

Onder de huisvestingskosten is € 4,0 miljoen (2017: € 4,1 miljoen) opgenomen voor huurlasten, waarvan de opbrengsten aan terreinen en gebouwen zijn toegerekend. De daaraan gerelateerde baten zijn verantwoord onder de opbrengst uit terreinen en gebouwen.

Onder de overige beheerskosten zijn tevens de accountantskosten opgenomen. Deze zijn als volgt samengesteld;

	<u>2018</u>	<u>2017</u>
	€	€
Controle van de jaarrekening	1.319	1.297
Andere controle opdrachten	302	405
Fiscale adviesdiensten	0	0
Andere niet-controlediensten	0	0
	<u>1.621</u>	<u>1.702</u>

De totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening zijn gebaseerd op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, ongeacht of de werkzaamheden door de externe accountant en de accountantsorganisatie reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht.

## 18. Opbrengsten uit beleggingen

	2018	2017
	€	€
Opbrengst uit niet op netto vermogenswaarde gewaardeerde deelnemingen	100	103
Opbrengst uit terreinen en gebouwen	4.805	5.336
Opbrengst uit overige beleggingen	23.908	53.049
Gerealiseerde winst op beleggingen	15.496	45.322
Niet gerealiseerde winst op beleggingen	52.582	48.745
Beheerskosten en rentelasten	-5.716	-5.919
Waardevermindering van beleggingen	-27.314	0
Gerealiseerde verlies op beleggingen	-13.547	-9.155
Niet gerealiseerde verlies op beleggingen	-90.798	-67.142
	<u>-40.484</u>	<u>70.339</u>

Onder de opbrengst uit terreinen en gebouwen is € 4,0 miljoen opgenomen voor de aan terreinen en gebouwen toegerekende huuropbrengsten (2017: € 4,3 miljoen). De daaraan gerelateerde lasten zijn verantwoord onder de huisvestingskosten (huur).

De opbrengst uit overige beleggingen bestaat uit directe beleggingsopbrengsten, zoals ontvangen interest en ontvangen dividenden, alsmede de (on)gerealiseerde waarde mutaties van afgeleide financiële instrumenten (derivaten). De daling van de opbrengst uit overige beleggingen ten opzichte van 2017 wordt met name veroorzaakt door de (on)gerealiseerde waarde mutaties van afgeleide financiële instrumenten (derivaten) die in 2018 € 27,3 miljoen negatief is (2017: € 33,6 miljoen positief). Het verlies van de afgeleide financiële instrumenten is onder de waardevermindering van beleggingen gerapporteerd.

Het gerealiseerde resultaat op beleggingen bedraagt in 2018 € 1,9 miljoen (2017: € 36,2 miljoen) en bestaat uit de gerealiseerde winsten en verliezen op de verkooptransacties in aandelen, obligaties en geldmarktinvesteringen. Het ongerealiseerde resultaat op beleggingen bedraagt in 2018 € 38,2 miljoen negatief (2017: € 18,4 miljoen negatief) en bestaat uit de ongerealiseerde winsten en verliezen op de verkooptransacties in aandelen, obligaties en geldmarktinvesteringen.

Daarnaast zijn er geen opbrengsten uit beleggingen die betrekking hebben op de verhouding met groepsmaatschappijen.

## 19. Andere baten

	2018	2017
	€	€
Bankrente	1	0
Heffingsrente en rente overfinanciering	383	655
Overige rente	52	84
Rente ZINL	0	26
Opbrengst niet-verzekeringsactiviteiten	1.284	30.116
Andere baten	481	80
	<u>2.201</u>	<u>30.961</u>

De opbrengst niet-verzekeringsactiviteiten betreft hoofdzakelijk de omzet van deelnemingen waarin wordt deelgenomen, waaronder in rekening gebrachte fees, leveren van huisartsenzorg aan asielzoekers € 0 miljoen (2017: € 33,6 miljoen), subsidieontvangsten en de van het COA (Centraal Orgaan opvang Asielzoekers) ontvangen administratie-kostenvergoeding en de vergoeding uit hoofde van de bonus malus regeling € 1,0 miljoen (2016: € 2,9 miljoen), verminderd met de inkoopwaarde van de omzet. Het contract met het COA is in 2018 beëindigd.

De inkoopwaarde van de omzet bestaat voornamelijk uit inkoop van apothekersmaterialen en betalingen aan huisartsen € 0 miljoen (2017: € 6,9 miljoen).

## 20. Andere lasten

	2018	2017
	€	€
Personeelskosten	599	20.886
Bankrente	1.145	1.414
Rente leningen	1	0
Rente hypotheek	926	1.052
Overige rente	37	19
Rente ZINL	450	167
Afschrijving gebouwen	1.324	1.868
Overige andere lasten	6.222	21.839
	<u>10.704</u>	<u>47.246</u>

De personeelskosten 2017 betreffen de lonen en salarissen van Gezondheidscentrum voor Asielzoekers B.V. De activiteiten van Gezondheidscentrum voor Asielzoekers B.V. zijn ultimo 2017 beëindigd, derhalve zijn de vergelijkende cijfers beperkt vergelijkbaar.

Onder de overige andere lasten zijn met name opgenomen de kosten voor niet-verzekeringsactiviteiten; huisvestingskosten € 3,7 miljoen (2017: € 0,5 miljoen) en zorgprojecten van Stichting RVVZ € 1,9 miljoen (2017: € 1,8 miljoen).

In 2017 bestonden de overige andere lasten met name uit kosten van Gezondheidscentrum voor Asielzoekers B.V.; automatiseringskosten € 3,4 miljoen, inhuur van derden € 4,3 miljoen en overige personeelskosten € 7,7 miljoen.

### Personeelskosten

De personeelskosten van de niet-verzekeraar is als volgt opgebouwd:

	2018	2017
	€	€
Lonen en Salarissen	464	17.151
Pensioenlasten	78	1.297
Sociale lasten	57	2.438
	<u>599</u>	<u>20.886</u>

Het personeel is in loondienst bij Stichting Menzis Beheer of Gezondheidscentrum voor Asielzoekers B.V. De onderverdeling van het gemiddelde aantal medewerkers, allen werkzaam in Nederland, naar clusters voor Gezondheidscentrum voor Asielzoekers B.V. is als volgt:

	2018	2017
Zorg	0	228
Ondersteuning	1	28
Management	0	4
Totaal Fte's	<u>1</u>	<u>260</u>

### Pensioenlasten

Voor de toelichting op pensioenlasten van Stichting Menzis Beheer wordt verwezen naar pagina 89. Coöperatie Menzis U.A. kent een pensioenregeling, gebaseerd op middelloon, voor haar medewerkers die is ondergebracht bij het Stichting Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW).

Het PFZW voert de pensioenregeling uit voor de medewerkers van organisaties die opereren op het terrein van de gezondheid, geestelijke en maatschappelijke belangen. De wederzijdse verantwoordelijkheden, bevoegdheden, rechten en (financiële) plichten zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst tussen Coöperatie Menzis U.A. en PFZW. Een aantal belangrijke kenmerken van de uitvoeringsovereenkomst en het pensioenreglement is hieronder nader toegelicht.

- Het pensioenfonds stelt de jaarlijkse premie vast op grond van het premiebeleid zoals geformuleerd in de Actuariële en Bedrijfstechnische Nota.
- Afhankelijk van de financiële positie van PFZW kan er een korting worden verleend op de feitelijke premie of de feitelijke toeslagkoopsom.
- Het pensioenfonds heeft de ambitie om de opgebouwde pensioenaanspraken en de ingegane pensioenen te indexeren op basis van de algemene ontwikkeling van de salarissen in de collectieve arbeidsovereenkomsten die gelden voor de aangesloten werkgevers in een bepaald kalenderjaar. Indexering is uitdrukkelijk voorwaardelijk; er is geen recht op indexering.
- Bij onderdekking respectievelijk een reservetekort volgt het pensioenfonds de daarop betrekking hebbende procedures zoals voorgeschreven in de Pensioenwet.

De dekkingsgraad van het pensioenfonds Stichting Pensioenfonds Zorg en Welzijn bedraagt 101,3% per 31 december 2018 (2017: 98,6%).

Op 1 juli 2015 heeft PFZW een nieuw herstelplan ingediend bij de Nederlandse Bank. Hierin staan de maatregelen opgenomen om te zorgen dat de dekkingsgraad weer op het vereiste niveau komt. De hoofdpunten uit dit herstelplan zijn als volgt:

- De pensioenen niet verhogen bij een dekkingsgraad lager is dan 110%.
- De pensioenen verhogen slechts een deel van de loonstijging (indexeren) bij een dekkingsgraad hoger dan 110%.
- Een opslag voor herstel in de premie van 2%.

De pensioenpremies over 2018 zijn ten laste van de winst-en-verliesrekening gebracht.

### **Belastingen**

Voor de fiscale eenheid Menzis Holding B.V. bestaan compensabele verliezen van € 9,1 miljoen. Vanwege de mate van onzekerheid over de mogelijk toekomstige realiseerbaarheid van deze compensabele verliezen, zijn deze op nihil gewaardeerd.

Daarnaast heeft Stichting Menzis Beheer fiscaal te verrekenen verliezen ter grootte van € 6,3 miljoen (belastingjaar 2018), Coöperatie Menzis U.A. ter grootte van € 85.000 (belastingjaar 2018).

Vanwege de mate van onzekerheid over de mogelijk toekomstige realiseerbaarheid van deze compensabele verliezen, zijn deze op nihil gewaardeerd.

### **Resultaat na belastingen**

Voor de aansluiting van het geconsolideerde op het enkelvoudige resultaat wordt verwezen naar de toelichting op het resultaat in de enkelvoudige jaarrekening.



## 2. Enkelvoudige jaarrekening

---

2018

---

Coöperatie Menzis U.A.

---

## 2.1 Enkelvoudige balans per 31 december 2018

(na bestemming van het resultaat; in duizenden euro's)

ACTIVA	2018		2017	
	€	€	€	€
Beleggingen				
Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen	1	<u>1.428.118</u>	<u>1.402.779</u>	1.402.779
		1.428.118		
Overige activa				
Liquide middelen	2	<u>146</u>	<u>156</u>	156
		146		
<b>Totaal activa</b>		<b><u>1.428.264</u></b>	<b><u>1.402.935</u></b>	

PASSIVA	2018		2017	
	€	€	€	€
<b>Eigen vermogen</b>				
Wettelijke reserves	3	345.165	345.165	
Overige reserves		<u>1.082.090</u>	<u>1.056.760</u>	1.401.925
		1.427.255		
<b>Schulden</b>				
Overige schulden	4	<u>1.009</u>	<u>1.010</u>	1.010
		1.009		
<b>Totaal passiva</b>		<u><u>1.428.264</u></u>	<u><u>1.402.936</u></u>	



## 2.2 Enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2018

(In duizenden euro's)

	2018		2017	
	€	€	€	€
<b>NET-TECHNISCHE REKENING</b>				
Resultaat technische rekening schadeverzekering		0		0
Opbrengsten uit beleggingen	5			
Opbrengst uit deelnemingen		25.339		54.544
			25.339	54.544
Waardevermindering van beleggingen		0		0
Andere lasten	6			
			-9	-11
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen		25.330		54.533
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening				0
			0	0
Resultaat na belastingen		25.330		54.533

## **2.3 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling enkelvoudige jaarrekening**

### **Algemeen**

Voor de waarderingsgrondslagen wordt verwezen naar hetgeen onder de toelichting bij de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening is opgenomen.

### **Toepassing van artikel 402 Boek 2 BW**

De financiële gegevens van de onderneming zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Derhalve vermeldt de enkelvoudige winst-en-verliesrekening conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat van vennootschappen waarin wordt deelgenomen na belastingen en het overige resultaat na belastingen.

### **Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen**

Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen met invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid worden gewaardeerd tegen netto-vermogenswaarde of lagere bedrijfswaarde. Deelnemingen waarbij geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid uitgeoefend wordt, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs of lagere markwaarde. Indien de waarde van een niet-geconsolideerde deelneming die op netto-vermogenswaarde wordt gewaardeerd negatief wordt, wordt voor het aandeel in die deelneming alleen een voorziening gevormd indien en voor zover in wordt gestaan voor de schulden van de deelneming of de feitelijke verplichting bestaat om de deelneming in staat te stellen aan haar verplichtingen te voldoen. Een voorziening wordt dan gevormd onder de overige voorzieningen. Indien er geen feitelijke verplichting bestaat, wordt de deelneming niet verder afgewaardeerd dan nihil.

## 2.4 Toelichting op de enkelvoudige balans per 31 december 2018

### 1. Beleggingen

#### Beleggingen in groepsmaatschappijen en deelnemingen

	<u>Deelnemingen in groeps- maatschappijen</u>	<u>Totaal 2018</u>	<u>Totaal 2017</u>
	€	€	€
Stand per 1 januari	1.402.779	1.402.779	1.348.234
Investerings	65.000	65.000	26.000
Dividenduitkering	-65.000	-65.000	-26.000
Resultaat deelneming	25.339	25.339	54.545
	<u>25.339</u>	<u>25.339</u>	<u>54.545</u>
Stand per 31 december	<u>1.428.118</u>	<u>1.428.118</u>	<u>1.402.779</u>

Menzis N.V. heeft € 65 miljoen dividend uitgekeerd aan Coöperatie Menzis U.A.  
Coöperatie Menzis U.A. heeft € 65 miljoen agio gestort in Anderzorg N.V.

Deelnemingen in groepsmaatschappijen:

<u>Entiteit</u>	<u>Gevestigd te</u>	<u>% belang</u>	<u>Waarderingsmethode</u>
Menzis Zorgverzekeraar N.V.	Wageningen	100%	Netto-vermogenswaarde
AnderZorg N.V.	Wageningen	100%	Netto-vermogenswaarde
Menzis N.V.	Wageningen	100%	Netto-vermogenswaarde

### 2. Overige activa

De hieronder opgenomen liquide middelen zijn direct opeisbaar.

### 3. Eigen vermogen

	Wettelijke reserves	Overige reserves	Totaal 2018	Totaal 2017
	€	€	€	€
Stand per 1 januari	345.165	1.056.760	1.401.925	1.347.392
Resultaat boekjaar	0	25.330	25.330	54.533
Rechtstreekse mutaties Eigen Vermogen	0	0	0	0
Stand per 31 december	<b>345.165</b>	<b>1.082.090</b>	<b>1.427.255</b>	<b>1.401.925</b>

Er hebben geen andere mutaties op het eigen vermogen plaatsgevonden dan de toerekening van het onverdeelde resultaat aan de reserves.

Het voorstel van de resultaatverdeling is als volgt verwerkt in de jaarrekening;

	2018
	€
Overige reserves	25.330
	<b>25.330</b>

Doordat de verschillende rechtspersonen van Menzis groep geen juridische eenheid vormen, is het eigen vermogen volgens de geconsolideerde jaarrekening niet gelijk aan het eigen vermogen volgens de enkelvoudige jaarrekening. Onderstaand de aansluiting van het enkelvoudig op het geconsolideerd eigen vermogen:

	2018	2017
	€	€
Coöperatie Menzis U.A	1.427.255	1.401.925
Stichting Zorgkantoor Menzis	2.205	2.813
Stichting Menzis/Azivo RVVZ	1.061	3.412
Stichting Menzis Beheer	55.941	58.195
Bijzondere waardevermindering Stichting HUB Diagnostics, Neokidneyen Phamagister	965	626
Geconsolideerd eigen vermogen	<b>1.487.427</b>	<b>1.466.971</b>

#### 4. Schulden

##### Overige schulden

##### Schulden aan groepsmaatschappijen

##### *Langlopende schulden*

	Schulden aan groeps- maatschappijen	Totaal 2018	Totaal 2017
	€	€	€
Stand per 1 januari	1.000	1.000	1.000
Aflossing	0	0	0
Stand per 31 december	<u>1.000</u>	<u>1.000</u>	<u>1.000</u>

Dit betreft een lening ontvangen van Stichting Menzis Beheer. De lening heeft een looptijd voor onbepaalde tijd. Het rentepercentage is gelijk aan het 12-maands Euribor tarief vermeerderd met 100 basispunten.

##### *Kortlopende schulden*

	2018	2017
	€	€
Schulden aan groepsmaatschappijen	8	9
Overige	1	1
	<u>9</u>	<u>10</u>

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan één jaar.

##### **Niet in de balans opgenomen regelingen**

Er zijn geen niet in de balans opgenomen regelingen.

## 2.5 Toelichting op de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2018

### 5. Opbrengsten uit beleggingen

#### Opbrengst uit deelnemingen

	2018	2017
	€	€
Menzis Zorgverzekeraar N.V.	29.246	59.906
AnderZorg N.V.	-16.004	-20.148
Menzis N.V.	12.097	14.786
	<u>25.339</u>	<u>54.544</u>

### 6. Andere lasten

	2018	2017
	€	€
Bankrente	1	1
Rente leningen	8	9
Overige andere lasten	0	1
	<u>9</u>	<u>11</u>

### Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening

Ultimo 2018 heeft Coöperatie Menzis U.A. voor € 74.000 (belastingjaar 2018) aan fiscaal te verrekenen verliezen. Vanwege onzekerheid over de mogelijk toekomstige realiseerbaarheid van deze compensabele verliezen, zijn deze op nihil gewaardeerd.

### Resultaat na belastingen

Doordat de verschillende rechtspersonen van Menzis groep geen juridische eenheid vormen, is het resultaat volgens de geconsolideerde jaarrekening niet gelijk aan het resultaat volgens de enkelvoudige jaarrekening. Onderstaand de aansluiting van het enkelvoudig op het geconsolideerd resultaat.

Het resultaat deelneming Anderzorg N.V. 2018 (€ 16 miljoen negatief) bestaat uit het resultaat deelneming Anderzorg 2018 van € 10 miljoen negatief en een in 2018 verwerkte resultaatcorrectie 2017 van € 6 miljoen negatief.

	2018	2017
	€	€
Coöperatie Menzis U.A.	-9	-11
Menzis Zorgverzekeraar N.V.	29.246	59.906
AnderZorg N.V.	-16.004	-20.148
Menzis N.V.	12.097	14.786
Enkelvoudig resultaat	<u>25.330</u>	<u>54.533</u>
Stichting Zorgkantoor Menzis	-608	1.626
Stichting Menzis/Azivo RWZ	-2.351	-2.097
Stichting Menzis Beheer	-2.254	-9.026
Stichting Beleggingen Menzis	0	0
Bijzondere waardervermindering Stichting HUB Diagnostics , Neokidney en Pharmagister	339	317
Geconsolideerd resultaat	<u>20.456</u>	<u>45.363</u>

Opgesteld en goedgekeurd te Wageningen op 29 maart 2019

Raad van Bestuur:

Raad van Commissarissen:

---

De heer drs. R. Wenselaar, voorzitter

De heer prof. dr. P.A.H. van Lieshout, voorzitter

De heer drs. F.I.G. Janssen, vice - voorzitter

Mevrouw drs. C.S.M. Stam-van Asselt

Mevrouw drs. J.M.A. Kemna RE

Mevrouw drs. M.B.T. Molenaar

De heer T. Rinsema

De heer prof. dr. F. Scheele

### **3. Overige gegevens**

#### **3.1 Statutaire bepaling over de bestemming van het resultaat**

De behaalde resultaten zijn toegevoegd aan de overige reserves met inachtneming van de wettelijke regelgeving. In de statuten is geen bestemming van het resultaat bepaald.

#### **3.2 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant**





# Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de Ledenraad en de Raad van Commissarissen van Coöperatie Menzis U.A.

## **Verklaring over de in het financieel jaarverslag opgenomen jaarrekening 2018**

### ***Ons oordeel***

Naar ons oordeel geeft de in dit financieel jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en samenstelling van het vermogen van Coöperatie Menzis U.A. (Menzis) per 31 december 2018 en van het resultaat over 2018 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen van en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector (WNT).

### ***Wat we gecontroleerd hebben***

Wij hebben de jaarrekening 2018 van Menzis te Wageningen gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2018;
- 2 de geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2018;
- 3 het geconsolideerde kasstroomoverzicht over 2018; en
- 4 het overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving.

### ***De basis voor ons oordeel***

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Controleprotocol WNT 2018 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Menzis zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

## **Controleaanpak**

### **Samenvatting**

#### **Materialiteit**

- Materialiteit van EUR 52 miljoen. Bij de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het eigen vermogen (circa 3,5%).

#### **Groepscontrole**

- Coverage van 100% van de verdiende premies en bijdragen eigen rekening.
- Coverage van 99% van de totale activa.

#### **Kernpunten**

- De waardering van de technische voorziening voor te betalen schaden.
- De waardering van de voorziening voor lopende risico's (NKP-voorziening).
- De juistheid en volledigheid van de vordering op en de bijdrage van Zorginstituut Nederland.
- De waardering van de vorderingen op en de voorschotten verstrekt aan de zorgaanbieders.

#### **Goedkeurend oordeel**

### **Materialiteit**

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 52 miljoen (2017: EUR 60 miljoen). De materialiteit voor 2018 is gebaseerd op het eigen vermogen (circa 3,5%). Dit is een wijziging ten opzichte van 2017. De materialiteit voor 2017 was gebaseerd op 1% van de verdiende premies en bijdragen eigen rekening. Indien deze benchmark voor 2018 zou zijn toegepast dan zou de materialiteit EUR 64 miljoen hebben bedragen.

Wij beschouwen het eigen vermogen als de betere benchmark, omdat hiervan ook de solvabiliteitsratio is afgeleid en deze ratio voor de gebruikers van de jaarrekening als belangrijk kengetal wordt gezien voor de financiële positie van Menzis.

Wij houden rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, waaronder de toelichtingsvereisten zoals deze gelden in het kader van de WNT.

Wij hebben met de Raad van Commissarissen afgesproken dat wij tijdens onze controle niet-gecorrigeerde afwijkingen boven de EUR 2,6 miljoen (2017: EUR 3,0 miljoen) rapporteren

aan hen alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

#### ***Reikwijdte van de groepscontrole***

Menzis staat aan het hoofd van een groep van entiteiten (groepsonderdelen). De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de jaarrekening van Menzis.

Bij de onderstaande onderdelen hebben wij zelf controlewerkzaamheden uitgevoerd waarbij voor de controles de materialiteit van de individuele onderdelen is toegepast.

- Menzis Zorgverzekeraar N.V.
- AnderZorg N.V.
- Menzis N.V.
- Stichting Zorgkantoor Menzis
- Stichting Menzis Beheer

Door de controle van bovenstaande onderdelen hebben wij 100% van de verdiende premies en bijdragen eigen rekening en 99% van de totale activa van Menzis afgedekt.

Gegeven de omvang en/of het risicoprofiel van de overige groepsonderdelen hebben wij hierop cijferanalyses uitgevoerd om onze inschatting te toetsen dat er geen risico van een materiële fout is bij deze groepsonderdelen.

Door bovengenoemde werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

#### ***Reikwijdte van onze controle ten aanzien van fraude***

Op basis van de Nederlandse controlestandaarden zijn wij verantwoordelijk voor het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat die het gevolg zijn van fraude of fouten. In het bepalen van onze controlewerkzaamheden maken we gebruik van de evaluatie van management in relatie tot frauderisicomanagement (preventie, detectie en respons) inclusief ethische normen die een eerlijke cultuur bewerkstelligen.

Tijdens het identificeren van frauderisico's hebben wij frauderisicofactoren geëvalueerd, die we met de Raad van Bestuur en met de Governance, Riskmanagement en Compliance commissie (GRC-commissie) hebben besproken. Frauderisicofactoren zijn gebeurtenissen en omstandigheden die duiden op een stimulans of druk om fraude te plegen of die een gelegenheid scheppen om te frauderen. Bij deze risicoanalyse hebben wij gebruik gemaakt van een forensisch specialist.

Wij hebben op basis van de controlestandaard het frauderisico ten aanzien van het doorbreken van interne beheersing door management benoemd.

In onze controlewerkzaamheden hebben we de interne beheersing, relevant voor het mitigeren van deze frauderisico's, geëvalueerd en gegevensgerichte controlewerkzaamheden verricht. Deze gegevensgerichte werkzaamheden bestonden onder andere uit:

- het evalueren van de werkzaamheden uitgevoerd volgens het 'three lines of defence'-model op de beheersingsmaatregelen die binnen Menzis aanwezig zijn ter detectie en ter voorkoming van fraude;
- het uitvoeren van detailcontroles op memoriaal journaalposten met een verhoogd risico op doorbreking van de interne beheersing door het management.

Onze controlewerkzaamheden zijn niet vergelijkbaar met een specifiek fraudeonderzoek dat vaak diepgaander van aard zal zijn.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen aanwijzingen en daadwerkelijke gevallen van fraude geïdentificeerd.

#### ***Reikwijdte van onze controle ten aanzien van niet-naleving van wet- en regelgeving***

Wij hebben wet- en regelgeving geïdentificeerd waarvan redelijkerwijs verwacht kan worden dat deze een materieel effect kan hebben op de jaarrekening op basis van onze algemene en sectorspecifieke kennis, de NBA-handreiking 1143 en op basis van gesprekken met de Raad van Bestuur, de met governance belaste personen en directie. Wij hebben tevens de richtlijnen en procedures van Menzis met betrekking tot wet- en regelgeving besproken. Wij hebben de geïdentificeerde wet- en regelgeving gecommuniceerd binnen ons controleteam en zijn tijdens de controle alert geweest op eventuele indicaties van niet-naleving van deze wet- en regelgeving.

Het effect van deze wet- en regelgeving op de jaarrekening varieert aanzienlijk.

Allereerst is Menzis gehouden aan wet- en regelgeving die een direct effect heeft op de jaarrekening, waaronder relevante financiële verslaggeving standaarden. Wij hebben de mate waarin wordt voldaan aan deze wet- en regelgeving beoordeeld als onderdeel van onze procedures op de betreffende jaarrekeningposten.

Daarnaast is Menzis gehouden aan vele andere, sectorspecifieke, wet- en regelgeving waarvan de consequenties van niet-naleving een materiële impact zou kunnen hebben op posten en toelichtingen in de jaarrekening door bijvoorbeeld boetes en claims. We hebben de volgende gebieden van wet- en regelgeving geïdentificeerd die mogelijk zo'n effect zouden kunnen hebben:

- Naleving van de Zorgverzekeringswet;
- Naleving van de Wet langdurige zorg;
- Naleving Wet Financieel Toezicht (inclusief Solvency II);
- Naleving van de Wet Normering Topinkomens.

Op basis van de controlestandaarden beperken de werkzaamheden, die gedaan moeten worden om niet-naleving van deze wet- en regelgeving te identificeren, zich tot het bespreken ervan met de Raad van Bestuur, de met governance belaste personen en directie en het doornemen van eventuele notulen en correspondentie met toezichthouders en juridische adviseurs met betrekking tot de niet-naleving van wet- en regelgeving. Deze werkzaamheden maken onderdeel uit van onze procedures op de daaraan gerelateerde jaarrekeningposten.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen aanwijzingen en daadwerkelijke gevallen van niet-naleving van wet- en regelgeving geïdentificeerd. Wij zijn evenwel niet verantwoordelijk voor het voorkómen van niet-naleving, en evenmin kan er van ons worden verwacht dat wij niet-naleving van alle wet- en regelgeving detecteren.

### **De kernpunten van onze controle**

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de Raad van Commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Ten opzichte van voorgaand jaar is de toereikendheid van de toelichting op de Solvabiliteit II richtlijn geen kernpunt in de controle over 2018. Wij constateren dat dit branche breed en binnen Menzis 'business as usual' is geworden. Dit onderwerp blijft wel een belangrijk onderdeel van onze controle, mede ingegeven door de aard en rapportage richting DNB.

## **De waardering van de technische voorziening voor te betalen schade**

### **Omschrijving**

In de balans van Menzis is ultimo 2018 een technische voorziening voor te betalen schade van EUR 1.803 miljoen (2017: EUR 1.876 miljoen) verantwoord.

Het bepalen van de technische voorziening te betalen schade door Menzis en daarmee samenhangende posten in de winst-en-verliesrekening is een complex en deels subjectief proces doordat over externe en interne ontwikkelingen schattingen moeten worden gemaakt en is daarom een kernpunt van onze controle.

Menzis baseert de hoogte van de technische voorzieningen enerzijds op basis van historische declaratiepatronen en de verwachte ontwikkelingen daarin en anderzijds op de gemaakte contractafspraken met instellingen voor Medisch Specialistische Zorg (MSZ) en Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) die grotendeels gemaximeerd worden door plafonds en aanneemsommen. Menzis maakt aanvullende inschattingen voor de dure geneesmiddelen die in veel gevallen op nacalculatiebasis worden afgerekend. Verder maakt Menzis gebruik van publicaties van Zorgverzekeraars Nederland voor het inschatten van de ontwikkeling in de zorgkosten per schadejaar. Tenslotte betreft Menzis de uitkomsten van de zelfonderzoeken van respectievelijk MSZ en GGZ bij het bepalen van de zorgkosten per schadejaar.

Het bovenbeschreven proces is complex en foutgevoelig, mede omdat het omvangrijke schattingsonzekerheden bevat. Het vraagt om inzicht in het verloop van de zorgconsumptie gedurende de

afgelopen jaren alsmede de uitsplitsing over de componenten. De aanwezige risico's en de gevoeligheid van de gehanteerde uitgangspunten worden toegelicht op pagina's 43, 56 en 67.

## Onze aanpak

Onze belangrijkste controlewerkzaamheden omvatten:

- het toetsen van de interne controles zoals ingericht volgens het 'three lines of defence'-model op de ontvangen facturen van de zorgverleners;
- het evalueren van de gehanteerde reserveringsmethodiek per zorgsoort en de controle van de daarbij gehanteerde basisgegevens door de afrekeningen met de zorgverleners aan te sluiten op de ondertekende contracten, de afrekeningen oude jaren en de gefactureerde bedragen over latere jaren;
- het analyseren van de afloop oude jaren met de afrekeningen van zorgverleners en de analyses die door Menzis zijn opgesteld ten aanzien van de ontwikkeling van de zorgkosten per schadejaar uitgaande van schadedriehoeken en gemaakte contractafspraken met zorgverleners;
- het toetsen van de ervaringscijfers van Menzis aan de declaratiepatronen van zorgkostendeclaraties per soort verstrekking per schadejaar zoals gepubliceerd door Zorgverzekeraars Nederland;
- het tezamen met de actuariële specialisten van KPMG evalueren van de uitkomsten van de door de actuariële functie van Menzis uitgevoerde analyses op de voorziening te betalen schaden;
- het evalueren van de uitkomsten van de formele en materiële controles zoals die door Menzis worden uitgevoerd, inclusief de uitkomsten van het zelfonderzoek MSZ over 2017 en GGZ over 2016 en de extrapolatie hiervan over respectievelijk 2017 en 2018;
- het toetsen van de toereikendheid van de toelichting in de jaarrekening.

## Onze observatie

Wij achten de door de Menzis toegepaste methodiek en gehanteerde veronderstellingen voor de vaststelling van de technische voorziening voor te betalen schaden aanvaardbaar en zijn van mening dat de technische voorziening voor te betalen schaden voorzichtig is gewaardeerd. Tevens achten wij de op pagina's 43, 56 en 67 opgenomen toelichting toereikend.

## De waardering van de voorziening voor lopende risico's (NKP-voorziening)

### Omschrijving

De premies voor de basisverzekering voor 2019 zijn voorcalculatorisch niet-kostendekkend en daarom is een voorziening voor lopende risico's van EUR 66 miljoen (2017: EUR 69 miljoen) gevormd.

De bepaling van de voorziening voor lopende risico's is complex en foutgevoelig, mede omdat het omvangrijke schattingsonzekerheden bevat en is daarom een kernpunt van onze controle.

Er is sprake van schattingen als het gaat over de ontwikkelingen van de zorgkosten, ontwikkeling van de beheerskosten en de gezondheidskenmerken van de nieuwe verzekerden hetgeen relevant is om de hoogte van de bijdragen van Zorginstituut Nederland te kunnen inschatten.

Voor het bepalen van de voorziening voor lopende risico's heeft Menzis de begroting 2019 als uitgangspunt genomen, waarin onder andere schattingen zijn opgenomen voor de bijdragen van Zorginstituut Nederland voor 2019, de geschatte zorgkosten voor 2019 en de begrote beheerskosten voor 2019. Menzis heeft de voorziening herijkt op basis van de verzekerdenmutaties per 1 januari 2019 en overige relevante ontwikkelingen naar aanleiding van cijfers over het eerste kwartaal 2019. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de grondslagen zoals opgenomen op pagina 42 en de toelichting op de voorziening voor lopende risico's op pagina 66.

## Onze aanpak

Wij hebben de volgende controlewerkzaamheden uitgevoerd, gericht op de onderbouwing van de door Menzis gemaakte veronderstellingen en berekeningen bij het bepalen van de voorziening voor lopende risico's:

- Het toetsen van de interne controles zoals ingericht volgens het 'three lines of defence'-model op het tot stand komen van de voorziening;
- het aansluiten van de gehanteerde basisgegevens zoals verzekerdenaantallen 2019 en premietabellen 2019 met de bronsystemen en de verwachte bijdragen op basis van de ex-ante brief over 2019 van Zorginstituut Nederland;
- het aansluiten van de gehanteerde realisatie zorgkosten 2018, de extrapolatie hiervan naar 2019, de afgesloten zorginkoopcontracten over 2019 en de begroting 2019. Wij hebben de gehanteerde methodieken, veronderstellingen en uitkomsten getoetst aan de hand van onze kennis van de ontwikkelingen bij Menzis en de verwachtingen gebaseerd op de ramingen voor 2019 van Zorgverzekeraars Nederland;
- het evalueren van de totstandkoming van het budget voor beheerskosten 2019, het vaststellen dat de verslaggevingsvoorschriften ter bepaling van de voorziening lopende risico's op dit vlak zijn nageleefd en herijking van het budget 2019 op basis van de werkelijke verzekerdenaantallen per 1 januari 2019 en overige relevante ontwikkelingen naar aanleiding van cijfers over het eerste kwartaal 2019 naar de voorziening voor lopende risico's;
- het evalueren van de uitloop in 2018 van de technische voorziening voor lopende risico's ultimo 2017 en vaststellen dat de hieruit verkregen inzichten zijn gehanteerd bij het bepalen van de voorziening ultimo 2018;
- het tezamen met de actuariële specialisten van KPMG evalueren van de uitkomsten van de door Menzis uitgevoerde analyses op de technische voorziening voor lopende risico's ;
- het toetsen van de toereikendheid van de toelichting in de jaarrekening.

## Onze observatie

Wij achten de door de Menzis toegepaste methodiek en gehanteerde veronderstellingen voor de vaststelling van de voorziening voor lopende risico's aanvaardbaar en zijn van mening dat de voorziening lopende risico's passend is gewaardeerd. Tevens achten we de op pagina 42 en 66 opgenomen toelichting toereikend.

De juistheid en volledigheid van de vordering op en de bijdrage van Zorginstituut Nederland

## Omschrijving

Menzis heeft over 2018 van Zorginstituut Nederland een bijdrage ontvangen van EUR 3.540 miljoen (2017: EUR 3.211 miljoen) uit het Zorgverzekeringsfonds. Ultimo boekjaar leiden de nog af te rekenen bijdragen met het Zorgverzekeringsfonds over de afgelopen jaren tot een vordering van EUR 1.076 miljoen (2017: EUR 1.146 miljoen).

De berekening van de bijdragen van Zorginstituut Nederland bevat inschattingen van onzekere toekomstige uitkomsten over de afrekeningen en is daarom een kernpunt van onze controle.

Voor een nadere uitleg verwijzen wij naar de toelichting op de werking van het risicovereveningsmodel op de basisverzekering zoals opgenomen op pagina 57-58 van de jaarrekening, de toelichting op de Vordering op Zorginstituut Nederland op pagina 62 van de jaarrekening en de toelichting op de Verdiende premies en bijdragen eigen rekening op pagina 74 van de jaarrekening.

Het proces van bepaling van de vereveningsbijdrage en de daarmee samenhangende significante vordering is complex en foutgevoelig mede omdat het omvangrijke schattingsonzekerheden bevat, het gebruik van Excel modellen voor de berekeningen en vraagt om inschattingen van het management en kennis van de uitgebreide wet- en regelgeving die verschillend is per jaarlaag.

## Onze aanpak

Onze belangrijkste controlewerkzaamheden omvatten:

- het toetsen van de interne controles zoals ingericht volgens het 'three lines of defence'-model op de juistheid van de gehanteerde percentages aan de hand van de afrekeningen die Menzis heeft ontvangen van Zorginstituut Nederland en op de impact van wet- en regelgeving;
- het afstemmen van de uitgangspunten en mutaties in bijdragen per budgetjaar met brieven inzake voorlopige en definitieve vaststellingen van bijdragen van Zorginstituut Nederland, de verzekerdengegevens van Menzis over 2018 en het analyseren en verklaren van afwijkingen ten opzichte van voorgaande jaren;
- het narekenen van de bijdragen van Menzis op basis van de door Menzis gebruikte Excel-modellen, de gebruikte inputdata en het door Zorginstituut Nederland voorgeschreven formularium;
- het beoordelen van de sectorinformatie van Zorgverzekeraars Nederland ten opzichte van de door Menzis gehanteerde uitgangspunten/ontwikkelingen en berekende prudentie;
- het toetsen van de toereikendheid van de toelichting in de jaarrekening.

## Onze observatie

Wij achten de door de Menzis toegepaste methodiek en gehanteerde veronderstellingen voor de vaststelling van vordering op en de bijdrage van Zorginstituut Nederland aanvaardbaar en zijn van mening dat de vordering op een voorzichtige wijze is gewaardeerd. Tevens achten we de op pagina 57-58, 62 en 74 opgenomen toelichting toereikend.

De waardering van de vorderingen op en de voorschotten verstrekt aan de zorgaanbieders

## Omschrijving

In de balans van Menzis zijn ultimo 2018 vorderingen op zorgaanbieders opgenomen van in totaal EUR 102 miljoen (2017: EUR 241 miljoen). Dit betreffen vorderingen op MSZ en GGZ-instellingen over meerdere jaren, bevoorschotting op onderhandenwerk vorderingen uit hoofde van overschrijding van contractafspraken en verrekening zelfonderzoeken. Daarnaast is er per 31 december 2018 een bedrag van EUR 523 miljoen (2017: EUR 547 miljoen) aan voorschotten verstrekt aan de zorgaanbieders.

De bepaling van de inbaarheid van deze vorderingen is afhankelijk van de inschatting van de kredietwaardigheid van de zorgaanbieder alsmede de hoogte van de onderhandenwerkpositie in relatie tot de contractomvang.

Het proces om te komen tot definitieve afrekening en de hiermee samenhangende vorderingen op zorgaanbieders is complex en foutgevoelig, omdat er sprake is van verschillende regelingen over de jaren, lange doorlooptijd, veel zorgaanbieders en specifieke contractafspraken per zorgsoort per zorgaanbieder en is daarom een kernpunt van onze controle.

## Onze aanpak

Onze belangrijkste controlewerkzaamheden omvatten:

- Het toetsen van de interne controles zoals ingericht volgens het 'three lines of defence'-model op de beheersingsmaatregelen inzake de toepassing van het early warning systeem en de tussentijdse afrekeningen met de zorgaanbieders en de verstrekte voorschotten;
- het vaststellen dat de afrekening met de zorgaanbieders over oude jaren heeft plaatsgevonden in lijn met eerdere inschattingen;
- het controleren van de juistheid en de volledigheid van de gehanteerde uitgangspunten en inputgegevens door deze te toetsen aan de contracten, de ontvangen facturen en de betaalde voorschotten;



- het controleren van de verstrekte voorschotten aan de hand van ontvangen saldobestemmingen bij ziekenhuizen en GGZ-instellingen;
- het evalueren van de inschatting van de kredietwaardigheid van zorgaanbieders door zowel kwantitatieve als kwalitatieve informatie, zoals het verloop van de ontvangsten en publicaties in de pers, en vaststellen of vorderingen moeten worden voorzien;
- het toetsen van de toereikendheid van de toelichting in de jaarrekening.

### **Onze observatie**

Wij vinden dat het interne beheersingssysteem van Menzis voldoende waarborgen biedt ten behoeve van onze controle van de vorderingen op zorgaanbieders en de verstrekte voorschotten aan de zorgaanbieders.

Wij achten de door Menzis toegepaste methodiek en gehanteerde veronderstellingen voor de vaststelling van de vorderingen op zorgaanbieders en de verstrekte voorschotten aan de zorgaanbieders aanvaardbaar en zijn van mening dat de vorderingen op zorgaanbieders en de verstrekte voorschotten aan de zorgaanbieders passend zijn gewaardeerd.

Tevens achten we de op pagina 43, 62 en 67 opgenomen toelichting toereikend.

### ***Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd***

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2018 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

### **Verklaring over de in het financieel jaarverslag opgenomen andere informatie**

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het financieel jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- de kengetallen;
- het verslag Raad van Bestuur;
- de Overige gegevens;

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag van de Raad van Bestuur en de Overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

## **Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**

### ***Verantwoordelijkheden van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen voor de jaarrekening***

De Raad van Bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen van en krachtens de WNT. In dit kader is de Raad van Bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de Raad van Bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de Raad van Bestuur afwegen of Menzis in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsels moet de Raad van Bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de Raad van Bestuur het voornemen heeft om Menzis te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De Raad van Bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of Menzis haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van Menzis.

### ***Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening***

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een verdere beschrijving van onze verantwoordelijkheden ten aanzien van de controle van de jaarrekening is opgenomen in de bijlage bij deze controleverklaring. Deze beschrijving vormt onderdeel van onze controleverklaring.

Amstelveen, 29 maart 2019  
KPMG Accountants N.V.

J.J. Bossema RA

Bijlage: Beschrijving van onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

## Bijlage

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de Raad van Bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door de Raad van Bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of Menzis haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groeps-onderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen.

of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de Raad van Commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de Raad van Commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

